

CONFERENCE BOOK

ICSAS ACADEMY
www.icsasconferences.org

ICSAS

1. ULUSLARARASI İKTİSAT KONGRESİ

7 - 9 Mart 2025 - İzmir

Yüzyüze ve Online

ISBN: 978-625-5962-36-2

ICSAS ACADEMY

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON ECONOMICS
MARCH 7 - 9, 2025
İZMİR

Edited By
Dr. Gültekin Gürçay

ORGANIZATION
ACADEMY GLOBAL CONFERENCES

EVALUATION PROCESS
All applications have undergone a double-blind peer review process.

PARTICIPATING COUNTRIES
TURKEY – USA- Mongolia- Kazakhstan – Pakistan- France- Russia- India- Nigeria-
Azerbaijan- *Belgium* – Poland- Germany- Spain

PRESENTATION
Oral presentation

PERCENTAGE OF PARTICIPATION
More than 50 % of paper are presented by participants from maintained countries.
9 papers from Turkey and 15 paper from other countries.

Members of the organizing committees of the conference perform their duties with an
"official assignment letter"

LANGUAGES
Turkish, English, Russian, Persian, Arabic

CONGRESS ORGANIZING BOARD

Prof. Dr. Başak Hanedan
Prof. Dr. Hajar Huseynova
Prof. Dr. Dwi Sulisworo
Prof. Zain Musa
Prof. Dr. Sameer Jain
Prof Yakup Babayev
Prof. Dr. Suyatno
Prof. Dr. Hasan Akan
Prof. Dr. Elif Akpınar Külekçi
Assoc. Prof. Dr. Yeliz Çakır Sahilli
Assoc. Prof. Dr. Berna Koçak
Assoc. Prof. Dr. Dhiesi Ari Astuti
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Fırat Baran
Assoc. Prof. Dr. Abdülkadir Aydın
Assoc. Prof. Dody Hartanto
Assoc. Prof. Dr. Rungchacadaporn
Assoc. Prof. Nazile Abdullazade
Assoc Prof. Dr. Feran Aşur
Assoc. Prof. Dr. Dini Yuniarti
Assoc. Prof. Ivaylo Staykov
Assoc. Prof. Dr. Abbas Ghaffari
Assoc. Prof. Dr. Yasemin Taş
Assoc. Prof. Dr. Yeganə Qəhrəmanova
Assoc. Prof. Dr. Bülent Işık
Assoc. Prof. Dr. Nurkan Yılmaz
Assoc. Prof. Dr. Sevrə Fırmınoğulları
Assist. Prof. Ihwan Ghazali
Assist. Prof. Dr. Abışov Elşad Şərifxan oğlu
Assist. Prof. Dr. Mahrukhı Dovlatzade
Assist. Prof. Dr. Naci Büyükkaracıgan
Assist. Prof. Dr. Songül ATAK
Lecturer Mehmet Nuri Ödük
Dr. Fatih İ. Kurşunmaden
Assist. Prof. Dr. Mehdi Meskini Heydarlou
Dr. Dadash Mehravari
Dr. Gültekin Gürçay
Dr. Aynur Əliyeva
Dr. Amaneh Manafidizaji

All rights of this book belong to Academy Global Publishing House
Without permission can't be duplicate or copied.
Authors of chapters are responsible both ethically and juridically.
Academy Conference–2025 ©

Issued: 25.03.2025

ISBN: 978-625-5962-36-2

Scientific & Review Committee

- Prof. Dr. Hülya Çiçek – Türkiye
Prof. Dr. Emine Koca – Türkiye
Prof. Dr. Fatma Koç – Türkiye
Prof. Dr. Valide Paşayeva - Türkiye
Prof. Dr. Ali Bilgili - Türkiye
Prof. Dr. Naile Bilgili - Türkiye
Prof. Dr. Başak Hanedan – Türkiye
Prof. Dr. Aysel Güven - Türkiye
Prof. Dr. Bülent Kurtişoğlu – Türkiye
Prof. Dr. Hajar Huseynova – Azerbaijan
Prof. Dr. Dwi Sulisworo – Indonesia
Prof. Dr. Natalia Latygina – Ukraina
Prof. Dr. Yunir Abdrahimov – Russia
Prof. Muntazir Mehdi – Pakistan
Prof. Dr. T.Venkat Narayana Rao – India
Prof. Dr. İzzet Gümüş – Türkiye
Prof. Dr. Mustafa Bayram – Türkiye
Prof. Dr. Saim Zeki Bostan – Türkiye
Prof. Dr. Hyeonjin Lee – China
Prof. Yakup Babayev - Azerbaijan
Prof. Dr. Suyatno – Indonesia
Prof. Dr. Zain Musa – Cambodia
Prof. Dr. Sameer Jain – India
Prof. Mehdi Mohammadzade – Iran
Prof. Dr. Hasan Akan – Türkiye
Prof. Dr. Ika Maryani - Indonesia
Assoc. Prof. Dr. Yeliz Çakır Sahilli - Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Berna Koçak - Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Dhesi Ari Astuti – Indonesia
Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir Aydın - Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Elif Akpınar Külekçi - Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Feran Aşur – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Yasemin Taş – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Bülent Işık - Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Nurkan Yılmaz - Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Sevra Fırıncıoğulları - Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Abdulsemet Aydın – Türkiye

ICSAS ACADEMY

Education - Publication - Conferences - Exhibitions

- Assoc. Prof. Dr. Mehmet Fırat Baran - Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Dilorom Hamroeva - Özbekistan
Assoc. Prof. Dr. Abbas Ghaffari – İran
Assoc. Prof. Ivaylo Staykov - Bulgaristan
Assoc. Prof. Dr. Dini Yuniarti – Indonesia
Assoc. Prof. Dr. Ümit Ayata – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Həmzə Əliyev - Azərbaycan
Assoc. Prof. Dr. Okan Sarıgöz – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Eda Bozkurt – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Ahmet Topal – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir Kırbaş – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Mesut Bulut – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Fahriye Emgili – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Sandeep Gupta – India
Assoc. Prof. Dr. Veysel Parlak – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Mahmut İslamoğlu – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Nazile Abdullazade – Azərbaycan
Assoc. Prof. Dr. Yeganə Qəhrəmanova – Azərbaycan
Assoc. Prof. Ali Vandshoari - İran
Assist. Prof. Dr. Göksel Ulay – Türkiye
Assist. Prof. K. R. Padma – India
Assist. Prof. Dr. Omid Afghan - Afghanistan
Assist. Prof. Dr. Maha Hamdan Alanazi - Saudi Arabia
Assist. Prof. Dr. Dzhakipbek Altaevich Altayev - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Amina Salihi Bayero – Nigeria
Assist. Prof. Dr. Ahmad Sharif Fakheer - Jordania
Assist. Prof. Dr. Dody Hartanto - Indonesia
Assist. Prof. Dr. Ihwan Ghazali - Malaysia
Assist. Prof. Dr. Mehdi Meskini Heyladou – İran
Assist. Prof. Dr. Bazarhan İmangalieva - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Keles Nurmaşulı Jaylıbay - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Mamatkuli Juraev – Özbekistan
Assist. Prof. Dr. Kalemkas Kalibaeva – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Bouaraour Kamel – Algeria
Assist. Prof. Dr. Alia R. Masalimova - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Amanbay Moldibaev - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Ayslu B. Sarsekenova - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Bhumika Sharma - India
Assist. Prof. Dr. Gulşat Şugaeva – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. K.A. Tleubergenova - Kazakhstan

- Assist. Prof. Dr. Cholpon Toktosunova – Kirgizia
Assist. Prof. Dr. Hoang Anh Tuan – Vietnam
Assist. Prof. Dr. Songül Atak - Türkiye
Assist. Prof. Dr. Botagul Turgunbaeva - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Dinarakhan Tursunaliyeva - Kirgizia
Assist. Prof. Dr. Yang Zitong – China
Assist. Prof. Dr. Gulmira Abndirasulova – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Imran Latif Saifi – South Africa
Assist. Prof. Dr. Murat Genç – Türkiye
Assist. Prof. Dr. Monisa Qadiri – India
Assist. Prof. Dr. Vaiva Balciuniene – Lithuania
Assist. Prof. Dr. Meltem Avan – Türkiye
Assist. Prof. Dr. Abışov Elşad Şərəfxan oğlu - Azerbaijan
Assist. Prof. Dr. Mahrukh Dovlatzade – Azerbaijan
Assist. Prof. Dr. Naci Büyükkaracığan – Türkiye
Assist. Prof. Dr. Raihan Yusoph – Philippines
Dr. Que-Nhu Duong - Vietnam
Dr. Fatih İ. Kurşunmaden – Türkiye
Dr. Mehmet Nuri Ödük – Türkiye
Dr. Ayşe Baran - Türkiye
Dr. Dadash Mehravari – Iran
Dr. Aynurə Əliyeva - Azerbaijan
Dr. Sonali Malhotra – India
Dr. Amaneh Manafidizaji - Iran

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

Sayı : E-16710634-03-903.07.02-2300384284
Konu : Doç.Dr.Elif AKPINAR
KÜLEKÇİ'nin Görevlendirilmesi

01.12.2023

MİMARLIK VE TASARIM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 29.11.2023 tarihli ve E-53120705-000-2300381989 sayılı belge.

Fakülteniz Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğretim üyelerinden Doç.Dr.Elif AKPINAR KÜLEKÇİ'nin, Yükseköğretim Genel Kurulunun 15.06.2023 tarihli, 10 sayılı oturumunda alınan 2023.10.183 sayılı kararı gereğince Doçentlik Başvuru Şartlarında bulunan ve doçent olacak adaylardan istenen "Diğer uluslararası/ ulusal bilimsel toplantının düzenleme komitesinde resmi olarak görevlendirilmiş üniversite akademisyen temsilcisi bulunması zorunludur." maddesi gereğince, Academy Global Conference & Journals tarafından yapılan kongrelerin düzenleme kurullarında yolluksuz ve gündeliksiz olarak görevlendirilmesi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Ömer ÇOMAKLI
Rektör

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Do rulama Kodu: 87c7a395-d4b6-4f7a-abc6-5dee8674e3d1

Do rulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ata Turk-universitesi-ebys>

Atatürk Üniversitesi Rektörlü ü 25240 Erzurum

Tel: +90 442 2311023

Elektronik A : www.atauni.edu.tr

Kep Adresi: atauni@hs01.kep.tr

Bilgi: Mehmet KOÇ

Faks: +90 442 2361014

E-Posta: personel@atauni.edu.tr

ICSAS ACADEMY CONFERENCES
March 7 – 9, 2025
IZMIR

Kongre Bağlantı Linki :

Join Zoom Meeting

<https://us06web.zoom.us/j/88571518350?pwd=fOYazCWBmbAiWrHygjKSjkbbsvotfd.1>

Meeting ID: 885 7151 8350

Passcode: 202224

ÖNEMLİ AÇIKLAMA (Lütfen okuyunuz)

- ZOOM bağlantısı için yukarıda verilen bağlantıyı veya yine yukarıda verilen giriş bilgilerini kullanabilirsiniz.
- Oturum içerisinde en KIDEMLİ olan moderator olarak seçilir. Moderatörün oturum düzenini gözetmesi, akademisyen adaylarını yönlendirmesi beklenmektedir.
- Oturuma bağlanmadan önce Salon numaranızı adınızın önüne aşağıdaki gibi ekleyiniz. Bu sayede kongre açılışında beklemeden oturumlarınıza gönderilebileceksiniz. Ör. 5 Ahmet Ahmetoglu
- Sunum süresi 10 dakikadır. Bu sürenin aşılmasını moderatörler temin edecektir.
- Sunum sonrası 5 dakikayı geçmeyen soru-cevap, tartışma süresi verilmektedir.
- Sunumlar TÜRKÇE veya İNGİLİZCE yapılabilmektedir.
- Kameralar, oturum süresince toplam % 70 oranında açık olmak zorundadır.
- Sunum yapan katılımcının kamerası açık olmak zorundadır.
- Sunum yapmak zorunludur. Herhangi bir nedenle sunum yapmamış olan katılımcıya sertifika verilmesi ve çalışmasının yayınlanması söz konusu olamaz.
- Katılımcı, kendi oturumda, oturum bitene kadar bulunmak zorundadır.
- Katılımcıların kendi oturumları dışındaki oturumlara katılma zorunluluğu yoktur.
- ZOOM platformunun kapasite sınırı nedeniyle, DİNLEYİCİ, sadece kapasite izin verdiği sürece kabul edilebilmektedir.

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to make a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID instead of “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- Speakers must be connected to the session **10 minutes before** the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- During the session, your camera should be turned on **at least %70** of session period
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.
- Before you login to Zoom please indicate your name surname and hall number,

ICSAS 1st International Conference on Biochemistry and Molecular Biology March 7 – 9, 2025 IZMIR Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	Dr. Öğr. Üyesi Özge ÖZCAN	1	COMPARISON OF R PROGRAM AND CHATGPT IN PHYLOGENETIC TREE CONSTRUCTION: PROBLEMS AND SOLUTIONS	Undergraduate, ÜMMÜHAN ŞAŞ Professor Doctor, YUSUF KURT
		2	Türkiye'deki <i>Anatololacerta anatolica</i> (Werner, 1900) Türünün Genom-Çaplı Belirteçlere Dayalı Filocoğrafyası	Araş. Gör. Ahmet Gökay KORKMAZ Prof. Dr. Çetin ILGAZ Prof. Dr. Yusuf KUMLUTAŞ Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kürşat ŞAHİN Prof. Dr. Serkan GÜL Doç. Dr. Elif YILDIRIM CAYNAK Doç. Dr. Kamil CANDAN
		3	ARONYA (<i>Aronia melanocarpa</i>) MEYVESİNİN METANOL EKSTRESİNİN ANTİOKSİDAN ETKİSİNİN BELİRLENMESİ	Dr. Öğr. Üyesi Özge ÖZCAN Öğr. Gör. Elif GEZER ASLAN
		4	GÜVEM MEYVESİNİN (<i>PRUNUS SPINOSA</i> L.) ANTİOKSİDAN, ANTİMİKROBİYAL VE SİTOTOKSİK ETKİSİNİN BELİRLENMESİ	Mehmet Halim KAHRAMAN Prof. Dr. Figen ERTAN Dr. Öğr. Üyesi Özge ÖZCAN
		5	<i>Escherichia coli</i> ' DE NAKAVT OLMASI İLE FERULİK ASİTE KARŞI DUYARLILIĞI ARTIRAN BAZI GENLER	PhD Student Hatice ÖZTÜRKEL KABAKAŞ PhD Student Kadriye Aslıhan Onat Taşdelen Dr. Öğr. Gör. Merve SEZER KÜRKCÜ Doç. Dr. Bekir ÇÖL
		6	FERULİK ASİTİN BİYOPYARLANIMINI ANLAMADA MOLEKÜLER VE MİKROBİYOLOJİK ÇALIŞMALAR	PhD Student Hatice ÖZTÜRKEL KABAKAŞ Dr. Öğr. Gör. Merve SEZER KÜRKCÜ Doç. Dr. Bekir ÇÖL
		7	<i>Escherichia coli</i> 'DE p-KUMARİK ASİT TOLERANSINI AZALTAN BAZI GENLER: <i>pgpB</i> , <i>fadL</i> , <i>ydeU</i>	KADRIYE ASLIHAN ONAT TAŞDELEN HATİCE ÖZTÜRKEL KABAKAŞ Dr. Öğr. Gör. MERVE SEZER KÜRKCÜ Doç. Dr. BEKİR ÇÖL

ICSAS 1st International Conference on Biochemistry and Molecular Biology March 7 – 9, 2025 IZMIR Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	Prof. Dr. Hasan Ekim	1	The Place of Salt and Iodine in Our Health	Doç. Dr. Meral Ekim Prof. Dr. Hasan Ekim
		2	HYPERTENSION IN ELDERLY PEOPLE	Doç. Dr. Meral Ekim Prof. Dr. Hasan Ekim
		3	MOR LAHANA'DAN (<i>Brassica oleracea</i> var. <i>capitata</i> f. <i>rubra</i>) İZOLE EDİLEN POLİFENOL OKSİDAZ ENZİMİNİN BİYOKİMYASAL KARAKTERİZASYONU	Y. Lisans Öğrencisi, Çiğdem ULAMAN Dr. Öğr. Üyesi Elif Duygu KAYA
		4	DİYABETİK HASTALARDA LAKTAT/ALBUMİN (L/A) ve SİSTEMİK İMMUN İNFLAMATUVAR İNDEKS (SII) DEĞERLERİNİN DİYABETİK KRONİK BÖBREK HASTALIĞI İLE İLİŞKİSİ	Dr. Öğretim Üyesi Murat ARI Dr. Hakan CENGİZ Dr. Öğretim Üyesi Ayça TUZCU
		5	ANTIMICROBIAL POTENTIAL ACTIVITIES OF VARIOUS SOLVENT EXTRACTS OF <i>Hyocymus aureus</i> (SOLANACEAE)	Elanur DEMİR Alevcan KAPLAN Emine ÇELİKOĞLU Mehmet BOĞA
		6	TIROID UYARICI HORMON TRIYODOTIRONİN VE TIROKSİN HORMONLARININ EŞ ZAMANLI ÖLÇÜLMESİNDE ÇİFT KATLI NANOPARTİKÜL TABANLI İMMÜNOSENSÖR GELİŞTİRİLMESİ	Dr. Öğretim Üyesi ÜMİT YAŞAR Dr. Öğretim Üyesi UMUT KÖKBAŞ Dr. Öğretim Üyesi ZEHRA GÜL YAŞAR Ar. Gör. Dr. BAŞAK GÜNAŞTI MSc. YASEMİN ÖZKÜÇÜK Prof. Dr. ABDULLAH TULİ

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON EDUCATION March 7 – 9, 2025 IZMIR Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224				
7 Mart / March 7, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	Öğr. Gör. Dr. OKAN DEDE	1	EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUKLARIN DİJİTAL HAKLARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ	DOÇ. DR. AYŞEGÜL AYYILDIZ ASİL ÖĞRETMEN, ABDURRAHMAN ASİL
		2	EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN PAYLAŞAN EBEVEYNLİK (SHARENTING) HAKKINDAKİ FARKINDALIKLARININ İNCELENMESİ	DOÇ. DR. AYŞEGÜL AYYILDIZ ASİL ÖĞRETMEN, ABDURRAHMAN ASİL
		3	INTERDISCIPLINARY LEARNING THROUGH STEM AND MAKER ACTIVITIES: AN APPLICATION AT THE PRIMARY SCHOOL LEVEL	Uzm. NESRİN ÖZBABA ULUĞ AYŞEGÜL İLİKÇİ
		4	EĞİTİM PROGRAMLARINDA OYUNLAŞTIRMA YAKLAŞIMLARI: TEORİK TEMELLER VE UYGULAMA ALANLARI	Öğr. Gör. Dr. OKAN DEDE
		5	YAPAY ZEKA DESTEKLİ ÖĞRENME ORTAMLARININ EĞİTİM PROGRAMLARINA ENTEGRASYONU: FIRSATLAR VE ZORLUKLAR	Öğr. Gör. Dr. OKAN DEDE
		6	MAVİ BİLİYE ENSTİTÜSÜ YAZ BİLİM KAMPININ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRESEL DUYGU VE DÜŞÜNCELERİNE ETKİSİ	Uzman Öğretmen GÜLHANIM YAĞMUR Doç.Dr. ÖNDER ŞENSOY Doç.Dr. SEDA ÇAVUŞ GÜNGÖREN Prof.Dr. NAİM UZUN
		7	7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SİSTEM DÜŞÜNME BECERİLERİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK AÇIK UÇLU ANKET GELİŞTİRME ÇALIŞMASI	Öğretmen AYŞEGÜL ÇİNKİZ Prof. Dr. CANSU FİLİK İŞÇEN

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON EDUCATION March 7 – 9, 2025 IZMIR Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	Dr. Öğr. Üyesi, Fadile AYDIN	1	EXAMINING TEACHERS' PROFESSIONAL BURNOUT, MOTIVATION AND STRESS LEVELS	Dr. Öğr. Üyesi, Fadile AYDIN
		2	INVESTIGATION OF TEACHERS' PROFESSIONAL COMMITMENT, JOB SATISFACTION AND LIFELONG LEARNING LEVELS ACCORDING TO THEIR DESIRES FOR GRADUATE EDUCATION	Dr. Öğr. Üyesi, Fadile AYDIN
		3	Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Öğretmen Kavramına İlişkin Metaforları	Fatmanur Eren Doç. Dr. Gülbin Zeren Nalinci
		4	ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SANATSAL YARATICILIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ	Burcu ÖZTAŞ Doç. Dr. Gülbin Zeren NALINCI
		5	ALGILANAN ÖRGÜTSEL DESTEK VE ÖĞRETMEN MUTLULUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİ	Dr. Öğr. Üyesi Erdal MERİÇ Öğretmen Fatma BAŞDAĞ Okul Müdürü Kadir BAŞDAĞ
		6	EĞİTİMDE SANAL EVREN (METAVERSE): YENİ UFUKLAR	Öğr. Gör. Dr. Mustafa AKSOĞAN
		7	EĞİTİMDE SANAL ve ARTIRILMIŞ GERÇEKLİĞİN KULLANIMI: GELECEĞİN ÖĞRENME ORTAMLARI	Öğr. Gör. Dr. Mustafa AKSOĞAN
		8	TÜRKİYE'DE ORTAOKUL BİNALARI ÖĞRETİM PROGRAMLARINA NE KADAR UYGUN?	İngilizce Öğretmeni, SİBEL SARAN YILDIZ Doç. Dr. ŞABAN BERK

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON PHILOSOPHY March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	Prof. Dr. Mikail BATU	1	ETHICAL LITERACY: A CONCEPTUAL DISCUSSION	Prof. Dr. Emet GÜREL Prof. Dr. Mikail BATU
		2	MOBBING AS AN ETHICAL VIOLATION	Prof. Dr. Emet GÜREL Prof. Dr. Mikail BATU
		3	AİLE DANIŞMANLIĞI AÇISINDAN AİLE FONKSİYONLARINA YÖNELİK FELSEFİ BİR YAKLAŞIM: P4C	Aile Danışmanı, ZEYNEP KORKMAZ
		4	GARETH B. MATTHEWS'İN ÇOCUKLUK FELSEFESİ VE P4C YAKLAŞIMI	Bilim Uzmanı, ZEYNEP KORKMAZ
		5	M.S. DAWKINS'DE HAYVANLARA YÖNELİK İNSANBİÇİMCİ DİLİN ELEŞTİRİSİ	Yüksek Lisans Öğrencisi GÜLŞAH ERTÜRK Prof.Dr. HASAN AYDIN
		6	ON NERMI UYGUR'S LANGUAGE-CULTURE RELATIONSHIP AS A POSSIBILITY OF TURKISH PHILOSOPHY	Arş. Gör. Faruk YORGUN

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON FINANCE and BANKING ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON BUSINESS MANAGEMENT March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	Dr. Öğr. Üyesi HİLAL OK ERGÜN	1	SECTORAL EXAMINATION OF DIGITAL-BASED PAYMENTS: AN EMPIRICAL ANALYSIS	Dr. Öğr. Üyesi HİLAL OK ERGÜN
		2	ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN TRANSPORTATION SECTOR INDEXES: ARDL BOUNDS TEST APPROACH	Dr. Öğr. Üyesi, ERCÜMENT DOĞRU
		3	BANKACILIK SEKTÖRÜNDE FİNANSAL ESNEKLİK: KATILIM BANKALARI VE GELENEKSEL BANKALARIN KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRİLMESİ	Öğr. Gör. Dr. Sevim Ezgi İSLAH Dr. Öğr. Üyesi İsmet BOLAT
		4	TÜRKİYE'DEKİ REASÜRANS ŞİRKETLERİNİN FİNANSAL ETKİNLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	Dr. Öğr. Üyesi İsmet BOLAT Öğr. Gör. Dr. Sevim Ezgi İSLAH
		5	THE ROLE OF INTEGRATED MARKETING COMMUNICATION ACTIVITIES IN INDIVIDUALS' ATTITUDES AND BEHAVIORS TOWARDS HEDONIC CONSUMPTION	Dr. Öğr. Üyesi Musa ÇAKIR
		6	THE MODERATING ROLE OF SELF-EFFICACY ON THE RELATIONSHIP BETWEEN ORGANIZATIONAL COMMUNICATION AND ORGANIZATIONAL COMMITMENT	Dr., ALAADDIN MOHAMMEDHASSAN

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON NURSING, MIDWIFERY AND HEALTH SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 7	Prof. Dr. Aynur AYTEKİN ÖZDEMİR	1	PEDİATRİK HASTALARDA TIBBİ GİRİŞİMLERDE NONFARMAKOLOJİK AĞRI YÖNETİMİNDE MEKANİK VİBRASYONUN KULLANIMI	Prof. Dr. Aynur AYTEKİN ÖZDEMİR Araş. Gör. Büşra KÜTÜK
		2	GELİŞİM DÖNEMLERİNE GÖRE HASTA ÇOCUKLA İLETİŞİM	Prof. Dr. Aynur AYTEKİN ÖZDEMİR Araş. Gör. Büşra KÜTÜK
		3	OKUL ÇAĞI ÇOCUKLARINA VERİLEN ORAL HİJYEN EĞİTİMİNİN ETKİNLİĞİNİN BELİRLENMESİ	Araş. Gör. Büşra KÜTÜK Prof. Dr. Aynur AYTEKİN ÖZDEMİR Erdoğan YILDIZ
		4	DİYABETİK YARALAR VE TEDAVİLER ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK ANALİZ	Dr. Öğr. Üyesi Elif AYDIN Doç. Dr. Ayşe KOÇAK SEZGİN
		5	<i>HELICOBACTER PYLORI</i> INFECTION: PREVALENCE, TRANSMISSION, AND PHYTOTHERAPY-BASED TREATMENT APPROACHES	Dr. Öğr. Üyesi Elif AYDIN Doç. Dr. Ayşe KOÇAK SEZGİN
		6	MALE NURSES' EXPERIENCES TOWARDS NURSING PROFESSION FROM THE PERSPECTIVE OF GENDER ROLES: A PHENOMENOLOGICAL STUDY	Student, BİRCAN YILMAZ Res. Assistant Dr., BEDİA TARSUSLU
		7	PLACENTA RETENTION AND CURRENT APPROACHES	Fatma Nur YILMAZ Araş. Gör. Dr., Fatma YILDIRIM Prof. Dr., Nuriye BÜYÜKKAYACI DUMAN

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON NURSING, MIDWIFERY AND HEALTH SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 8	Öğr. Gör. Dr. Emine ERSÖZLÜ	1	ADVANTAGES, ETHICAL PRINCIPLES, AND CHALLENGES OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PERIOPERATIVE NURSING	Öğr. Gör. Dr. Emine ERSÖZLÜ Öğr. Gör. Ümit Topcuoğlu
		2	ROBOTİK CERRAHİDE PERIOPERATİF HEMŞİRELİK ROLÜ VE KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR	Öğr. Gör. Dr. Emine ERSÖZLÜ Öğr. Gör. Ümit Topcuoğlu
		3	BELIEFS ABOUT MIDWIFERY IN PREHISTORY AND ANTIQUITY: GOD AND GODDESSES	Dr. Ebe, SEZİN GÜRSU Prof. Dr., BİRSEN KARACA SAYDAM
		4	EBELERİN SERVİKS KANSERİ KONUSUNDAKİ AKADEMİK FAALİYETLERİ	Dr. Ebe, SEZİN K. GÜRSU Uzman Ebe, SİNEM GÜLÜMSER Uzman Ebe, DENİZ SELÇUK Prof. Dr., BİRSEN KARACA SAYDAM
		5	CHALLENGES FACED BY PATIENT RELATIVES CARING FOR PATIENTS WITH STOMA	Assistant Professor, Melike DURMAZ Research Assistant Dr., Tuğba GÖZÜTOK KONUK
		6	GAMIFICATION AND GAME-BASED LEARNING IN NURSING EDUCATION: INNOVATIVE APPROACHES AND THEIR EFFECTS	Research Assistant Dr. TUĞBA GÖZÜTOK KONUK Assistant Professor, MELİKE DURMAZ
		7	HİPOTİROİDİ HASTALARINDA SEMPTOM ŞİDDETİ VE SEMPTOM YÖNETİMİ: ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI	Öğr. Gör., ŞEYMA TRABZON Doç. Dr., HAVVA SERT Doç. Dr., TANER DEMİRCİ
		8	AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI HASTANESİNDE GÖREV YAPAN SAĞLIK PERSONELİNİN HEPATİT B, HEPATİT C VE HIV BULAŞ VE KORUNMA BİLGİ, TUTUM VE DAVRANIŞLARI	Öğr. Gör., ŞEYMA TRABZON Dr. Öğr. Üyesi, GÜLSÜM KAYA Hemşire, RASİME ÖZNR HALICI

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON PHILOSOPHY March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 9	Doç Dr. Müslüm Arpacı	1	FOSTERING NATIONAL ADVANCEMENT: THE PIVOTAL INFLUENCE OF PHILOSOPHY AND EDUCATION IN THE POST-PANDEMIC LANDSCAPE	Dr. Emre Yılmaz Taha Bilen
		2	EMPOWERING STUDENTS THROUGH SUSTAINABLE LIVING: MOTIVATION AND ECONOMIC SELF-SUFFICIENCY AMONG UNDERGRADUATES IN KENYA	Dr. Öğr. Gör. Ayşe Demir Doç. Dr. Arslan Yavuzoğlu
		3	A PHILOSOPHICAL INQUIRY INTO ABSURDISM AND EXISTENTIALISM IN CONTEMPORARY THEATRE	Dr. Mehmet Kaya
		4	EXPLORING THE SYMBOLISM AND PHILOSOPHY IN HINDU TEMPLE ARCHITECTURE	Araş. Gör. Dr. Elif Öztürk
		5	YALIN İLKELER KULLANILARAK BAKIM PROGRAMI VERİMLİLİĞİNİN OPTİMİZE EDİLMESİ: LIBYA PETROL VE GAZ SEKTÖRÜNDE BİR VAKA ÇALIŞMASI	Doç Dr. Müslüm Arpacı
		6	INTEGRATION OF EASTERN PHILOSOPHIES AND ETHICAL PRINCIPLES IN BUSINESS MANAGEMENT	Cheng Liwei
		7	CORE PRINCIPLES OF THE THEORY OF CONSTRAINTS: A NEW PERSPECTIVE	Dr. Can Aydın
		8		

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON FINANCE and BANKING ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON BUSINESS MANAGEMENT March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 10	Doç .Dr. Hakan Aydın	1	BLOK ZİNCİRİ TEKNOLOJİSİ İLE MERKEZİYETSİZ FİNANS: ETKİLERİ, ZORLUKLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	Dr. Öğretim Üyesi . Gökhan Bütün, Yl. Öğrencisi Gülcan Durmaz.
		2	API GÜVENLİĞİ: GÖMÜLÜ VE AÇIK FİNANS UYGULAMALAR	Nimet Şahin , Dr. Esra Yücel
		3	KIRSAL ALANLARDA KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİN FİNANSA ERİŞİMİ: ENDONEZYA VE TAYLAND ÖRNEĞİ	Buket Oran, Dr. Öğr. Üyesi Fatma Fındık
		4	KOBİ'LERİN FİNANSA ERİŞİMİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ – MODEL YAKLAŞIMI	Nimet Demirci. Doç . Dr. Sevil Doğan
		5	FINANSAL KARAR VERME: TÜRKİYE'DEN FİNANS ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE AMPİRİK BİR ÇALIŞMA	Doç .Dr. Hakan Aydın
		6	ETİK FİNANS VE İSLAMI FİNANS: ÖZELLİKLER, OLASI YAKINSAMALAR VE POTANSİYEL GELİŞİM	Dr. Öğr. Gör. Burak Uzal
		7	FINANS ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIĞI: TÜRKİYE'DEN BİR AMPİRİK ÇALIŞMA	Dr. Feyza Hacılaroğlu.

ICSAS 1st International Conference on Biochemistry and Molecular Biology March 7 – 9, 2025 IZMIR Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	Assoc. Prof. Dr. Sékou Traoré	1	DEVELOPMENT OF AN INTERDISCIPLINARY UNDERGRADUATE COURSE COMBINING BIOLOGY AND CHEMISTRY	Emily J. Carter
		2	ENHANCED PRODUCTION OF EICOSAPENTAENOIC ACID AND FUcoxANTHIN IN COLD-ADAPTED DIATOM SPECIES	Minh Hoang Nguyen, Linh Thi Mai,
		3	BIOPROPHYLLACTIC POTENTIAL OF PYOCYANIN FROM PSEUDOMONAS AERUGINOSA AGAINST SAPROLEGNIASIS IN INCUBATED AFRICAN CATFISH EGGS	A. O. Adeyemi, B. K. Oladipo, C. M. Eze, D. F. Onifade
		4	MONITORING WILDFIRE IMPACT AND ECOSYSTEM RECOVERY USING REMOTE SENSING TECHNIQUES	Assis. Prof. Dr. R. S. Deshmukh
		5	UTILIZATION OF DRONE TECHNOLOGY IN WILDFIRE MANAGEMENT: IGNITION DETECTION AND 3D FUEL LOAD ASSESSMENT"	Ahmed Al-Mansoori, Fatima Al-Haddad
		6	ASSESSMENT OF MICROBIAL CONTAMINANTS IN DRINKING WATER FROM VARIOUS REGIONS OF JORDAN	Ahmed Al-Mansoori, Fatima Al-Haddad
		7	MAPPING RESEARCH TRENDS IN WILDFIRE MANAGEMENT IN MEDITERRANEAN ECOSYSTEMS	Amara Diallo, Assoc. Prof. Dr. Sékou Traoré
		8	Epigenetic Impact of Alpha-Particle Radiation on Drosophila melanogaster: A Short-Term Experimental Study	Muhammed Al-Shehhi

ICSAS 1st International Conference on Biochemistry and Molecular Biology March 7 – 9, 2025 IZMIR Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	Dr. Nino Dolidze	1	DIVERSITY AND CONSERVATION OF USEFUL PLANT FAMILIES IN THE CAUCASUS REGION: A FOCUS ON ENDEMIC AND ETHNOBOTANICAL RESOURCES	Giorgi Ivanidze, Dr. Mariam Svanidze, Dr. Nino Dolidze
		2	ECONOMIC EVALUATION, GROWTH, AND PRODUCTIVITY OF GRAFTED TOMATO VARIETIES USING SOLANUM TORVUM AS ROOTSTOCK	Amina Hassan, Assis. Prof. Dr. Fatima Ahmed, Mohamed El-Sayed
		3	DIFFERENTIAL RESPONSES OF LEAF CARBON, NITROGEN, AND PHOSPHORUS TO CLIMATIC VARIABLES ACROSS BIOMES AND PLANT FUNCTIONAL TYPES	Zhang Wei, Dr. Liu Mei
		4	PHYTOCHEMICAL PROFILING AND FTIR ANALYSIS OF SAPONINS IN THREE NIGERIAN RUELLIA SPECIES: RUELLIA PROSTRATA, RUELLIA LINEARI-BRACTEOLATA, AND RUELLIA BIGNONIIFLORA	Amina O. Adeyemi, Chinedu P. Okeke, Fatima B. Musa, Ibrahim S. Eze, Grace N. Okafor
		5	IMPACT OF PHYSICAL ACTIVITY ON REPRODUCTIVE PERFORMANCE AND SEMEN CHARACTERISTICS OF JERSEY BULLS	James O. Thompson, Michael A. Richardson
		6	EXPERT EVALUATION AND CLASSIFICATION OF HERITAGE TREES: A SOUTHEAST ASIAN APPROACH	R. Sari, D. W. Putra, L. H. Wijaya
		7	FUNGAL PATHOGENS ASSOCIATED WITH THE DECLINE OF ACACIA NILOTICA AND EUCALYPTUS CAMALDULENSIS IN PUNJAB, PAKISTAN	S. Khan, Dr. R. Ali, Assis. Prof. Dr. A. Rehman
		8	EVALUATING THE CURRENT STATE AND FARMERS' PERSPECTIVES ON AGROFORESTRY IN PUNJAB, INDIA	P. Verma, A. Singh, M. Yadav
		9	ENGAGING LOCAL YOUTH IN THE PRESERVATION OF FORESTS AND PROTECTED AREAS IN NEPAL	Rajesh Thapa, Dr. Sunita Gurung

ICSAS 1st International Conference on Biochemistry and Molecular Biology March 7 – 9, 2025 IZMIR Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	Prof. Dr. Aibek Nursultanov	1	ASSESSING WILDFIRE SUSCEPTIBILITY IN THE BIA FOREST REGION OF GHANA: AN INTEGRATED GEOSPATIAL APPROACH	Samuel Osei, Kwame Asante
		2	SEASONAL INFLUENCE OF MINING OPERATIONS ON WATER QUALITY IN THE MFOLOZI RIVER, KWAZULU-NATAL, SOUTH AFRICA	Thabo M. Dlamini, Nomvula S. Khumalo, Sipho N. Mthembu
		3	ASSESSING TREE GROWTH FACTORS IMPACTING CARBON STORAGE IN RESPONSE TO CLIMATE VARIABILITY	A. O. Mensah, K. A. Boateng
		4	ASSESSING SOIL HEALTH AND CONTAMINATION TRENDS IN A MAJOR URBAN CENTER OVER TWO DECADES	Dr. John Mwangi, Assoc. Prof. Dr. Grace Wambui
		5	EVALUATING THE EFFECTIVENESS OF MECHANIZED WEED CONTROL IN THE RESTORATION OF DEGRADED OAK FORESTS	Ahmed Al-Mansoori, Fatima Al-Harthy
		6	SEASONAL IMPACT ON TERMITE INFESTATION OF WOODEN BEEHIVES IN ENUGU, NIGERIA	Eze Nwankwo, P. U. Okeke
		7	A MATHEMATICAL FRAMEWORK FOR ANALYZING FOREST RESOURCE DEPLETION: IMPACT OF SYNTHETIC PRODUCT INDUSTRIES	Priya Sharma, Rajesh Kumar, Anjali Mehta
		7	ENHANCING CREATIVITY IN TECHNICAL DRAWING EDUCATION: AN ASSESSMENT APPROACH	João R. Almeida, Camila S. Ferreira, Lucas M. Costa, Beatriz L. Oliveira
		8	AGRICULTURAL GOVERNANCE AND RURAL DEVELOPMENT IN KAZAKHSTAN	Prof. Dr. Aibek Nursultanov

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON EDUCATION March 7 – 9, 2025 IZMIR Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	Prof. Dr. Kenji Yamamoto,	1	REVOLUTIONIZING TEACHING METHODS WITH ADVANCED DIGITAL SOLUTIONS	Ling Chen, Haruto Sato, Kwame Boateng
		2	IMPROVING ENGINEERING EDUCATION STANDARDS THROUGH QUALITY ASSURANCE AND SELF-ASSESSMENT	Wei Li, Yuki Nakamura,
		3	BOOSTING HISTORY EDUCATION WITH MULTIMEDIA TOOLS: A CROSS-CULTURAL ANALYSIS	Dr. Samuel Owusu, Dr. Grace Wambui, Dr. Amina Diallo
		4	TRANSFORMING SCIENCE EDUCATION: CUTTING-EDGE APPROACHES TO TEACHING NUCLEAR CONCEPTS	Lin Zhang, Ahmed El-Sayed
		5	EVALUATING MENTAL HEALTH SUPPORT FOR ENGINEERING STUDENTS: THE ROLE OF THERAPIST CHARACTERISTICS	Prof. Dr. Kenji Yamamoto,
		6	OVERCOMING CHALLENGES IN CONSTRUCTION MEASUREMENT EDUCATION	Jamal Mwangi
		7	CHANGING BEHAVIORS THROUGH EDUCATIONAL GAMES: A FOCUS ON ENVIRONMENTAL CONSCIOUSNESS	Sakura Yamamoto, Assoc. Prof. Dr. Ochieng Mwangi
		8	TRANSFORMING LEARNING THROUGH HYBRID EDUCATION: THE IMPACT OF DIGITAL TOOLS	Haruto Tanaka

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON EDUCATION March 7 – 9, 2025 IZMIR Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	Dr. Aoi Yamamoto	1	ADVANCING ROBOTIC SYSTEMS EDUCATION THROUGH INNOVATIVE LEARNING METHODS: A CASE STUDY AT SHANGHAI INSTITUTE OF TECHNOLOGY, CHINA	Wang Lei, Sun Jing, Li Min
		2	INVESTIGATING UNDERGRADUATE STUDENTS' UNDERSTANDING OF MATHEMATICAL CONCEPTS IN RATE OF CHANGE	Haruto Suzuki, Dr. Aoi Yamamoto
		3	EXAMINING THE ROLE OF MATHEMATICAL CONFIDENCE, ENGAGEMENT, AND IDENTITY IN STUDENT ACHIEVEMENT	Wei Liu, Assis. Prof. Tunde Ojo
		4	REVOLUTIONIZING MEDICAL EDUCATION THROUGH AUGMENTED REALITY: A NEW FRONTIER IN EMBRYOLOGY TEACHING	Yuki Sato, Chen Li, Fatima Ali, Haruto Nakamura, Kwame Asante, Nurul Hasanah
		5	A STUDY OF CAREER GOALS AMONG FINAL-YEAR STUDENTS IN THE SCHOOL OF MEDICINE, UNIVERSITY OF LAGOS, NIGERIA	E. Okonkwo, F. Balogun, P. Eze, S. Ahmed, B. Okafor, T. Adeyemi, G. Oladipo, H. Suleiman
		6	IMPROVING EMPLOYEE PERFORMANCE ANALYSIS IN CORPORATE TRAINING USING XAPI: INSIGHTS INTO BEHAVIORAL TRENDS AND PREDICTIVE MODELING	Taro Suzuki, Fatima Ibrahim,
		7	EXPLORING ACTIVE LEARNING PRACTICES AMONG ONLINE GRADUATE STUDENTS: A CASE STUDY IN SOUTH ASIA	Yuki K. Sato, Sipho Dlamini
		8	BOOSTING ONLINE GRADUATE STUDENT PARTICIPATION THROUGH EFFECTIVE TEACHING STRATEGIES IN SOUTH ASIA	Assoc. Prof. Dr. Kwame O. Asante
		9	ASSESSING INTERACTIVE ENGAGEMENT IN BLENDED LEARNING SETTINGS: A FOCUS ON DATA SYNCHRONIZATION AND FEEDBACK LOOPS	Fatima Al-Hassan, Kwame Osei

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON EDUCATION March 7 – 9, 2025 IZMIR Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	Assis. Prof. Dr. Aiko Nakamura	1	EMPOWERING PEDAGOGY STUDENTS WITH LEARNING DISABILITIES: CAREER PATHWAYS AND CHALLENGES IN THAILAND	Somchai Ratanakul Ananya Sirisom
		2	BOOSTING COMPUTATIONAL THINKING IN STEM EDUCATION THROUGH PHYSICAL COMPUTING INNOVATIONS	Dr. Maria Gonzalez
		3	FOSTERING CREATIVITY IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION: THE IMPACT OF GRAPHIC ACTIVITIES IN ZAMBIA	Lindiwe Nkosi Tafadzwa Moyo
		4	TRANSFORMING TEACHER TRAINING WITH TECHNOLOGY-DRIVEN KNOWLEDGE BUILDING: INSIGHTS FROM SECONDARY EDUCATION	Kenji Yamamoto Amina Sani
		5	ASSESSING COGNITIVE LOAD IN PILOT TRAINING: A STUDY ON MODERN RECREATIONAL AIRCRAFT	Chinedu Okeke Youssef Ahmed
		6	INNOVATING STEM EDUCATION WITH NEUROCOGNITIVE LEARNING STRATEGIES	Assis. Prof. Dr. Aiko Nakamura
		7	ENHANCING METACOGNITIVE SKILLS THROUGH MOBILE LEARNING APPS: A STUDY ON HIGH-ACHIEVING STUDENTS	Assoc. Prof. Dr. Haruto Tanaka Sofia Martinez

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON EDUCATION March 7 – 9, 2025 IZMIR Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 7	Dr. Sofia Martinez	1	ADOPTING EDUCATION 4.0 PRINCIPLES IN MODERN LANGUAGE TEACHING	Dr. Sofia Martinez
		2	THE IMPACT OF SOCIAL SKILLS AND COMMUNICATION TRAINING IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION: PATHWAYS TO FUTURE SUCCESS	Mei Lin, Nadia Ahmed
		3	BUILDING INTERCULTURAL AWARENESS AMONG DIVERSE STUDENT GROUPS IN ISRAELI HIGHER EDUCATION	Rachel Cohen, David Levy
		4	IMPROVING MATHEMATICAL ABILITIES IN CHILDREN WITH AUTISM USING THE PROJECT MIND FRAMEWORK: A PRELIMINARY STUDY:	Dr. James Carter, Maria Gonzalez, Emma Wilson, Michael Brown, Olivia Davis
		5	REDESIGNING CLASSROOM SPACES: A COLLABORATIVE WORKSHOP WITH CHINESE DESIGN STUDENTS	P. J. Anderson, S. T. Nguyen,
		6	ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF THE VARK LEARNING MODEL IN HIGHER EDUCATION SETTINGS	Assoc. Prof. Dr. Emma Harris, Dr. Daniel White
		7	BOOSTING STUDENT PARTICIPATION AND ACADEMIC PERFORMANCE THROUGH INTERACTIVE DIGITAL TOOLS	Fatoumata Diallo
		8	THE ROLE OF EDUCATIONAL MEDIA IN SHAPING THE CREATIVE DEVELOPMENT OF CHILDREN: A CASE STUDY ANALYSIS	Aiko Sato, Li Chen
		9	ADVANCING WRITING SKILLS THROUGH TARGETED TEACHING METHODS: LESSONS FROM A SOUTHEAST ASIAN PROGRAM:	K. Sato, J. Park, A. Ochieng, S. Lee

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON EDUCATION March 7 – 9, 2025 IZMIR Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 8	Assis. Prof. Dr. Olivia Carter	1	IMPROVING LANGUAGE SKILLS AND CROSS-CULTURAL AWARENESS: A PILOT INITIATIVE FOR UNIVERSITY STUDENTS FROM A TEACHER TRAINING COLLEGE IN ATEQUIZA, MEXICO	Dr. Sofia M. González, Dr. Carlos A. Martínez, Dr. Isabel T. López
		2	INVESTIGATING ACADEMIC STRESS LEVELS AMONG UNIVERSITY STUDENTS WITH DYSLEXIA	Assis. Prof. Dr. Olivia Carter
		3	REVOLUTIONIZING MEDICAL TRAINING IN BRAZIL THROUGH ADVANCED SIMULATION TECHNIQUES: KEY FINDINGS AND RECOMMENDATIONS	Dr. Ana J. Santos
		4	CURRICULUM REFORM IN CHILEAN UNIVERSITIES: A COMPREHENSIVE EXAMINATION OF POLICY CHANGES	Dr. Camila R. Fernández
		5	USING CHILDREN'S ARTWORK TO GAIN INSIGHTS INTO THEIR EXPERIENCES WITH EQUINE-ASSISTED THERAPY	Dr. Sophia Johnson
		6	THE EFFECTS OF COMMERCIALIZATION ON HIGHER EDUCATION: SHIFTING FOCUS IN TEACHING AND LEARNING PRIORITIES	Emma Thompson, Prof. Dr. Michael Richards
		7	THE ROLE OF COLLABORATIVE WORK ENVIRONMENTS IN SHAPING MIDDLE SCHOOL TEACHERS' PRACTICES	Olivia Carter
		8	EVALUATING THE USE OF CHATBOTS IN UNIVERSITY EDUCATION: FINDINGS FROM AN INITIAL PILOT STUDY	John Smith, L. Williams

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON PHILOSOPHY March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 9	Dr. Sofia Oliveira Dr. Hiroshi Tanaka	1	PHILOSOPHICAL HERMENEUTICS AND ITS IMPACT ON JUDICIAL IMPARTIALITY IN BRAZIL	Gabriel M. Costa, Sofia P. Fernandes
		2	A COMPARATIVE STUDY OF SPIRITUAL IMPACTS ON ARCHITECTURAL DESIGN: ISLAMIC AND GOTHIC TRADITIONS	R. Almeida, Y. Chen
		3	EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN RELIGION AND DEVELOPMENT: A FOCUS ON ISLAMIC PERSPECTIVES	Leila Marais, Haruto Nakamura
		4	BRIDGING ANCIENT WISDOM AND MODERN SOCIETY: LESSONS FROM SUFI AND ISLAMIC PHILOSOPHY	Dr. Sofia Oliveira Dr. Hiroshi Tanaka
		5	RECONCILING EFFICIENCY AND COMPASSION IN OPEN KNOWLEDGE SYSTEMS: AN EDUCATIONAL APPROACH	Fatima Bakare, Hoang Nguyen, Nurul Hasanah, Kwame Asante, Li Jianyu
		6	THE DEVELOPMENT OF DEMOCRATIC PRINCIPLES IN PAKISTAN: ISLAMIC THOUGHT AND COMPARATIVE POLITICAL THEORY	: Dr. Ali Malik
		7	THE INFLUENCE OF RELIGIOUS AND MORAL VALUES ON NATIONAL SECURITY: INSIGHTS FROM KAZAKHSTAN	A. K. Nurzhanov, B. T. Serikbayev, C. A. Tulegenov, D. S. Askarova, E. M. Kenzhebekov
		8	CRITICAL ANALYSIS OF SERVANT LEADERSHIP: A REVIEW OF EXISTING LITERATURE	Aisha Diallo, Mohamed Kone, Kenji Suzuki

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON PHILOSOPHY March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 10	Dr. Aibek Toktogulov	1	UNVEILING SYMBOLISM IN HINDU TEMPLE ARCHITECTURE: A PHILOSOPHICAL PERSPECTIVE	Ali Hassan Aisha Khan
		2	INTEGRATING ETHICAL FRAMEWORKS: A COMPARATIVE STUDY OF ASIAN AND AFRICAN PERSPECTIVES ON BUSINESS ETHICS	Fatima Ahmed Nurzhan Bekov
		3	INNOVATIONS IN OPEN SCIENCE: TRANSFORMING RESEARCH PARADIGMS	PHD Student Zainab Abbas Dr. Aibek Toktogulov
		4	REEVALUATING CONSTRUCTIVIST PARADIGMS: AN EXISTENTIAL AND PHENOMENOLOGICAL PERSPECTIVE	Dr. Ahmed Al-Mansoori
		5	RECONSTRUCTING SELF THROUGH TEMPORAL DYNAMICS: ANALYZING ZHAO TAO'S ROLE IN JIA ZHANGKE'S CINEMATIC UNIVERSE)	Gulnara Iskakova Asim Raza
		6	ENHANCING CONSTRUCTION EFFICIENCY: A STUDY ON THE ADOPTION OF LEAN PRACTICES	Karim Nurpeisov Aisha Malik
		7	ANALYZING AESTHETIC DIMENSIONS IN MUSEUM ARCHITECTURE	Rana Ahmed Aizhan Dr. Abdyrakhmanova
		8	INTEGRATING PHILOSOPHICAL PERSPECTIVES INTO INTERDISCIPLINARY PHYSICAL EDUCATION PROGRAMS	Assis. Prof. Dr. Amina Khamis Dr. Jibril Adamu

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON PHILOSOPHY March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 11	Dr. Aibek Toktogulov	1	THE INFLUENCE OF CULTURAL PHILOSOPHY ON INDIVIDUAL IDENTITY IN TURKIC TRADITIONS	Prof.Dr. M. Adebayo
		2	TRADITIONAL EASTERN PRACTICES IN CONTEMPORARY SUSTAINABLE ARCHITECTURE	L. Tanaka N. Ndungu
		3	EXPLORING POSTMODERN TRAGI-COMEDY: AN ANALYSIS OF TOM STOPPARD'S 'ROSENCRANTZ AND GUILDENSTERN ARE DEAD'	Mei-Ling Chen Dr. Carlos Silva
		4	THE ROLE OF ISLAM IN SHAPING CULTURAL VALUES IN KAZAKHSTAN	Kofi Agyeman Amina El-Omari Assoc. Prof .Fatoumata Diallo
		5	ARTISTIC RESPONSES TO CLIMATE CRISIS: EXPLORING INNOVATIVE APPROACHES TO SUSTAINABLE FUTURES THROUGH INTERDISCIPLINARY ART PRACTICE	Amina Bello Mikhail Ndumba
		6	UNVEILING DARKNESS: EXPLORING EXISTENTIAL THEMES AND MUSICAL NARRATIVES IN "TRUE DETECTIVE"	Assis. Prof. Dr. Aiko Tanaka
		7	RETHINKING ABSENCE: THE ROLE OF SILENCE AND PAUSE IN SAMUEL BECKETT'S WAITING FOR GODOT	Jun-Ho Kim Meilin Xu
		8	ADVANCEMENTS IN CONSTRAINT MANAGEMENT THEORY: A COMPREHENSIVE REVIEW	Mei-Ling Chen Hiroshi Takahashi Samuel Nkrumah

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON ECONOMICS March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÇELİK	1	TESTING THE ENVIRONMENTAL PHILLIPS CURVE HYPOTHESIS in TURKIYE	Esmâ ERDOĞAN Müge MANGA
		2	THE LINKAGES BETWEEN ENVIRONMENTAL POLLUTION, HUMAN CAPITAL and GLOBALIZATION: A STUDY ON TURKIYE	Müge MANGA Esmâ ERDOĞAN
		3	HANEHALKI TÜKETİMİ, ENFLASYON VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: GLOBAL KANITLAR	Dr. Öğr. Üyesi Serhat ALPAĞUT
		4	THE RELATIONSHIP BETWEEN CORRUPTION CONTROL AND ECONOMIC GROWTH: AN ANALYSIS BY INCOME GROUPS	Asst. Prof. Dr. Fatih AKIN
		5	UNEMPLOYMENT AND JOB SEARCH PROCESSES IN TÜRKİYE: OCCUPATIONAL GROUPS, JOB SEARCH CHANNELS AND LABOR FORCE PARTICIPATION DYNAMICS	Dr. Öğr. Üyesi Gülferah ERTÜRKMEN Dr. Tuğba KONUK
		6	YOUTH UNEMPLOYMENT IN LABOR MARKETS: CAUSES, CONSEQUENCES AND SOLUTION STRATEGIES	Dr. Öğr. Üyesi Gülferah ERTÜRKMEN
		7	UNEMPLOYMENT HYSTERESIS IN CENTRAL AND EASTERN EUROPEAN COUNTRIES: EVIDENCE FROM FOURIER UNIT ROOT TESTS WITH SHARP AND SMOOTH BREAKS	Dr. Ayşe Nur ŞAHİNLER
		8	THE IMPACT OF REMITTANCES ON DOMESTIC SAVINGS: EVIDENCE FROM TURKIYE	Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÇELİK

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTELLIGENCE AND INTERNATIONAL RELATIONS March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224				
7 Mart / March 7, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	Prof. Dr. RAMAZAN BİÇER	1	NÖROBİLİM VE İSTİHBARAT: GELECEĞİN OPERASYONEL TEKNİKLERİ	Prof. Dr. Ramazan BİÇER Dr. Eda ALEMDAR
		2	REASONS FOR RELIGIOUS THEMED TERRORISM	Prof. Dr. RAMAZAN BİÇER
		3	DIGITAL DISINFORMATION AND INTERNATIONAL RELATIONS: THE 2024 US PRESIDENTIAL ELECTIONS AND THE DIMENSIONS OF POLITICAL MANIPULATION	Dr. Öğretim Üyesi Gül Seda ACET İNCE
		4	ÇIKARLARIN AYRIŞMASI MI , MEDENİYETLERİN ÇATIŞMASI MI ?	Dr. Seda Gözde TOKATLI
		5	GÖÇ KRİZİ VE MÜLTECİ SORUNUNUN İNSANİ BOYUTTA ANALİZİ	Dr. Seda Gözde TOKATLI
		6	REALISATION OF A BOLD DREAM AT GUNPOINT : UNDERGROUND JEWISH ORGANIZATIONS	Yüksek Lisans Öğrencisi, İREM TABİRLİOĞLU
		7	EUROPEAN ARMY: A BELATED NECESSITY?	Arş. Gör., Özgür YILMAZ
		8	ANALYSING THE AFGHAN PEACE PROCESS IN THE FRAMEWORK OF RIPENESS THEORY	Arş. Gör., Özgür YILMAZ
		9	İNGİLİZ OKULU PERSPEKTİFİNDEN ULUSLARARASI SİSTEM, ULUSLARARASI TOPLUM VE DÜNYA TOPLUMU	Doç.Dr. ABDULLAH TORUN
		10	SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİNDE TÜRKİYE’NİN ÇOK YÖNLÜ DIŞ POLİTİKAYA GEÇİŞİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	Doç Dr. ABDULLAH TORUN

ICSAS 1st International Conference on Public Administration, Politics and Local Government March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	Av. Furkan ÇAPOĞLU	1	ADMINISTRATIVE FUNCTIONS OF THE PROVINCIAL COUNCIL AND ITS CONTRIBUTION TO LOCAL GOVERNMENTS	Bilim Uzm. Mehmet YILDIZ Prof. Dr. Erhan GÜMÜŞ Prof. Dr. Ahmet TUNÇ
		2	İDARİ İŞLEM KURAMINDA YOKLUK	AHMET KEMAL KANAT
		3	TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE YÖNETİM PSİKOLOJİSİNİN ETKİNLİĞİ	Av. Furkan ÇAPOĞLU Psk. Mustafa BIYIKOĞLU
		4	TARİHTEN GÜNÜMÜZE YÖNETİM PSİKOLOJİSİ	Av. Furkan ÇAPOĞLU Psk. Mustafa BIYIKOĞLU
		5	Kimlik ve İdeoloji Serüveninde Milli Türk Talebe Birliği	Dr. Öğr. Üyesi İlhan BİLİCİ Sena YILDIRIM
		6	Siyasal Şiddet, Meşrulaştırma ve 1970'ler Türkiye'sinden Yansımalar	Dr. Öğr. Üyesi İlhan BİLİCİ Mustafa Kemal ENTERİLİ

ICSAS 1st International Conference on Public Administration, Politics and Local Government March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	Öğr. Gör. Ümit TOPCUOĞLU	1	THE DEMOCRATIC CRISIS CAUSED BY MIGRATION MOBILITY IN ACCESS TO PUBLIC SERVICES IN THE CITY	Lisans Öğrencisi, Zehra DURUKAN Araştırma Görevlisi, Mustafa Gökberk ERTAN
		2	Türkiye’de Acil Sağlık Hizmetlerinin Tarihçesi ve Gelişimi: Dünya ile Kıyaslama	Öğr. Gör. Ümit TOPCUOĞLU
		3	Afet Eğitiminin Toplumsal Faydaları	Öğr. Gör. Ümit TOPCUOĞLU
		4	BEHAVIOR-FOCUSED ENERGY EFFICIENCY FOR SUSTAINABLE CITIES: THE SOCIAL DIMENSION OF URBAN TRANSFORMATION	Doktora Öğrencisi, Melike ÇİÇEK
		5	KENT PARKLARININ KENTSEL FIRSAT EŞİTSİZLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: ERZİNCAN ÖRNEĞİ	Dr. UĞUR GÜLCÜ Doç. Dr. AHMET YAZAR

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON MATHEMATIC March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	Doç. Dr. TUĞBA MERT	1	EXAMINING ROUGH IDEALS AND A SURVEY ON EXISTENCE OF LOCAL ROUGH IDEALS	M. Mustafa BEYDAĞI Prof. Dr. İlhan İÇEN Prof. Dr. A. Fatih ÖZCAN
		2	KINEMATICAL APPROACH TO HELICAL TYPE CURVES	Asst. Prof. Dr. ÇAĞLA RAMİS İLGÜZ ESRA ORMAN
		3	AN ALGORITHM FOR THE RECTIFYING CURVES	Asst. Prof. Dr. ÇAĞLA RAMİS İLGÜZ MUSTAFA VARİLCİ
		4	ANALYSIS OF SOLVING AND APPLICATIONS OF SINGULARLY PERTURBED PROBLEMS	Dr. ZELAL TEMEL
		5	PARA-SASAKIAN MANIFOLDS ADMITTING CONFORMAL RICCI SOLITONS	Prof. Dr. MEHMET ATÇEKEN Doç. Dr. TUĞBA MERT
		6	THE LINEARITY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN MATHEMATICS AND ART: AN INTERDISCIPLINARY APPROACH	Yüksek Lisans Öğrencisi, Büşra ÖZÇELİK Doç. Dr. Ezgi TOKDİL
		7	Uniqueness Theorem For Inverse Nodal Problem	Dr. Öğr. Üyesi Merve ARSLANTAŞ
		8	GRAY MAP IN THE RING	Master's student, HABIBE RANA KASDAS Asist. Prof. Dr. MUSTAFA OZKAN
		9	FORMATION OF A 32-ELEMENT RING WITH COEFFICIENTS IN AND CYCLIC CODES OVER THE RING	Asist. Prof. Dr. MUSTAFA OZKAN Master's student, HABIBE RANA KASDAS

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON ARCHITECTURE, LANDSCAPE ARCHITECTURE AND URBAN March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	Assoc. Prof. Dr. TUBA NUR OLGUN	1	AN EVALUATION OF THE CONSERVATION-TOURISM RELATIONSHIP IN THE CONTEXT OF TUNCELİ/PERTEK CASTLE	Assoc. Prof. Dr. TUBA NUR OLGUN
		2	THE FICTIONAL BALANCE BETWEEN LEED CERTIFICATION SYSTEM AND LANDSCAPE ARCHITECTURE	Asist.Prof. Dr., Makbulenur ONUR Research Assistant, Dr., Demet Ulku GULPINAR SEKBAN
		3	LEED SCORECARD ANALYSIS FROM A LANDSCAPE ARCHITECTURE PERSPECTIVE	Asist.Prof. Dr., Makbulenur ONUR Research Assistant, Dr., Demet Ulku GULPINAR SEKBAN
		4	EFFECTIVE WEED MANAGEMENT AND SUSTAINABILITY IN LANDSCAPES	Research Assistant, RIDVAN TİK Assoc. Prof. Dr., RAMAZAN GÜRBÜZ Assoc. Prof. Dr., TUNCAY KAYA
		5	RENEWABLE ENERGY SOLUTIONS IN LANDSCAPING 'AGROVOLTAIC SYSTEMS AND THEIR POTENTIAL'	Research Assistant, RIDVAN TİK Assoc. Prof. Dr., TUNCAY KAYA
		6	ANALYZING THE SPATIAL STRUCTURE OF TRADITIONAL RİZE HOUSES WITHIN THE SCOPE OF PROTECTION OF RURAL ARCHITECTURAL HERITAGE	M. Arch. Sedanur BİRİNCİ Prof. Dr. Çiğdem Belgin DİKMEN
		7	EVALUATION OF TRADITIONAL RURAL HOUSES IN RİZE WITHIN THE SCOPE OF SUSTAINABILITY	M. Arch. Sedanur BİRİNCİ Prof. Dr. Çiğdem Belgin DİKMEN

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON PRESCHOOL EDUCATION AND EARLY CHILD DEVELOPMENT March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 7	Öğretim Görevlisi, Betül Kübra ŞAHİN YONCA	1	OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ BAKIŞ AÇISINDAN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM SINIFLARINDA SINIF YÖNETİMİ	Öğretim Görevlisi, Betül Kübra ŞAHİN YONCA
		2	OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE GELİŞİME UYGUN UYGULAMALAR: OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİ	Öğretim Görevlisi, Betül Kübra ŞAHİN YONCA
		3	FARKLI YAŞ GRUBUNDAN ÇOCUKLARIN AYNI SINIFTA EĞİTİM ALMALARINA İLİŞKİN EBEVEYN GÖRÜŞLERİ	Okul Öncesi Öğretmeni, Mizgin AYKUT Prof. Dr., İkbal Tuba ŞAHİN SAK
		4	EFFECT OF PROSOCIAL BEHAVIOR PSYCHOEDUCATION PROGRAM ON PROBLEM BEHAVIORS AND SELF-REGULATION SKILLS OF 5-6-YEAR-OLD CHILDREN	Dr., Burcu BAĞCI ÇETİN
		5	OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARIN ÇOCUK HAKLARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	Doç. Dr. Dervişe AMCA TOKLU Prof. Dr. Filiz ERBAY Prof. Dr. Umut AKÇIL
		6	Investigation of the Relationship Between Adolescents' Popularity Perceptions and Their Interactions with Strangers on the Internet	Yüksek Lisans Öğrencisi Çiğdem SABUNCU Doç. Dr. Yaşar BARUT Prof. Dr. Soner ÇANKAYA
		7	EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILD DEVELOPMENT CANDIDATES' IDENTITY CONSTRUCTION IN SOCIAL MEDIA AND THEIR PERSONAL RESPONSIBILITY LEVELS	Yüksek Lisans Öğrencisi Kübra AKDENİZ Doç. Dr. Yaşar BARUT Prof. Dr. Soner ÇANKAYA
		8	INVESTIGATING THE REALATIONSHIP BETWEEN ARTIFICIAL INTELİGENCE LEVELS AND ARTIFİCİAL INTELLEİGENCE ANXIETY OF PRESCHOOL TEACHER CANDİDATES	Yüksek Lisans Öğrencisi Kübra KELEŞ Doç. Dr. Yaşar BARUT Prof. Dr. Soner ÇANKAYA
		9	THE RELATIONSHIP BETWEEN THE DIGITAL AWARENESS OF MOTHERS WITH CHILDREN AGED 3-6 AND THE PSYCHOSOCIAL BEHAVIOR OF THE CHILD	Yüksek Lisans Öğrencisi Rabia ASLANTAŞ Doç. Dr. Yaşar BARUT Prof. Dr. Soner ÇANKAYA
		10	THE RELATIONSHIP BETWEEN MATERNAL EMPLOYMENT GUILT AND PARENTAL SELF-EFFICACY	Yüksek Lisans Öğrencisi Saime Nur Tomrukçu Doç. Dr. Yaşar BARUT Prof. Dr. Soner ÇANKAYA

ICSAS 2nd International Conference on Psychological Counseling and Guidance March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 8	Doç. Dr. ÇAĞLA GİRĞİN BÜYÜKBAYRAKTAR Öğr. Gör. Dr. EDA KÖKLÜ BAYRAKCI	1	AN INVESTIGATION OF THE FACTORS AFFECTING THE RESILIENCE OF PARENTS OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS	Esra Dereobalı Doç. Dr. Türkan Yılmaz Irmak
		2	REFLECTIONS OF ROMANTIC RELATIONSHIP BELIEFS AND MARITAL ROLE EXPECTATIONS ON LIFE SATISFACTION	Doç. Dr. ÇAĞLA GİRĞİN BÜYÜKBAYRAKTAR Öğr. Gör. Dr. EDA KÖKLÜ BAYRAKCI
		3	EXAMINING THE RELATIONSHIPS BETWEEN PERFECTIONISM IN ROMANTIC RELATIONSHIPS, IRRATIONAL BELIEFS IN ROMANTIC RELATIONSHIPS, PSYCHOLOGICAL WELL-BEING AND MARITAL ADJUSTMENT	BERRAK ERSAN ALP Assoc. Prof. FULYA TÜRK
		4	İLİŞKİDE KARAR VERME BECERİSİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ	BEGÜM UYGUR DOÇ. DR. SEHER MERVE ERUS
		5	İLİŞKİ DOYUMUNUN ÇEŞİTLİ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ	BURÇİN HAZAL AĞCA DOÇ. DR. SEHER MERVE ERUS

ICSAS 2nd International Conference on Psychological Counseling and Guidance March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 9	Assoc. Prof. Ololade M. Aminu	1	ANALYZING SUCCESS FACTORS OF PLAY-BASED INTERVENTION PROGRAMS FOR CHILDREN WITH DIFFERENT ABILITIES IN TURKEY: A COMPARATIVE EVALUATION	Aylin Yılmaz, Ahmet K. Yıldız, Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Şahin
		2	THE SOCIAL DYNAMICS OF PANDEMICS: A CLINICAL SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF PRECAUTIONS AND RISKS	Dr. Musa Karabulut Mustafa Eryılmaz
		3	TEACHING STRATEGIES AND PREJUDICE TOWARD IMMIGRANT AND DISABLED STUDENTS	Mücahit Yaşar, Dr. Öğr. Gör. Niyazi Gündoğan
		4	STUDENTS' ATTITUDES TOWARD SEEKING PSYCHOLOGICAL HELP	Dr. Öğr. Gör. Nihat Kılıç, YL. Öğr. Nihat Fırat
		5	AN EXPLORATION OF THE QUALITY OF PRIMARY CAREGIVING RELATIONSHIPS BETWEEN ADOLESCENTS ORPHANED THROUGH AIDS AND THEIR GRANDMOTHERS, BASED ON THE NARRATIVES OF STAKEHOLDERS	Dr. Selin Demir, Dr. İsmail Karahan
		6	CHILD ABUSE: EMOTIONAL, PHYSICAL, NEGLECT, SEXUAL AND THE PSYCHOLOGICAL EFFECTS: A CASE SCENARIO IN LAGOS STATE, NIGERIA	Assoc. Prof. Ololade M. Aminu

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON FINANCE and BANKING ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON BUSINESS MANAGEMENT March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	Assis. Prof. Dr. Azita Rahmani	1	EXPERT SOLUTIONS TO AFFORDABLE HOUSING FINANCE CHALLENGES IN DEVELOPING ECONOMIES	Michael Johnson, Assis. Prof. Dr. Sarah L. Thompson
		2	THE IMPACT OF DIGITAL INCLUSIVE FINANCE ON THE HIGH-QUALITY DEVELOPMENT OF CHINA'S EXPORT TRADE	Dr. Li Zhang, Dr. Ming Chen
		3	ETHEREUM-BASED SMART CONTRACTS FOR TRADE AND FINANCE	Assoc. Prof. Dr. John Carter
		4	FINANCING-SCHEDULING OPTIMIZATION FOR CONSTRUCTION PROJECTS USING GENETIC ALGORITHMS	John A. Thompson Michael B. Harris Laura D. Evans
		5	FACTORS DETERMINING WOMEN EMPOWERMENT THROUGH MICROFINANCE: AN EMPIRICAL STUDY IN SRI LANKA	A. Perera, S. T. Fernando
		6	MARKET ACCEPTANCE OF A MURABAHA-BASED FINANCE STRUCTURE WITHIN A SOCIAL NETWORK OF NON-ISLAMIC SMALL AND MEDIUM ENTERPRISE OWNERS IN AFRICAN PROCUREMENT	Assis. Prof. Dr. Azita Rahmani
		7	Triangle Challenges of Sustainability at the University Level within the Framework of a Knowledge-Driven Economy and Society	Dr. Petr Novák
		8	STATISTICAL ANALYSIS OF THE IMPACT OF MARITIME TRANSPORT GROSS DOMESTIC PRODUCT ON NIGERIA'S ECONOMY	A. T. Johnson, M. L. Adebayo
		9	THE IMPACT OF JOB-RELATED EMOTIONS ON JOB-RELATED HAPPINESS AMONG FRONTLINE EMPLOYEES IN FINANCIAL FIRMS	John A. Thompson, Sarah L. Bennett

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON FINANCE and BANKING ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON BUSINESS MANAGEMENT March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	Assoc. Prof. Dr. Ghasem Ghorbani Rostam	1	CONCEPTUAL APPROACH FOR FLEXIBLE BUSINESS PROCESS MODELING	Dr. Hannelore Peeters Prof. Dr. Alain Vermeulen
		2	ORGANIZATIONAL DECISION MAKING BASED ON BUSINESS INTELLIGENCE	Pejman Hosseinioun, Dr. Rose Shayeghi, Assoc. Prof. Dr. Ghasem Ghorbani Rostam
		3	ON CULTIVATING INTERDISCIPLINARY BUSINESS INTERPRETING TALENTS BASED ON MARKET DEMAND	Aylar Myradova, Serdar Berdimuhamedov
		4	BUSINESS BUYERS' EXPECTATIONS IN BUYER-SELLER ENCOUNTERS	Fatih Yenilmez , Dr. Öğr. Üyesi Sude Biçer
		5	SOA EMBEDDED IN BPM: A HIGH-LEVEL VIEW OF THE OBJECT-ORIENTED PARADIGM	Phd İmran Güner
		6	A SPECIFICATION-BASED APPROACH FOR RETRIEVAL OF REUSABLE BUSINESS COMPONENTS FOR SOFTWARE REUSE	Y1. Öğrencisi Adnan Akçay , Dr. Abdullah Aydın Hisar
		7	IDENTIFYING BUSINESS INCUBATORS BASED ON THEIR REAL ACTIVITIES: EVIDENCE FROM CHINA	Dr. Ping Deng, Assis. Prof. Dr. Wentao Yu
		8	PROCESS-BASED BUSINESS TRANSFORMATION THROUGH SERVICES COMPUTING	Sinnakrishnan Perumal, Dr. Nitish Pandey

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON ECONOMICS March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	Dr. Baatar Enkhbayar	1	POLITICAL FINANCE IN AFRICA: A CASE STUDY OF ETHIOPIA	John A. Smith, Emily R. Johnson
		2	THE ASSESSMENT OF LOW-CARBON ECONOMY IN JIANGSU, CHINA	Michael Thompson, Sarah Lee
		3	DEVELOPMENT STRATEGY AND TREND ANALYSIS IN THE INFORMATION ECONOMY: INSIGHTS FROM GLOBAL EXPERIENCES APPLIED TO AZERBAIJAN	Farid Məmmədov, Leyla Hüseynova, Elnur Qasimov
		4	ENHANCING INTELLECTUAL CAPITAL TO FOSTER INNOVATION, ENTREPRENEURSHIP, AND SUSTAIN THE KNOWLEDGE ECONOMY	Dr. Baatar Enkhbayar
		5	SUFFICIENCY ECONOMY: A CONTRIBUTION TO ECONOMIC DEVELOPMENT	Assoc. Prof. Dr. Ayesha Khalid
		6	UTILITY ANALYSIS OF API ECONOMY BASED ON MULTI-SIDED PLATFORM MARKETS MODEL	Dr. Claire Moreau
		7	A BALANCED SCORECARD APPROACH FOR EVALUATING STRATEGIC ALIGNMENT OF NATIONAL R&D PROGRAMS IN CREATIVE ECONOMY POLICY	Aylin Əliyeva, Farid Məmmədov, Leyla Hüseynova, Elnur Qasimov, Zəhra Rzayeva
		8	CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FOR PROMOTING CIRCULAR ECONOMY IN THE CONSTRUCTION SECTOR	I. Petrov, A. Ivanova, D. Sokolov, K. Volkov

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON ECONOMICS March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	Assis. Prof. Dr. Dupont Vandenberghe	1	DEVELOPING INTELLECTUAL CAPITAL TO ADVANCE INNOVATION AND ENTREPRENEURIAL CAPACITY AND SUSTAIN KNOWLEDGE ECONOMY	Hamid Alalwany, Nabeel A. Koshak Mohammad K. Ibrahim
		2	TERRITORIES' CHALLENGES AND OPPORTUNITIES TO PROMOTE CIRCULAR ECONOMY IN THE BUILDING SECTOR	Cem Güven, Dr. Öğr. Üyesi Beyhan Yiğit, YL. Öğrencisi. Cumhuriyet Ahmedova
		3	BANKING CRISIS AND ECONOMIC EFFECTS OF THE BANKING CRISIS IN NIGERIA	Chinedu Okafor, Amina Bello, Musa Ahmed
		4	TRIANGLE ISSUES OF SUSTAINABILITY AT THE UNIVERSITY LEVEL WITHIN THE CONTEXT OF THE KNOWLEDGE ECONOMY AND SOCIETY	Fariz Aliyev, Assoc. Prof. Dr. Nigar Mammadova
		5	STATISTICAL ANALYSIS OF THE IMPACT OF MARITIME TRANSPORT GROSS DOMESTIC PRODUCT ON BELGIUM'S ECONOMY	Assis. Prof. Dr. Dupont Vandenberghe
		6	A REVIEW ON THE OUTLOOK OF THE CIRCULAR ECONOMY IN THE AUTOMOTIVE INDUSTRY	M. Schneider, L. Weber
		7	THE ROLE OF MULTINATIONAL ENTERPRISES' INVESTMENTS IN ECONOMIC DEVELOPMENT: A CASE STUDY OF POLAND	M. Kowalski, J. Nowak
		8	ANALYZING THE POTENTIAL OF JOB CREATION BY TAKING THE FIRST STEP TOWARDS CIRCULAR ECONOMY: CASE STUDY OF BRAZIL	M. K. Schmidt, L. Fischer, P. M. Thomas

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON NURSING, MIDWIFERY AND HEALTH SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224				
7 Mart / March 7, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	Dr. Carlos Mendes, Prof. Mariana Costa, Sofia Oliveira	1	ETHICAL CHALLENGES IN ANTI-DOPING POLICIES: A COMPARATIVE ANALYSIS OF TURKEY AND INTERNATIONAL STANDARDS	Aisha Rahman
		2	MORPHOLOGICAL DIFFERENCES AMONG FEMALE SPRINTERS IN NIGERIA	Chinwe Okafor, Ibrahim Adamu, Fatima Suleiman
		3	LONG-TERM PHYSICAL TRAINING AND ITS INFLUENCE ON SKELETAL DEVELOPMENT IN SOUTH AFRICAN WOMEN	Nomvula Dlamini, Thabo Maseko
		4	EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN PHYSICAL ACTIVITY, DIET, AND COGNITIVE AGILITY	Ravi Prakash, Dr. Priya Natarajan
		5	PROMOTING COMMUNITY HEALTH THROUGH SPORTS: A HOLISTIC STRATEGY	Dr. Carlos Mendes, Prof. Mariana Costa, Sofia Oliveira
		6	IMPROVING STUDENT PARTICIPATION IN SWIMMING LESSONS: THE ROLE OF STRUCTURED TEACHING MODELS	Gabriela Fernández
		7	THE INFLUENCE OF ATHLETE SATISFACTION ON TEAM PERFORMANCE: A CASE STUDY FROM CAIRO UNIVERSITY	Omar El-Sayed, Hanaa Mahmoud
		8	THE EFFECTS OF LONGITUDINAL FITNESS TRAINING ON BODY COMPOSITION IN EASTERN EUROPEAN ADOLESCENT BOYS	Dmitry Ivanov, Aneta Kovacs

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON NURSING, MIDWIFERY AND HEALTH SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224				
7 Mart / March 7, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	Assoc. Prof. Dr. Ricardo M. Vasquez	1	EXPLORING PHYSICAL ACTIVITY BEHAVIOR CHANGE, MOTIVATION, AND PERCEIVED BARRIERS AMONG MEDICAL STUDENTS IN TANZANIA	Dr. Amani Kibwana, Fatima Njoroge
		2	THE ROLE OF CREATIVE HOBBIES IN MENTAL WELL-BEING AMONG NURSING STUDENTS: A STATISTICAL ANALYSIS	Researcher Sofia Mendes
		3	CLINICAL TRAINING EXPERIENCES IN PEDIATRIC WARDS: PERSPECTIVES FROM NURSING STUDENTS	Beatriz Tavares, João Henrique Costa
		4	EFFECTS OF MINDFULNESS TRAINING ON STRESS MANAGEMENT AMONG FIRST-YEAR NURSING STUDENTS	Dr. Ahmed Oumar
		5	DETECTION OF LEGIONELLA PNEUMOPHILA IN HOSPITAL WATER SYSTEMS IN LAGOS, NIGERIA USING PCR METHODS	Daniel C. Adebayo, Zhang Wei, Farid Al-Rashid
		6	IDENTIFYING COVID-19 STRAINS THROUGH BLOOD BIOMARKER ANALYSIS IN ATHLETES	Assoc. Prof. Dr. Ricardo M. Vasquez
		7	PHYSICAL AND METABOLIC CHARACTERISTICS OF ELITE KENYAN LONG-DISTANCE RUNNERS: A PERFORMANCE STUDY	Leonardo J. Ferreira
		8	INVESTIGATING THE EFFECTS OF COOL-WATER IMMERSION ON POST-EXERCISE RECOVERY IN HUMID CLIMATES	Samuel Chukwuma, Laila Hussain, Xinyi Zhou

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON NURSING, MIDWIFERY AND HEALTH SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224				
7 Mart / March 7, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 7	Assoc. Prof. Dr. Amina Chikondi	1	FOSTERING PROFESSIONAL IDENTITY DEVELOPMENT IN UNDERGRADUATE NURSING STUDENTS THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING	Emma Njeri, Mohammad Faizan, Thandiwe Moyo
		2	ASSESSING DIGITAL HEALTH LITERACY AMONG NURSING STUDENTS: A CASE STUDY FROM UNIVERSITY OF LUSAKA	Kwame Boateng, Assoc. Prof. Dr. Amina Chikondi
		3	PROMOTING PROBLEM-SOLVING AND ADAPTABILITY SKILLS IN NURSING EDUCATION THROUGH CASE-BASED LEARNING	Gabriela Rocha, Carlos Mendes
		4	TRADITIONAL HEALING PRACTICES AND MODERN PAIN MANAGEMENT: IMPLICATIONS FOR PALLIATIVE CARE	Fatima Diallo
		5	THE IMPACT OF SIMULATION-BASED LEARNING ON CLINICAL DECISION-MAKING AMONG NURSING STUDENTS	S. Rahman, J. Wang
		6	INTEGRATING ARTIFICIAL INTELLIGENCE INTO NURSING EDUCATION: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES	Assoc. Prof. Dr. Benjamin Okafor
		7	DEVELOPING MOBILE APPLICATIONS FOR CLINICAL TRAINING IN NURSING: INSIGHTS FROM EDUCATORS	Zhang Min, Halima Yusuf
		8	UTILIZING COMPETENCY-BASED ASSESSMENTS IN MEDICAL-SURGICAL NURSING EDUCATION: A COMPARATIVE ANALYSIS	Sophia Chen, Jin Ho Park, Hassan Idris

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON NURSING, MIDWIFERY AND HEALTH SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224				
7 Mart / March 7, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 8	Assist. Prof. Dr. Ahmed Al-Mousa	1	THE ROLE OF CLINICAL PRECEPTORS IN SHAPING UNDERGRADUATE NURSING CURRICULUM	Ayla Pereira, Kofi Mensah
		2	THE IMPACT OF MIDWIFERY EDUCATION ON CLINICAL OUTCOMES	Assis. Prof. Dr. Sara Tan, Dr. James Lee
		3	EFFECTS OF NURSING SERVICES ON THE PHYSICAL WELL-BEING AND BEHAVIORAL PATTERNS OF FEMALE INMATES IN PRISONS	Elena Rodrigues, Fatoumata Diop, Wang Li
		4	TRAITS OF SUCCESSFUL NURSE LEADERSHIP: INSIGHTS FROM WARD NURSES IN SYRIA	Assist. Prof. Dr. Ahmed Al-Mousa
		5	MIDWIFERY AND ITS CONTRIBUTION TO SAFE DELIVERIES IN DEVELOPING COUNTRIES	Lina Zeyad, Khaled Al-Salem
		6	IMPROVING NUTRITIONAL CARE FOR PEDIATRIC CANCER PATIENTS: NURSING INTERVENTIONS	Dr. Laura Oliveira, Dr. Ibrahim Ahmed
		7	IMPACT OF PEER SUPPORT ON PROBLEM-SOLVING SKILLS IN NURSING STUDENTS	Dr. Ahmed Jibril, Prof. Dr. Mei Zhang
		8	EVALUATING NURSING COMPETENCIES IN CLINICAL ENVIRONMENTS: A STUDY OF CAMBODIAN NURSES	Sokha Chea, Nadia Sulaiman

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON NURSING, MIDWIFERY AND HEALTH SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224				
7 Mart / March 7, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 9	Assoc. Prof. Dr. Eduardo Silva	1	THE PRACTICAL DELIVERY ROOM EXPERIENCE OF NURSING STUDENTS AT DHOFAR UNIVERSITY	Aisha Al-Harhi, Dr.Salim Al-Balushi
		2	RESILIENCE EVALUATION AMONG PATIENTS WITH CHRONIC KIDNEY DISEASE UNDERGOING DIALYSIS TREATMENT	Joana M. Costa, Ricardo Silva, Helena Marques
		3	PHYSICAL PROPERTIES AND RESISTANT STARCH CONTENT IN RICE FLOUR AFTER A-AMYLASE HYDROLYSIS	Carlos Almeida, Mai Linh Nguyen, Fouad Al-Khoury
		4	MIDWIFERY IN URBAN VERSUS RURAL SETTINGS: A COMPARATIVE STUDY	Phd. Candidate Nora Ahmed, Elias Al-Sabah
		5	MIDWIFERY CARE IN HIGH-RISK PREGNANCIES: A GLOBAL PERSPECTIVE	Dr. Maria Oliveira, Assoc. Prof. Dr. Eduardo Silva
		6	THE ROLE OF MIDWIVES IN POSTPARTUM MENTAL HEALTH SUPPORT	Emma Bennett, Mark Turner
		7	EXPLORING THE ROLE OF MIDWIVES IN BIRTH CONTROL EDUCATION	Dr. Maryam Al-Khalifa, Hana Al-Mansoori

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON NURSING, MIDWIFERY AND HEALTH SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224				
7 Mart / March 7, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 10	Dr. Joseph K. Kamau,	1	KNOWLEDGE AND PERCEPTION OF MATERNAL HEALTH CARE AMONG PREGNANT WOMEN IN PUBLIC HOSPITALS IN MAPUTO, MOZAMBIQUE	Carlos M. Fernandes, Lucia P. Andrade, Isabel R. Tavares
		2	CHALLENGES AND MOTIVATIONS IN ACCESSING IMMUNIZATION SERVICES AMONG REFUGEE CAREGIVERS IN ZIMBABWE: A QUALITATIVE ANALYSIS	Patricia T. Moyo, Kwame K. Asante, Prof. Dr. Emmanuel N. Nkrumah, Dr. Joseph K. Kamau, Alexandre D. Nsengiyumva
		3	ENHANCING COLLABORATION IN PALLIATIVE CARE PROVIDERS: INSIGHTS FROM BOTH URBAN AND RURAL AREAS IN NIGERIA	Chinonso I. Okafor, Yemi A. Olufemi, Ruth O. Alade, Akinwale J. Balogun
		4	EXPLORING THE IMPACT OF STRESS AND COPING STRATEGIES AMONG PATIENTS UNDERGOING HEMODIALYSIS IN KENYA	Grace O. Kinyua, Dr. Martin A. Nyambura
		5	EVALUATION OF EVIDENCE-BASED NURSING PRACTICES IN PEDIATRIC DENTAL CARE IN PUBLIC HEALTH SETTINGS	Dr. Regina S. Osei, Dr. Benjamin E. Okoro
		6	ASSESSING THE IMPACT OF HIGH-FIDELITY SIMULATION ON TEAMWORK AND COMMUNICATION AMONG NURSING STUDENTS IN EAST AFRICA	Koffi J. Dufresne, Zainab O. Ajayi, S. Nambiro, Dr. Sheila M. Nyongo
		7	THE ROLE OF COMPLEMENTARY THERAPIES IN PEDIATRIC ONCOLOGY TREATMENT: A STUDY ON THE INTEGRATION OF YOGA	Dr. Solomon J. Okonkwo

ICSAS 2nd International Conference on Psychological Counseling and Guidance March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 11	Dr. Maria Gallo, Prof. Dr. Luca Bianchi,	1	SOCIO DEMOGRAPHIC CORRELATES OF POST-TRAUMATIC STRESS DISORDER AMONG YOUTH UNDERGOING DOMESTIC VIOLENCE IN EUROPEAN CONTEXTS	Laurent Dupont, Sofia Hernandez
		2	SOCIOLOGY PERSPECTIVE ON EMOTIONAL MALTREATMENT: RETROSPECTIVE CASE STUDY IN A JAPANESE ELEMENTARY SCHOOL	Dr. Maria Gallo, Prof. Dr. Luca Bianchi,
		3	THE IMPACT OF ERIC TRANSFERENCE ON THE DURABILITY OF PSYCHOANALYTIC TREATMENT: AN EXPLORATORY CASE STUDY	Sara Romano, Dr. Lukas Schmidt
		4	THE IMPACT OF THE BUILT ENVIRONMENT ON CHILDREN: ENVIRONMENTAL PERCEPTIONS OF DEPRIVED CHILDREN IN EUROPEAN SLUMS	Elias Becker, Clara Fernández, Nia Thomsen
		5	ASSOCIATION BETWEEN ADHD MEDICATION, CANNABIS, NICOTINE USE, MENTAL DISTRESS, AND OTHER PSYCHOACTIVE SUBSTANCES	Luca Bergamini, Assoc. Prof. Dr. Maria De Luca, Anna Fischer, Dr. Jeanette Nadeau
		6	ADDRESSING GLOBAL TRAUMA: SOMATIC INTERVENTIONS IN PTSD TREATMENT AND CLINICIAN BURNOUT PREVENTION	Marie Dupont, Johannes Fischer, Lucia Moretti

ICSAS 2nd International Conference on Psychological Counseling and Guidance March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 7 Mart / March 7, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 12	Dr. Zola Moyo	1	CORRELATION BETWEEN MEANING IN LIFE AND ACADEMIC PERFORMANCE IN AFRICAN COLLEGE STUDENTS	Amina N'Diaye, Kwame Agyemang, Dr. Zola Moyo
		2	IMPROVING DECISION SUPPORT FOR ORGAN TRANSPLANT	A. M. Ndlovu, P. L. Dlamini, T. O. Adeyemi, J. C. Mbatha, S. S. Nkosi, B. E. Chukwu
		3	LOVE AND MONEY: SOCIETAL ATTITUDES TOWARD INCOME DISPARITIES IN AGE-GAP RELATIONSHIPS	Kwame A. Asante Ngozi O. Okafor Tendai M. Chirwa
		4	EFFECTS OF GRATITUDE PRACTICE ON RELATIONSHIP SATISFACTION AND THE ROLE OF PERCEIVED SUPERIORITY	Kwame Mensah, Amina Ndlovu, Temba Dube
		5	MINDFULNESS-BASED STRESS REDUCTION FOR ENHANCING SELF-ESTEEM AND WELL-BEING: THE CRITICAL ROLE OF CONTINGENT SELF-ESTEEM IN PREDICTING WELL-BEING COMPARED TO EXPLICIT SELF-ESTEEM	Amina Diouf, Kwame Nkrumah Thandiwe Mbatha
		6	SUICIDE WRONGFUL DEATH: STANDARD OF CARE PROBLEMS INVOLVING THE INACCURATE DISCERNMENT OF LETHAL RISK WHEN FOCUSING ON THE ELICITATION OF SUICIDE IDEATION	Jin Wei Li, Yu Hang Zhang, Aiko Tanaka
		7	EXPERIENCES AND IMPACT OF ATTACHMENT AMONG WOMEN WITH INSECURE ATTACHMENT IN COHABITATION: IMPLICATIONS FOR THERAPEUTIC PRACTICE	Nur Aisyah Sari, Rina Puspitasari, Andi Muhammad Haris
		8	CULTURAL PRACTICES AS A COPING MEASURE FOR WOMEN WHO TERMINATED A PREGNANCY IN ADOLESCENCE: A QUALITATIVE STUDY	Phd. Nina P. Wijaya Prof. Dr. Rina H. Putri
		9	HELPING OTHERS AND YOUTH MENTAL HEALTH: A QUALITATIVE STUDY EXPLORING PERSPECTIVES OF YOUTH ENGAGING IN PROSOCIAL ACTIVITIES	Ayesha Tanaka, Rajiv Kumar, Mei Ling Zhao

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH MANAGEMENT March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Düha KOÇ	1	ÇOCUK SAĞLIĞI POLİTİKALARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN VOSVIEWER İLE BİBLİYOMETRİK ANALİZİ	Arş. Gör. Osman ŞAHMAN Arş. Gör. Dr. Semih ISLICIK
		2	The Impact of Electronic Health Records on Nursing Management	Öğr. Gör. Dr. Emine ERSÖZLÜ
		3	Digitalization in Nursing Management: Technological Innovations and Challenges	Öğr. Gör. Dr. Emine ERSÖZLÜ
		4	Türkiye ve Dünya Genelinde Paramedik Eğitimi ve Lisans Programları	Öğr. Gör. Ümit TOPCUOĞLU
		5	TOPLUMDA İLK YARDIM EĞİTİMİNİN FAYDALARI	Öğr. Gör. Ümit TOPCUOĞLU
		6	SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA	Prof. Dr. Yunus Emre ÖZTÜRK Birgül Sena IŞIK
		7	DİGİTALİZATİON and ITS EFFECTS ON REDUCİNG CARBON FOOTPRINT	Prof. Dr. YUNUS EMRE ÖZTÜRK Yüksek Lisans Öğrencisi, AYŞE KEMER
		8	COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ (CBS) İLE 112 AMBULANS ROTALAMA VE ACİL MÜDAHALE OPTİMİZASYONU	Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Düha KOÇ
		9	SAĞLIK BİLİŞİMİ KULLANARAK ACİL DURUM YÖNETİMİNDE HATA AZALTMA STRATEJİLERİ	Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Düha KOÇ

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL WORK ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIOLOGY March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	PROF. DR. OGUZHAN ZENGİN	1	A BIBLIOGRAPHIC REVIEW OF POSTGRADUATE THESES ON POST-TRAUMATIC STRESS DISORDER	Doktorant, MAHMUT SAMİ KÖKTAŞ
		2	ENSURING HEALTHY LIVES AND PROMOTING WELL-BEING FOR ALL IN TURKEY: ALIGNING WITH THE 2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT	PROF. DR. OGUZHAN ZENGİN
		3	FROM EDUCATION TO EMPLOYMENT: EXPLORING TURKEY'S PROGRESS TOWARD GENDER EQUALITY	PROF. DR. OGUZHAN ZENGİN
		4	MEDICAL SOCIAL SERVICE PRACTICES FOR CANCER PATIENTS AND THEIR RELATIVES ONCOLOGICAL SOCIAL SERVICE	Asst. Prof., İhsan KUTLU Graduate student, Fatma Sude UZUN
		5	THE SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF HONOR AND CUSTOM KILLING IN TURKEY	Dr. ZEYNEP ŞENTÜRK DIZMAN
		6	DARK TOURISM: SOCIOLOGICAL REFLECTIONS OF DEATH AND SUFFERING	Doktora Öğrencisi Ayşe KÖSE ŞİRİN
		7	ORMAN YANGINLARININ KIRSAL YAPIYA ETKİLERİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR DEĞERLENDİRME	Doktor Öğretim Üyesi, ÜMMÜ BULUT KESKİN
		8	ÜNİVERSİTE-MEKAN İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA ÜNİVERSİTELERİN DÖNÜŞTÜRDÜĞÜ KIRSAL ALANLAR	Doktor Öğretim Üyesi, ÜMMÜ BULUT KESKİN

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	Doç.Dr., ŞAHİN İNANÇ	1	DEVELOPMENT OF TIME SERIES BASED CALL COUNT PREDICTION MODELS FOR CALL CENTERS OF ELECTRONIC PAYMENT AND MONEY INSTITUTIONS	Hasan Hüseyin Yurdağül Zehra Sude Sarı Şule Yeşilyurt Ceren Ulus M. Fatih Akay
		2	DELIVERY TIME PREDICTION FOR THE E-COMMERCE SECTOR	Batuhan Taşkapı Hasan Hüseyin Yurdağül Zehra Sude Sarı Ceren Ulus M. Fatih Akay
		3	ENERJİ YÖNETİMİNDE PARÇACIK SÜRÜ OPTİMİZASYONU UYGULAMASI	Dr.ONUR MESUT ŞENARAS Doç.Dr., ŞAHİN İNANÇ Prof.Dr., ARZU EREN ŞENARAS
		4	LOJİSTİK YÖNETİMİ İÇİN YAPAY ARI KOLONİSİ OPTİMİZASYONU UYGULAMASI	Dr.ONUR MESUT ŞENARAS Doç.Dr., ŞAHİN İNANÇ Prof.Dr., ARZU EREN ŞENARAS
		5	HUMAN RESOURCES IN THE METAVERSE: A QUALITATIVE STUDY ON RECRUITMENT THROUGH VIRTUAL REALITY	J. Tğm. Dr. Ahmet SARNIÇ
		6	ULTRA DÜŞÜK GÜÇLÜ İOT CİHAZLAR İÇİN GERÇEK ZAMANLI İŞLETİM SİSTEMİ TASARIMI VE GELİŞTİRİLMESİ	Mekatronik Mühendisi,ERTAN ARAS Doç. Dr.,DİLŞAD ENGİN
		7	Deep Learning for Fracture Detection: Achieving High Precision and Sensitivity Across Multi-Region X-ray Images	Dr. Refika Sultan DOĞAN Dr. Rukiye Nur KAÇMAZ
		8	DEVELOPMENT OF A RULE-BASED SELLER CLUSTERING SYSTEM	Muhammed Kesici Oğuzhan Mangır Tuğçe Dinç Ceren ULUS M. Fatih AKAY
		9	BIST 100 PRICE PREDICTION WITH GRU	Asst. Prof. İlkay Sibel KERVANCI Asst. Prof. Gözde ÖZSERT YİĞİT
		10	ADRESSING IMBALANCE IN DRUG-TARGET INTERACTION PREDICTION WITH HYBRID FEATURE REDUCTION AND DATA AUGMENTATION STRATEGIES	Asst. Prof. Dr., Gözde ÖZSERT YİĞİT Asst. Prof. Dr., İlkay Sibel KERVANCI

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON EDUCATION March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	Dr. Öğr. Üyesi, EMİNE SEÇİL KARAMUKLU	1	Investigation of The Compatibility of Primary School English Course Learning Outcomes with Other Courses in Terms of Social Emotional Learning	Selver TUNA Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN
		2	İLKOKUL TÜRKÇE, HAYAT BİLGİSİ, SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARININ SORUMLULUK DEĞERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ	Dr. Öğr. Üyesi, Zekiye ÇAĞIMLAR Uzman Öğretmen, İNCİ YAŞAR
		3	İLKOKUL FEN BİLİMLERİ VE MATEMATİK DERS KİTAPLARININ SORUMLULUK DEĞERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ	Dr. Öğr. Üyesi, Zekiye ÇAĞIMLAR Uzman Öğretmen, İNCİ YAŞAR
		4	ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN ÖZEL EĞİTİM MESLEK LİSELERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	Dr. Öğr. Üyesi, EMİNE SEÇİL KARAMUKLU
		5	PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME UYGULAMALARINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI	Dr. Öğr. Üyesi, EMİNE SEÇİL KARAMUKLU
		6	THE IMPORTANCE OF R&D AND EDUCATION STUDIES IN INCREASING CLIMATE CHANGE AWARENESS	Expert Ecologist Bedirhan EKER Associate Professor Yasin ÜNAL

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON EDUCATION March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	Doç. Dr. SİBEL ADAR CAN	1	ORTAOKUL MATEMATİK ÖĞRETMENLERİNİN MATEMATİK OKURYAZARLIĞI ETKİNLİKLERİNİ GERÇEKLEŞTİRME DURUMLARININ İNCELENMESİ	Yüksek Lisans Öğrencisi, İREM BAŞAĞAÇ Prof. Dr., KÜRŞAT YENİLMEZ
		2	ARCHETYPES: A JOURNEY INTO THE DEPTHS OF THE HUMAN PSYCHE	Assoc. Prof. Dr. Nazile Abdullazade
		3	Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan Ortaokul Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Psikolojik Sağlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Mısra Çiftçi Dr. Öğr. Üyesi, Çağla Çelimli
		4	HASTA VE YAŞLI BAKIM HİZMETLERİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN EMPATİ BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK EĞİTİM PROGRAMI İÇİN BİR İHTİYAÇ ANALİZİ	Yüksek Lisans Öğrencisi, MUSTAFA ÖZTÜRK Dr. Öğr. Üyesi BURHAN ÜZÜM
		5	A CASE STUDY BASED ON DIGITAL LITERACY LEVELS OF EFL LEARNERS IN TURKEY: WHAT ARE THEIR PERCEPTIONS?	Assist. Prof. HALENUR OCAKTAN ÇELİKTÜRK
		6	YOUR DIFFERENCE/AWARENESS CREATING A SUSTAINABLE WORLD WITH CREATIVE DRAMA	Assist. Prof. Dr., GÜLİZ ŞAHİN Undergraduate Student, ESRA KARAAL Undergraduate Student, AZRA MAÇÇA
		7	AN EVALUATION ON THE COMPETENCIES OF CLASSROOM TEACHER CANDIDATES IN VISUAL ARTS TEACHING COURSE	Doç. Dr. SİBEL ADAR CAN
		8		

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON NURSING, MIDWIFERY AND HEALTH SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	Dr. Öğr. Üyesi Fatih ŞAHİN	1	Over Kanseri ve Ebelik: Tespit, Danışmanlık ve Bütünsel Destek	AYSEL KURUOĞLU YASEMİN HAMLACI BAŞKAYA
		2	THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ASSISTED REPRODUCTIVE TECHNOLOGIES	Ebe (Tezli Yüksek Lisans Öğrenci), Aşenur YETİM Arş. Gör. Dr., Fatma YILDIRIM Prof. Dr., Nuriye BÜYÜKKAYACI DUMAN
		3	A Solution-Oriented Approach in Psychiatric Nursing	Dr. Öğr. Üyesi Fatih ŞAHİN
		4	SAĞLIK ÇALIŞANLARININ YAŞADIĞI İŞ STRESİNİN SİGARA İÇME ARZUSUNA ETKİSİ	Yüksek Lisans Öğr. Havvanur GÜNEŞ Yüksek Lisans Öğr. Fatma Nur DALBOY Doç. Dr. Yasemin HAMLACI BAŞKAYA
		5	EBEVEYNLERİN ATEŞ YÖNETİMİ TERCİHLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	Doç. Dr. Funda KARDAŞ ÖZDEMİR Arş. Gör. Melis Can KESGİN GÜNGÖR
		6	SÜNNET OLAN ÇOCUKLARDA DİKKAT DAĞITMA TEKNİKLERİNİ KULLANAN RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ	Arş. Gör. Melis Can KESGİN GÜNGÖR Doç. Dr. Funda KARDAŞ ÖZDEMİR
		7	INVESTIGATION OF WOMEN'S HEALTH LITERACY AND HEALTH BELIEFS ABOUT HUMAN PAPILLOMA VIRUS AND VACCINE: A CROSS-SECTIONAL DESCRIPTIVE STUDY	Hemşire, JANIL ALANUR HAKİM Dr. Öğretim Üyesi ASLI KARAKUŞ SELÇUK

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON NURSING, MIDWIFERY AND HEALTH SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 7	Doç.Dr.Hafize ÖZDEMİR ALKANAT	1	Maintaining Secure Attachment in Neonatal Intensive Care Unit	Melis İLBASAN Doç. Dr. Handan ÖZCAN
		2	Is Consumption a Risk in Maintaining Fertility?	Melis İLBASAN Doç. Dr. Handan ÖZCAN
		3	SİRKADYEN RİTMİN BOZULMASI VE KRONOTİPİN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ	Doç.Dr.Hafize ÖZDEMİR ALKANAT
		4	SİRKADYEN RİTİM VE KRONOKEMOTERAPİ ÜZERİNE HEMŞİRELİK NOTLARI	Doç.Dr.Hafize ÖZDEMİR ALKANAT
		5	Is Unsafe Sexual Activity a Risk in the Maintenance of Fertility?	Gülbanu GÜMÜŞOK, Doç. Dr. Handan ÖZCAN
		6	Effects of Endocrine Disruptors on Fertility	Gülbanu GÜMÜŞOK, Doç. Dr. Handan ÖZCAN
		7	MASSAGE TECHNIQUES USED TO REDUCE LABOR PAIN	Assistant Professor, Sebahat Hüseyinoğlu Graduate Student, Sevda Elkatmış
		8	THE POWER OF ART THERAPY İN PREGNANCY, CHİLDBIRTH AND POSTPARTUM	Dr. Öğr. Üyesi, Sebahat HÜSEYİNOĞLU Arş. Gör. Kübra Nur KILIÇ Arş. Gör Begüm CAN Doç. Dr. Reyhan AYDIN DOĞAN

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON NURSING, MIDWIFERY AND HEALTH SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 8	Asst. Prof. Dr., LÜTFİYE NUR UZUN	1	THE IMPORTANCE OF FAMILY-CENTERED CARE IN CHILDREN WITH CHRONIC ILLNESS	Hemşire Nihat GÜNEŞ Dr. Öğr. Üyesi Veysel CAN Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BULDUK
		2	BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF GRADUATE THESES ON STREET CHILDREN	Hemşire Nihat GÜNEŞ Dr. Öğr. Üyesi Veysel CAN Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BULDUK
		3	Sleep Hygiene During Pregnancy	Nezaket TARHAN Doç. Dr. Handan ÖZCAN
		4	Nursing and Midwifery Interventions in Ovarian Hyperstimulation Syndrome	Nezaket TARHAN Doç. Dr. Handan ÖZCAN
		5	EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' CAREER CHOICES AND GENDER ROLES PERCEPTIONS	Damla ŞAHİN Assist. Prof. Dr Bahar ÇOLAK
		6	CODING EMOTIONS: ARTIFICIAL INTELLIGENCE, NURSING AND MASLOW'S PYRAMID OF NEEDS	Asst. Prof. Dr., LÜTFİYE NUR UZUN
		7	The Relationship Between Post Traumas, Psychosocial Difficulties, Quality of Life and Sleep Status of Children Diagnosed with Secondary Enuresis After Earthquake	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin DÜKEN
		8	COMPLICATIONS AND MANAGEMENT OF ABDOMİNAL TRAUMA İN PREGNANCY	Yüksek Lisans Öğrencisi Ebe, Merve KAYA Doç. Dr. Yasemin Hamlacı Başkaya

ICAFVP 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON AGRICULTURE, FOOD, VETERINARY AND PHARMACY SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 9	Assist. Prof. Dr. N. MEZİYET DİLEK	1	TARIMSAL ÜRETİMDE ENERJİ YÖNETİMİNDE YENİLENEBİLİR ENERJİ TEKNOLOJİLERİNİN ÖNEMİ	Prof.Dr. Hasan Hüseyin ÖZTÜRK Dr. Hasan Kaan KÜÇÜKERDEM
		2	SERA İKLİMLENDİRME İÇİN GÜNEŞ ENERJİSİ DESTEKLİ ISI POMPASI KULLANIMI	Prof.Dr. Hasan Hüseyin ÖZTÜRK Dr. Hasan Kaan KÜÇÜKERDEM
		3	ÇİLEK YETİŞTİRİCİLİĞİNDE RİZOBAKTERİ VE VİNAS UYGULAMALARININ GELİŞME VE VERİM ÜZERİNE ETKİLERİ	Neslihan TOPAL Prof. Dr. Ahmet EŞİTKEN
		4	CEVİZ KABUĞUNUN KOH VE İLE KİMYASAL AKTİVASYONU SONUCU ELDE EDİLEN AKTİF KARBONUN KARAKTERİZASYONU	Prof. Dr. ESRA ALTINTIĞ Dr. BİRSEN SARICI
		5	METİLEN MAVİSİNİN MANYETİK AKTİF KARBON İLE GİDERİMİNİN İNCELENMESİ	Prof. Dr. ESRA ALTINTIĞ Dr. BİRSEN SARICI
			İĞDIR OVASI'NDA BULUNAN ARAZİLERİN SULAMA SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ve KAPALI SULAMA SİSTEMİNE GEÇİLMESİ İMKANLARININ ARAŞTIRILMASI	Ziraat Mühendisi, Mehmet Fatih ÇELEBİ
		6	ANTHOCYANNINS AND THE USE OF ANTHOCYANNINS AS FOOD COLOURANTS	Dr. Fatmagül Hamzaoğlu
		7	USE OF COLD PLASMA TECHNIQUE IN FOOD TECHNOLOGY	Assoc. Prof. KUBRA UNAL Assist. Prof. Dr. N. MEZİYET DİLEK
		8	MARINATION PROCESS IN MEAT TECHNOLOGY: OBJECTIVES AND EFFECTS	Assist. Prof. Dr. N. MEZİYET DİLEK
		9	GIDA İŞLEMEDE 3D BASKI TEKNOLOJİSİNE GENEL BAKIŞ	Doç. Dr. Emine NAKİLCİOĞLU Gizem TİRYAKİ
8	KAHVE TELVESİNİN GIDA SANAYİSİ ALANINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	Gizem TİRYAKİ Doç. Dr. Emine NAKİLCİOĞLU		

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIOLOGY March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 10	Dr. Carolina Reyes Assoc. Prof. Dr. Jeanette Mbala	1	THE EVOLUTION OF MIDWIFERY PRACTICES: CULTURAL AND MEDICAL PERSPECTIVES FROM TURKEY AND SOUTH AFRICA	Dr. Aylin Demir
		2	INTEGRATING TRADITIONAL AND MODERN MIDWIFERY: A COMPARATIVE STUDY IN INDONESIA AND KENYA	Dr. Siti Rahmawati Dr. Akinyi Njoroge
		3	ASSESSING THE IMPACT OF MIDWIFERY EDUCATION ON MATERNAL AND NEONATAL OUTCOMES IN BANGLADESH AND GHANA	Dr. Farida Chowdhury Dr. Kwame Boateng
		4	THE ROLE OF MIDWIVES IN COMBATING MATERNAL MORTALITY: LESSONS FROM BRAZIL AND UGANDA	Dr. Maria Oliveira Dr. Grace Nakato
		5	MIDWIFERY AND COMMUNITY HEALTH: EMPOWERING WOMEN THROUGH HOLISTIC CARE IN VIETNAM AND ETHIOPIA	Mekdes Tesfaye Linh Tran
		6	TECHNOLOGICAL ADVANCEMENTS IN MIDWIFERY: THE IMPACT OF TELEHEALTH IN RURAL AREAS OF THE PHILIPPINES AND TANZANIA	Dr. Angelica Dela Cruz Dr. Juma Mwinyi
		7	EXPLORING MIDWIFERY POLICY AND PRACTICE: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES IN MALAYSIA AND ZAMBIA	Noor Hidayah Dr. Bwalya Chisanga
		8	MIDWIFERY INTERVENTIONS FOR HIGH-RISK PREGNANCIES: STRATEGIES FROM MOROCCO AND INDIA	Dr. Salma El Idrissi
		9	THE IMPACT OF MIDWIFERY-LED BIRTH CENTERS ON MATERNAL SATISFACTION: CASE STUDIES FROM MEXICO AND CAMEROON	Dr. Carolina Reyes Assoc. Prof. Dr. Jeanette Mbala

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL WORK March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 11	Assoc. Prof. Dr. Natasha Ivanova	1	IMPROVING MATERNAL HEALTH THROUGH MIDWIFERY-LED CARE MODELS: A GLOBAL PERSPECTIVE	Aisha Al-Harthy Dr. Fatima Ibrahim Dr. Elena Petrova
		2	THE ROLE OF MIDWIVES IN PREVENTING POSTPARTUM DEPRESSION: A QUALITATIVE STUDY	Dr. Nawal Al-Mazroui Assis. Prof. Dr. Layla Abdullahi
		3	INTEGRATING TRADITIONAL MIDWIFERY PRACTICES INTO MODERN MATERNAL CARE IN SUB-SAHARAN AFRICA	Esther Mwangi Dr. Safiya Hassan
		4	MIDWIFERY EDUCATION AND SKILL DEVELOPMENT: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES IN THE MIDDLE EAST	Dr. Laila Al-Kindi Mohammed Al-Farsi
		5	TECHNOLOGY-ASSISTED MIDWIFERY: TELEHEALTH SOLUTIONS FOR REMOTE MATERNAL CARE	Assoc. Prof. Dr. Natasha Ivanova
		6	MATERNAL HEALTH DISPARITIES AMONG MIGRANT WOMEN: THE ROLE OF MIDWIFERY SERVICES	Phd. Candidate Maria Fernández
		7	THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF INTERVENTION RESEARCH IN SOCIAL WORK	Prof. Dr. João Henrique Silva
		8	MIDWIFERY INTERVENTIONS IN REDUCING CESAREAN SECTION RATES: A SYSTEMATIC REVIEW	Msc. Sara Abdulwahab

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTELLIGENCE AND INTERNATIONAL RELATIONS March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224				
8 Mart / March 8, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	Prof. Dr. Anna Dubois, Dr. Sofia Rossi	1	FEDERALISM AND INTERNATIONAL AFFAIRS: THE ROLE OF SUB-STATE GOVERNMENTS IN EUROPEAN COUNTRIES	Olivier Durand Jan Kowalski
		2	KOREA AND JAPAN ECONOMIC RELATIONS: AN ANALYSIS THROUGH THE WORLD TRADE ORGANIZATION	Emilie L. Dufresne, Matteo P. Costa
		3	SELF-PERCEIVED EMPLOYABILITY OF INTERNATIONAL RELATIONS STUDENTS IN EUROPEAN UNIVERSITIES	Dr. Julian Andersson, Prof. Dr. Claire Dubois
		4	THE ROLE OF EUROPEAN COUNTRIES IN RESOLVING THE RELIGIOUS CONFLICTS IN CENTRAL ASIA	Prof. Dr. Anna Dubois, Dr. Sofia Rossi
		5	PUBLIC RELATIONS FOR THE FACULTY OF MANAGEMENT SCIENCE IN AFRICAN UNIVERSITIES	Adebayo Olumide, Chipo Ndlovu, Kwame Amankwah
		6	CHILEAN BUSINESS ORIENTALISM: THE ROLE OF NON-STATE ACTORS IN THE FRAME OF ASYMMETRIC BILATERAL RELATIONS	Kwame Osei Amina N'Diaye
		7	ECONOMIC GROWTH RELATIONS TO DOMESTIC AND INTERNATIONAL AIR PASSENGER TRANSPORT IN AFRICA	Kwame Nkrumah, Amina Binta, Julius Ochieng, Zanele Moyo
		8	HORIZONTAL DIMENSION OF CONSTITUTIONAL SOCIAL RIGHTS	Amina Oumarou, Thabo Mokoena, Nana Adomah
		9		

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTELLIGENCE AND INTERNATIONAL RELATIONS March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	Assoc. Prof. Dr. Fatima Zohra Benkhedda	1	OPERATION STRATEGY AND PUBLIC RELATIONS TRENDS FOR PUBLIC RELATIONS STRATEGIES DEVELOPMENT IN AFRICA	Kwame O. Adom, Nia A. Kwesi
		2	APPLICATION ASPECTS OF PUBLIC RELATIONS BY NONPROFIT ORGANIZATIONS: A CASE STUDY OF THE MIDDLE EAST	Omar Al-Mansouri, Leila Kassem, Tariq Abdullah
		3	APPLICATION'S ASPECTS OF PUBLIC RELATIONS BY NONPROFIT ORGANIZATIONS. CASE STUDY MIDDLE EAST	Omar Al-Sabah, Layla Al-Dosari, Khaled Al-Farouq
		4	THE IDEA OF INTERNATIONAL CRIMINAL JUSTICE IN THE FUNCTION OF PROSECUTION OF INTERNATIONAL CRIMES	Omar Al-Mansoori, Aisha Al-Hashimi
		5	AN EFFICIENT MULTI JOIN ALGORITHM UTILIZING A LATTICE OF DOUBLE INDICES	D. Ahmad R. Al-Hassan, Assis. Prof. Dr. Nadia B. Al-Sayed
		6	EXPLORING THE PROFESSIONAL COMPETENCY CONTENTS FOR INTERNATIONAL MARKETERS IN THE MIDDLE EAST	Mohammad Al-Fahad, Dr. Ali Al-Hassan
		7	THE ROLE OF MIDDLE EASTERN COUNTRIES IN THE UNIFICATION OF COLLISION OF LAW IN INTERNATIONAL TRADE	A. Al-Mansouri, N. Al-Jaber
		8	EXTENDING THE CONCEPTUAL NEIGHBORHOOD GRAPH OF THE RELATIONS FOR THE SEMANTIC ADAPTATION OF MULTIMEDIA DOCUMENTS	Ahmed Al-Mansouri, Assoc. Prof. Dr. Fatima Zohra Benkhedda

ICSAS 1st International Conference on Public Administration, Politics and Local Government March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	Assoc. Prof. Dr. Kwame Ndlovu	1	PUBLIC SERVICE ETHICS IN THE MIDDLE EAST: AN EMPIRICAL STUDY	Omar Al-Mansouri Leila Al-Farsi Tariq Al-Hashmi
		2	DISTINCTIVE FEATURES OF LEGAL RELATIONS IN THE AREA OF SUBSOIL USE, RENEWAL AND PROTECTION IN THE MIDDLE EAST	F. Al-Mohammad, L. Al-Saleh, R. Al-Hassan
		3	THE CONCEPT AND PRACTICE OF GOOD GOVERNANCE IN AFRICA	Assoc. Prof. Dr. Kwame Ndlovu Dr. Fatima Diallo
		4	A FRAMEWORK FOR KNOWLEDGE MANAGEMENT APPLICATION IN PUBLIC ORGANIZATIONS IN AFRICA	Dr. Kwame Mensah, Dr. Amina Ouedraogo
		5	E-GOVERNMENT, DIGITAL TRANSFORMATION, AND THE ONE BELT ONE ROAD INITIATIVE: AFRICA'S OPPORTUNITY	Dr. Amina Coulibaly
		6	CONCEPTUALIZING PRIORITIES IN THE DYNAMICS OF PUBLIC ADMINISTRATION CONTEMPORARY REFORMS	Kwame Osei Fatima Mbatha Amina Diallo Thabo Ndlovu
		7	THE IMPLEMENTATION OF MANDATORY ELECTRONIC DOCUMENT EXCHANGE IN PUBLIC ADMINISTRATION: EXPECTATIONS VERSUS REALITY	Dr. Samuel Njoroge Dr. Amina Diallo
		8	UTILIZING KNOWLEDGE MANAGEMENT TO FOSTER A KNOWLEDGE SOCIETY THROUGH E-GOVERNMENT SERVICES IN AFRICAN NATIONS	Dr. Samuel Njoroge Dr. Aisha Abubakar

ICSAS 1st International Conference on Public Administration, Politics and Local Government March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	Adebayo Okonkwo	1	ANALYSIS OF THE EVOLUTION OF IN-SERVICE TRAINING IN PUBLIC ADMINISTRATION: FROM PERSONNEL MANAGEMENT TO HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT	Dr. Wei-Lun Zhang Dr. Noriko Tanaka
		2	ENHANCING ACCOUNTABILITY IN THE PUBLIC SECTOR: LESSONS FROM A CORRUPTION CASE IN NIGERIA	Adebayo Okonkwo
		3	EVALUATION OF MEDICATION ADMINISTRATION PROCESS IN A PAEDIATRIC WARD	Hiroshi Takahashi Mei Lin Zhang Joon-Soo Park Nguyen Thanh Binh
		4	IMPLEMENTING COLLABORATIVE BUSINESS PROCESSES TO MITIGATE INFORMATION LOSS IN PUBLIC ADMINISTRATION	H. Nakamura S. Liang, K. Tham
		5	A LEGAL OPINION ON MITIGATION AND ADAPTATION AIR POLLUTION STRATEGIES FOR LOCAL GOVERNMENTS IN EAST ASIA	Hiroshi Tanaka Mei Lin Zhang
		6	FROM SEPARATISM TO COALITION: VARIANTS IN LANGUAGE POLITICS AND LEADERSHIP PATTERN IN DRAVIDIAN MOVEMENT	Takeshi Yamamoto Li Wei Min Ji
		7	HOW DO POLITICIANS RECOVER THEIR COSTS? THE POLITICAL ECONOMY OF REPRESENTATIVE DEMOCRACY IN ASIAN POLITICS	Mei Ling Zhao Rajiv Kumar
		8	THE ROLE OF REGIONAL CONCEPTS IN PUBLIC POLICY: A STUDY ON THE SOUTH ASIAN CONTEXT	Rajeev Kumar Mei Li Zhang, Amira K. Sulaiman
		9	CONTROLLING YOUTHS' PARTICIPATION IN POLITICS IN YANGON: A CONSTRUCTIVE INCLUSIVENESS FOR GOOD GOVERNANCE IN MYANMAR	Aung Kyaw Zin Mai Thein Lwin

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON MATHEMATIC March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	Assis .Prof. Dr. Yumi Tanaka	1	FINITE-SUM OPTIMIZATION: ADAPTIVITY TO SMOOTHNESS AND LOOPLESS VARIANCE REDUCTION	Sungmin Park Dr. Jiawei Zhang
		2	A MODEL OF A NON-EXPANDING UNIVERSE DRIVEN BY THE VACUUM SPACE PROPERTIES	Ryuji Takahashi Ahmed Al-Farsi Zhang Wei
		3	GENERALIZATION OF TSALLIS ENTROPY THROUGH Q-DEFORMED ARITHMETIC	A. P. Kundu R. J. Singh S. M. Patel T. H. Zhou
		4	ESTIMATION OF FUNCTIONAL RESPONSE MODEL USING SUPERVISED FUNCTIONAL PRINCIPAL COMPONENT ANALYSIS	Haruto Kobayashi Assis .Prof. Dr. Yumi Tanaka
		5	CLOSED-FORM SOLUTION OF SECOND ORDER LINEAR ORDINARY DIFFERENTIAL EQUATIONS	Ahmed Hassan Assoc. Prof. Dr. Layla Abdallah
		6	ECONOMIC FORECASTING MODEL IN PRACTICE USING REGRESSION ANALYSIS: THE RELATIONSHIP BETWEEN PRICE, DOMESTIC OUTPUT, GROSS NATIONAL PRODUCT, AND TREND VARIABLES IN OIL PRODUCTION	Kwame Adom, Amina Osei, Dr. Kofi Baidoo
		7	OPTIMIZING SPATIAL INTERPOLATION USING A MULTI-LAYER INVERSE DISTANCE WEIGHTING MODEL FOR ADVANCED REGRESSION AND CLASSIFICATION TASKS IN SPATIAL DATA ANALYSIS	Kwame Adebayo, Chipo Mutasa, Samuel Okello, Nia Ncube

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON MATHEMATIC March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	Jomo Kenyatta	1	APPLICATION OF LEGENDRE TRANSFORMATION TO PORTFOLIO OPTIMIZATION	Kwame Adom, Amina Bello, Chijioke N. Okoye
		2	ON DECOMPOSITION OF MAXIMAL PREFIX CODES IN DATA CLASSIFICATION	Chijioke Okafor, Amina Boukari
		3	APPROXIMATION TO THE HARDY OPERATOR IN TOPOLOGICAL SPACES	Amina K. Ndong, Ibrahim A. Mohammed
		4	LOCALIZED MESHFREE METHODS FOR SOLVING 3D HELMHOLTZ EQUATION	Ahmed S. Alim, John M. Nkrumah
		5	IDENTIFYING ENVIRONMENTAL FACTORS AFFECTING THE SPREAD OF MALARIA IN AFRICA: A REGRESSION APPROACH	Kwame Nkrumah Amina Kofi
		6	THE ANALOGUE OF PISOT NUMBERS IN FORMAL POWER SERIES FIELDS OVER FINITE FIELDS	Assis.Prof. Dr.Thierno S. Diallo Dr. Amina F. Kone
			ARTIFICIAL NEURAL NETWORK FOR OPTIMAL INVENTORY MANAGEMENT IN AFRICAN MARKETS	Amina B. N'Diaye, Samuel T. Akoua
		7	IDENTIFYING ENVIRONMENTAL AND SOCIOECONOMIC DETERMINANTS OF TYPHOID FEVER SPREAD IN EAST AFRICA: A REGRESSION ANALYSIS	Jomo Kenyatta Nia Akinyi

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON MATHEMATIC March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 7	Assis. Prof. Dr. Jean-Michel Diop	1	A BIOLOGICAL MODEL FOR THREE SPECIES WITH CROWLEY–MARTIN FUNCTIONAL RESPONSE	Dr. Amina Zelkovic Prof. Dr. Roberto Martinho
		2	OPTIMIZING RELAXATION PARAMETERS FOR EFFICIENT ITERATIVE SOLUTIONS TO ELECTROMAGNETIC SCATTERING PROBLEMS	Prof. Dr. Li Zhao Dr. Amir Rahimi
		3	A COMPARATIVE ANALYSIS OF BAYESIAN AND REGRESSION MODELS FOR PUBLIC HEALTH SERVICE MODELING	Ana García Dr. Yuto Sato
		4	PURE SCALAR EQUILIBRIA IN NORMAL-FORM STRATEGIC GAMES”?	Dr. Mahir Khamidov Jasmine Ugo
		5	QUANTITATIVE ANALYSIS OF STOCK PRICE FORECASTING IN FINANCIAL MARKETS USING THE GEOMETRIC BROWNIAN MOTION MODEL	Milena Tang Assis. Prof. Dr. Jean-Michel Diop
		6	ENHANCED TRIPLE INTEGRAL INEQUALITIES OF HERMITE-HADAMARD TYPE	Lucas Araujo Nabila Riahi
		7	A COMPREHENSIVE REVIEW OF HIGHER-ORDER SPLINE METHODS FOR SOLVING THE BURGERS EQUATION WITH B-SPLINE TECHNIQUES AND THEIR VARIATIONS	Dr. José Pereira Carlos García
		8	A CONJECTURE ON THE ADAM OPTIMIZER	Chijioke Onuoha Sofia Rivera Alhaji Diop Dr. Saeed Hossein

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON ARCHITECTURE, LANDSCAPE ARCHITECTURE AND URBAN March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 8	Assoc. Prof. Dr. Amadou Toure	1	DEVELOPING A STRATEGY FOR ZERO ENERGY BUILDINGS: A STUDY ON CONVERTING AN OLD OFFICE BUILDING INTO A NET ZERO ENERGY BUILDING FOR HOT-HUMID CLIMATES	Marat K. Tuleubayev, Dr. Amina B. Khairullina
		2	THE FUTURE OF MEDICAL FACILITIES: A SYSTEMATIC REVIEW OF ARCHITECTURAL DESIGN WITH AN INNOVATIVE RESEARCH AND DEVELOPMENT PERSPECTIVE	Akilbek Toktogulov, Aizada Ibragimova, Yerbolat Saduov, Gulzhanat Mukhtarova, Nurlan Esenov
		3	THE EVOLVING IMPACT OF BUILDING FAÇADES IN URBAN SPACES: A COMPARATIVE STUDY OF BAKU	Assis. Prof. Dr. Elvin Mammadov Dr. Leyla Farzalieva
		4	ENERGY CONSERVATION THROUGH ADAPTABLE ARCHITECTURE	Sibusiso Dlamini Thabo Mokoena Amina K. Nguvama, Kwame Adom
		5	DEVELOPING A COMPREHENSIVE APPROACH FOR SUSTAINABILITY ASSESSMENT OF BUILDING ELEMENTS	Dr. Kwame Asante, Lecture Femi Alabi, Dr. Imani Ndlovu
		6	AMBITIOUS ARCHITECTURE: A FRAMEWORK FOR FLOOD RISK MITIGATION	Ibrahim B. Ndlovu, Fatima K. Moyo
		7	BETWEEN ALEXIS NOSSITER AND SAID ALI: AN 'AFFINITARIAN' ARCHITECTURAL EXPLORATION	Mariama Doumbia, Assoc. Prof. Dr. Amadou Toure
		8	A PROPOSAL FOR TEMPORARY SHELTERS FOR DISPLACED COMMUNITIES	L. Dupont, M. Faure, T. Charpentier,

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON ARCHITECTURE, LANDSCAPE ARCHITECTURE AND URBAN March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 9	Assis .Prof. Dr. Klooster Wouters	1	EXPERT SOLUTIONS TO AFFORDABLE HOUSING FINANCE CHALLENGES IN DEVELOPING ECONOMIES	Lukas Müller, Sophie Vandenberg
		2	ARCHITECTURAL INNOVATION IN THE FACE OF THE CLIMATE CRISIS	Sophia Dubois, Assoc. Prof. Dr. Lucas Martin
		3	DESIGNING ACCESSIBLE HOUSING TO IMPROVE LIVING CONDITIONS FOR PEOPLE WITH DIVERSE NEEDS	Van den Broeck, Assis .Prof. Dr. Klooster Wouters
		4	ASSESSMENT OF FIRE RISKS ASSOCIATED WITH FUEL STATIONS IN THE CITY OF ANTWERP AND EVALUATING RISK MANAGEMENT IN URBAN PLANNING	J. Meier L. Vandenbroeck
		5	THE ROLE OF PERSPECTIVE IN RENAISSANCE ART AND ARCHITECTURE IN EUROPE	Sophie Dupont Marc Lefevre
		6	ACCURACY OF PEAK DEMAND ESTIMATES IN OFFICE BUILDINGS USING ENERGY PLUS SIMULATOR	Lukas Vermeulen, Anna Janssen, Peter De Smet, Michel Van der Velde

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON ARCHITECTURE, LANDSCAPE ARCHITECTURE AND URBAN March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 10	Assis .Prof. Dr. Akhmetzhanov Dauren,	1	DIGITAL TWINS IN THE BUILT ENVIRONMENT: A FRAMEWORK FOR INTEGRATION AND DEVELOPMENT	Henrik Jansen Anna Vandereycken Tom Duval Laura Casteleyn
		2	FACTORS INFLUENCING THE ADOPTION OF SUSTAINABLE CONSTRUCTION PRACTICES IN EUROPEAN RESIDENTIAL BUILDINGS	Luca Rossi Maria Gonzalez Benjamin Schmidt Sophie Laurent
		3	ADAPTING SPACES TO PANDEMIC CONDITIONS: A FIVE-SCALE DESIGN APPROACH TO PREPARE AND RESPOND	Laura Schmidt Andreas Meier
		4	THE RISE OF CONSTRUCTION MAFIAS IN CENTRAL ASIA: IMPACTS ON THE CONSTRUCTION SECTOR	Timurbek Aslanov Alimzhan Akhmetov Dastan Bekzhanov
		5	A STRATEGY FOR ACHIEVING ENERGY SUSTAINABILITY IN ENTERPRISES	Zhanarbek Toleubekov, Aslanbek Bekzhanov Dr. Alina Syzdykova Ms. Timur Nuraliev
		6	CULTURAL SUSTAINABILITY IN MODERN ARCHITECTURAL DESIGN: CASE STUDY OF ALMATY INTERNATIONAL AIRPORT	A. Tursunov, Dr. R. Dzhumabayev
		7	CROWDING FOR SUSTAINABLE ENERGY INITIATIVES IN SOUTHERN AFRICAN COUNTRIES	Themba Moyo Lerato Nkosi Sipho Dlamini Nandi Mthembu
		8	A QUANTITATIVE APPROACH TO ASSESSING THE AREA OF CORE AND STRUCTURAL SYSTEM ELEMENTS IN TALL OFFICE BUILDINGS	Assis .Prof. Dr. Akhmetzhanov Dauren, Zhanibekova Altnyai

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON PRESCHOOL EDUCATION AND EARLY CHILD DEVELOPMENT March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 11	Dr. Adebayo Olumide,	1	THE APPLICATION OF DRAMA EDUCATION METHODS AMONG EARLY CHILDHOOD EDUCATORS IN CENTRAL ASIA	Nurzhanov Akylbek Aygul Zhanat, Bolatbek Toktarov, Dastan Asanov
		2	THE ROLE OF DRAMA EDUCATION IN ENHANCING CREATIVITY IN PRESCHOOLERS	Aibek Akhmetov, Gulnar Ibraeva
		3	THE SIGNIFICANCE OF MANDATORY EARLY CHILDHOOD EDUCATION FROM THE PARENTS' PERSPECTIVE IN KENYA	Peter Njoroge, Alice Mwangi
		4	PARENTS' PERSPECTIVES ON MANDATORY PRESCHOOL ATTENDANCE IN KENYA	James Mwangi, Faith Njeri
		5	THE ROLE OF PARENTAL ENGAGEMENT IN THE DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN WITH DISABILITIES	Dr. Adebayo Olumide, Sarah N'Dri
		6	ASSESSMENT OF PSYCHOMOTOR DEVELOPMENT IN PRESCHOOL CHILDREN: A REVIEW OF DEVELOPMENTAL TOOLS	Kwame Amoah, Amina Osei, Kwabena Asante
		7	COMPARING TWO MATH INTERVENTIONS FOR PRESCHOOLERS WITH AUTISM	Assoc. Prof. Dr. Thabo Modise, Assis. Prof. Dr. Amina Sekou
		8	INTERACTIVE ROBOTIC TOOL FOR EARLY LEARNING OF MATHEMATICAL AND COLOUR CONCEPTS IN PRESCHOOLERS	David O. Okafor, Grace O. Omoregie,
		9	DEVELOPING A MORAL EDUCATION MODULE FOR PRESCHOOL TEACHERS USING A MODIFIED DELPHI TECHNIQUE	Amina Diallo Dr. Kwame Mensah

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON PRESCHOOL EDUCATION AND EARLY CHILD DEVELOPMENT March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 12	Dr. Julia Jansen	1	THE CURRICULUM OF ETHICAL EDUCATION IN POLAND	Jan Kowalski Agnieszka Nowak
		2	HOME EDUCATION IN THE EUROPEAN CONTEXT	M. Dubois, L. Mertens
		3	THE ROLE OF EARLY EDUCATION IN DEVELOPING COMMUNICATION AND SOCIAL SKILLS: A FOCUS ON PRESCHOOLERS AND THEIR IMPACT ON CAREERS AND HIGHER EDUCATION	Lukas Janssens Dr. Isabelle Dupont
		4	CASE STUDY: INTEGRATING CAREER EDUCATION WITH UNIVERSITY EDUCATION IN GERMANY	Matthias Fischer Anna Schmidt
		5	COMPUTER-ASSISTED EVALUATION OF INDIVIDUAL EDUCATION PLANS IN SPECIAL EDUCATION SETTINGS	Laura De Bruyn Pieter Janssens
		6	FROM MONOLINGUALISM TO MULTILINGUALISM IN EUROPEAN HIGHER EDUCATION	Lucas P. Jansen Sofia M. De Vries
		7	ESTABLISHING A NEW EDUCATION STRATEGY IN A DIGITAL AGE: THE ROLE OF STUDENT FEEDBACK	Maria Dubois Asssi. Prof. Dr. Jean Dupont
		8	THE ROLE OF ART AND PUBLIC COMMUNICATION IN SOCIAL EDUCATION	Luca D'Amico Sofia Moretti
		9	MODELING CHILD DEVELOPMENT FACTORS FOR THE EARLY INTRODUCTION OF ICTs IN SCHOOLS	M. T. Gossens L. P. Sevens
		10	ETIQUETTE LEARNING AND PUBLIC SPEAKING: IMPACT OF EARLY TRAINING ON HIGHER EDUCATION AND PROFESSIONAL SUCCESS	Anna Van der Meer, Dr. Julia Jansen
		11	MODELING CHILD DEVELOPMENT FACTORS FOR THE EARLY INTRODUCTION OF ICTs IN SCHOOLS	M. L. Dupont, F. H. Garcia

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON THEOLOGY March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	Prof. Dr. RAMAZAN BİÇER	1	HIRİSTİYAN TEOLOJİSİNİN TEŞEKKÜLÜNDE PAVLOS'UN YERİ VE ÖNEMİ	Prof. Dr., RECEP ÖNAL YL Öğrencisi, Muhammed Berad ÇULHA
		2	ACADEMIC STUDIES IN NORWAY ON ISLAMOPHOBIA AND INTERRELIGIOUS DIALOGUE	Prof. Dr., RECEP ÖNAL
		3	GÜNÜMÜZ TEFSİR MESELELERİ HAKKINDA BAZI TEZLER	Dr. Araştırma Görevlisi Hasan Can ATEŞ
		4	LİBERAL İNSAN HAKLARI KURAMININ ÇÖKÜŞÜ: GAZZE SONRASI DÜNYADA "EVRENSEL" BEYANNAMEYİ SORGULAMAK	Dr. Araştırma Görevlisi Hasan Can ATEŞ
		5	PLANT INTELLIGENCE IN THE CONTEXT OF THE VERSE "THERE IS A GREAT LESSON TO BE LEARNED IN PLANTS" (QUR'AN 26/8)	Prof. Dr. RAMAZAN BİÇER
		6	NEW ACROPOLIS, A NEW AGE RELIGIOUS MOVEMENT	Prof. Dr. RAMAZAN BİÇER
		7	THE RELATIONSHIP BETWEEN RELIGION AND SCIENCE IN THE PRIMARY EDUCATION RELIGIOUS CULTURE AND MORAL KNOWLEDGE CURRICULUM OF THE CENTURY OF TURKIYE MAARIF MODEL	Sümeyye Özdoğan Asst. Prof. Dr. Mehmet Yıldız
		8	AN EXAMINATION OF THE PROBLEM OF BELONGING IN WORDS ATTRIBUTED TO SUFIS ON SOCIAL MEDIA	Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Ulu

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON THEOLOGY March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	Doç. Dr., Sezai ENGİN	1	Kur'an'ın Mucizeleri ve Onun Hukuk, Ahlak ve Toplum Üzerindeki Etkisi	Azhar Khudhair Abbas AL-AZZAWI Dr. Öğr. Üyesi, Vedat YETKİN
		2	Abese Suresi'nin İniş Sebepleri ve Ayetlerin Anlamına Etkisi: Analitik Bir İnceleme	Mohamad ALDAHER Dr. Öğr. Üyesi, Vedat YETKİN
		3	HUKUK FAKÜLTELERİNDE İSLAM HUKUKU EĞİTİMİ: SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	Dr. Öğr. Üyesi, Meryem CİHANGİR
		4	İSLÂM HUKUKUNUN TÜRK AİLE HUKUKUNA ETKİSİ: NİKÂH, TALÂK VE NAFKA ÜZERİNE BİR İNCELEME	Dr. Öğr. Üyesi, Meryem CİHANGİR
		5	İmam Mâtürîdî'nin Kudret-İrâde Anlayışı ve Toplumsal Kaderle İlişkisi	RAMAZAN SEZER
		6	Memlûk Dönemi Hadis Şerh Yazıcılığı ve Literatüründe İbn Mülakkın (ö. 804/1401)	Doç. Dr., Sezai ENGİN
		7	IMAM MÂTURÎDÎ'S UNDERSTANDING OF GREAT SIN AND INTERCESSION	KÜBRA AKTİ
		8	Kur'an'daki "Ey İman Edenler" Hitabının Psikolojik Tefsir Çerçevesinde Analizi	Sedat ÖZMEN Dr. Öğr. Üyesi, Vedat YETKİN

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON MATHEMATICS March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	Assoc. Prof. Dr. Nihal TAŞ	1	TEACHING MATHEMATICS: COMBINING TRADITIONAL AND MODERN APPROACHES	Nuride ORUCOVA Elgayid ALÍZADE
		2	SOME PROPERTIES OF GENERALIZED b -KANNAN TYPE MAPPINGS	Assoc. Prof. Dr. Nihal TAŞ Asst. Prof. Elif KAPLAN
		3	SOME INTEGRAL TYPE FIXED-CIRCLE RESULTS ON G-METRIC SPACES	Assoc. Prof. Dr. Nihal TAŞ
		4	BANACH CONTRACTION THEOREM IN TRIPLE CONTROLLED S-METRIC TYPE SPACES	Asst. Prof. Dr. ELİF KAPLAN Assoc. Prof. Dr. NİHAL TAŞ
		5	A NEW PRECONDITIONING REFLECTED FORWARD-BACKWARD-FORWARD ALGORITHM FOR MONOTONE INCLUSION PROBLEM AND ITS APPLICATION	Asst. Prof. Ebru ALTIPARMAK
		6	ON CONTROLLED PARTIAL METRIC SPACES	Assist. Prof. Dr. Elif GÜNER Prof. Dr. Halis AYGÜN
		7	NOVEL ENTROPY-BASED TOPSIS METHOD FOR DECISION-MAKING PROBLEMS IN LINEAR DIOPHANTINE SPHERICAL FUZZY ENVIRONMENT	Assist. Prof. Dr. Elif GÜNER Prof. Dr. Halis AYGÜN
		8	DİL EVRİM TEORİSİ İÇİN MATEMATİKSEL BİR YAKLAŞIM	Dr. EMİLE F. DOUNGMO GOUFO Dr. M KHUMALO Dr. IGNACE TCHANGOU TOUDJEU Dr. AHMET YILDIRIM

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON ARCHITECTURE, LANDSCAPE ARCHITECTURE AND URBAN March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	Prof. Dr. Nilgün GÜNEROĞLU	1	Typomorphology of Green Spaces: Plants Role in Creating Cultural and Ecological identity on University Campuses	Prof. Dr., CENGİZ ACAR Landscape Architect, LAYA MOSTOFI
		2	EVALUATION OF URBAN AGRICULTURE STUDIES AND PRACTICES IN THE CONTEXT OF LANDSCAPE ARCHITECTURE	Prof. Dr. Habibe ACAR Prof. Dr. Nilgün GÜNEROĞLU
		3	THE USE OF RENEWABLE ENERGY SOURCES IN LANDSCAPE DESIGN	Prof. Dr. Nilgün GÜNEROĞLU Prof. Dr. Habibe ACAR
		4	ZAMANIN GÖLGESİNDE BİR SİLÜET; VAN İSKELE YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULU (YİBO)	Dr. Öğr. Üyesi Yaşar SUBAŞI DİREK
		5	ANTİK ÇAĞDAN İTİBAREN KENT FORMU ANLATISININ SİLİFKE ÖRNEKLEMİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	Öğr. Gör. Dr., MELTEM AKYÜREK ALGIN

ACADEMY 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	Dr. Öğretim Üyesi SELCEN NUR KIŞLA	1	MERMİ ÇEKİRDEKLERİ ÜZERİNDEKİ BALİSTİK KARAKTERİSTİK İZLERE TOPRAK ETKİSİNİN ZAMANA BAĞLI OLARAK İNCELENMESİ	Prof. Dr. AYLİN YALÇIN SARIBEY EZGİ KARACA
		2	GÖÇMEN İŞÇİNİN HUKUKİ STATÜSÜNE İLİŞKİN AVRUPA SÖZLEŞMESİ ÇERÇEVESİNDE GÖÇMEN İŞÇİLERİN HAKLARININ KORUNMASI	Dr. Öğretim Üyesi SELCEN NUR KIŞLA
		3	THE ROLE OF THE UN SECURITY COUNCIL IN THE IMPLEMENTATION OF THE PROVISIONAL MEASURES OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE	Dr. Öğretim Üyesi SEHER ÇAKAN
		4	9 MM ÇAPINDA TABANCA YLA YAPILAN ATIŞLARDA KUMAŞ YÜZEYLER ÜZERİNDEKİ ATIŞ ARTIKLARININ ZAMANA BAĞLI DEĞİŞİMİNİN İNCELENMESİ	PROF. DR. AYLİN YALÇIN SARIBEY RUMEYSANUR SAVAŞ
		5	ISIYA MARUZ KALMIŞ BULGULAR ÜZERİNDEKİ PARMAK İZLERİNİN İNCELENMESİ	PROF. DR. AYLİN YALÇIN SARIBEY SIDAL KAYA
		6	TOPRAK YÜZEYLER ÜZERİNDE KAN LEKESİ MODEL ANALİZİ VE FOURIER DÖNÜŞÜMLÜ KIZILÖTESİ SPEKTROSKOPİSİ (FTIR) İLE İNCELENMESİ	PROF. DR. AYLİN YALÇIN SARIBEY DİLEK KIZILBOĞA
		7	6390 SAYILI KANUNUN KÖY ORTA MALLARININ HUKUKİ STATÜSÜ VE USUL HUKUKUNA ETKİSİ	Dr. Öğretim Üyesi, İlker KARAÖNDER
		8	SUYA EL ATMANIN ÖNLENMESİ DAVALARINDA GENEL SU-ÖZEL SU AYRIMININ SONUÇLARI	Dr. Öğretim Üyesi, İlker KARAÖNDER

ICAFVP 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON AGRICULTURE, FOOD, VETERINARY AND PHARMACY SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	Prof. Dr. Ali BİLGİLİ	1	A Case of Toxidermia Associated with Metronidazole and Terbinafine Use	Saadi Fatima Zohra
		2	The Impact of Early Detection on Acetaminophen Toxicity : A Case Study Analysis	BESSAID Kamilia, TOUAMI Fadila, MILOUD ABID Dalila, KRID Meriem, ABOUREJAL Nesrine,
		3	Pediatric Tebufenpyrad Toxicity: A Case Report of Accidental Ingestion	TOUAMI Fadila, BESSAID Kamilia, MILOUD ABID Dalila, KRID Meriem, ABOUREJAL Nesrine
		4	TREATMENT OF ARTICULATIO CUBITI LUXATION WITH LINEAR TYPE IA EXTERNAL FIXATION IN A CAT: A CASE REPORT	Dr. Öğr. Üyesi, Kerem YENER Doç. Dr., Ünal YAVUZ
		5	Walnut Green Husk Extract as a Sustainable Feed Additive in Ruminant Nutrition	Res. Asst. Atakan BUNDUR Prof. Dr. Özge SIZMAZ,
		6	Ammonia Emissions in Poultry: Environmental Impacts and Mitigation Strategies	Res. Asst. Atakan BUNDUR Prof. Dr. Özge SIZMAZ,
		7	ANTIFUNGAL POTENTIAL OF <i>RICINUS COMMUNIS</i> EXTRACTS AGAINST SOIL-BORNE PATHOGENS	Dr. Öğr. Üyesi RAZİYE KOÇAK Dr. Öğr. Üyesi ÖZDEN SALMAN
		8	MEDICINES USED IN IRREGULAR HEART RHYTHMS IN CATS AND DOGS	PhD Student Bülent Burak DOĞAN Prof. Dr. Ali BİLGİLİ

ACADEMY 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 7	Assoc. Prof. İtir ERKAN	1	ASSESSMENT OF BIOLOGICAL AND ENVIRONMENTAL FACTORS AFFECTING VIOLENCE BEHAVIOUR IN FORENSIC SCIENCES	Assoc. Prof. İtir ERKAN
		2	Vital Security Interests of States in International Law	Assist. Prof. Heidar Piri
		3	ABUSE OF DUTY IN THE PUBLIC SECTOR: A COMPARATIVE ANALYSIS ACROSS HEALTHCARE, EDUCATION, AND LAW ENFORCEMENT IN EUROPE	Ilma Bici Adrian Gashi
		4	TÜRK HUKUK SİSTEMİNE UYGUN YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ HUKUKİ KARAR DESTEK SİSTEMİ: KURAMSAL ÇERÇEVE VE MİMARİ ÖNERİ	Öğr. Gör. Dr. MUHAMMED BURAK GÖRENTAŞ
		5	GENDER CHANGE IN ACCORDANCE WITH CREATION ACCORDING TO ISLAMIC LAW	Arş. Gör. Dr. MUSTAFA ÜNAL
		6	SUÇ EĞİLİMLERİNİN NLP İLE TESPİTİ: KRİMİNAL DÜŞÜNCE VERİ SETİNİN OLUŞTURULMASI VE ROBERTA MODELİNİN EĞİTİLMESİ	Arş. Gör. Adli Psikolog HAKKI HALİL BABACAN Avukat, Yls Öğr., SERHAT KAAN SEVSAY

ACADEMY 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 8	Doç. Dr. Fatih GÜLER	1	The Sources of Inheritance Laws in the Facilitation Treatise by Muhammad ibn Abi Bakr al-Mar'ashi, Sajqili Zadeh (1150 h.)	Doktora Öğrencisi Shahinah Hameed Abdullah Prof. Dr. Ali Rıza Gül
		2	RELEASE IN THE PRACTICE OF KASÂME IN OTTOMAN CRIMINAL LAW	Dr. Öğr. Üyesi Abdsussamed ATASOY
		3	FUNCTIONS OF COLLECTION ENDORSEMENT IN BILLS OF EXCHANGE AND THE SITUATION PRESENTED BY PERSONAL DEFENSES	Dr. Öğr. Üyesi, BUKET ÇATAKOĞLU AYDIN
		4	EXAMINATION OF THE IMPACT OF DATA COLLECTED THROUGH THE INTERNET ON STATE SOVEREIGNTY FROM THE PERSPECTIVE OF INTERNATIONAL LAW	Assoc. Prof. Dr. Süleyman DOST Habibe Betül YAVUZ
		5	THE IMPACT OF THE CONSTITUTIONAL COURT ON CONDOMINIUM LAW	Doç. Dr. Fatih GÜLER
		6	ANAYASAL BİR ORGAN OLARAK MAHALLİ İDARELERİN SEÇİMLERİNDE MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ ADAYLIK VE SEÇİLME ORANLARI	Rabia GÜLER Doç. Dr. Fatih GÜLER
		7	TÜKETİCİ HUKUKU KAPSAMINDA AVUKATLIK SÖZLEŞMELERİNDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARDA ARABULUCULUK	Dr. Öğr. Üyesi Gaye TUĞ LEVENT

ACADEMY 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 9	Dr. arlos Eduardo Martins	1	THE RISE OF CYBER FRAUD IN FINANCIAL REPORTING: A CALL FOR FORENSIC ACCOUNTING SOLUTIONS	M. Ahmed Farooq,
		2	INTEGRATING KNOWLEDGE MANAGEMENT INTO FORENSIC SCIENCE PRACTICE	Laila Hossain,
		3	THE IMPACT OF INEFFICIENT DATA STORAGE ON MEMORY UTILIZATION	Tan Kien Hwa, Siti Nabilah Ahmad,
		4	MANAGING FORENSIC INVESTIGATIONS IN THE AFTERMATH OF A STRUCTURAL DISASTER: THE COLLAPSE OF THE SÃO PAULO SHOPPING MALL	Dr. arlos Eduardo Martins
		5	OVERCOMING BARRIERS IN DIGITAL EVIDENCE COLLECTION: THE PATH TO ADMISSIBILITY	Chia Su Ling,
		6	FORENSIC SCIENCE IN GHANA'S LEGAL FRAMEWORK: A STUDY ON PATHOLOGICAL TRUTHS	Assoc. Prof. Dr. Kwame Nkrumah Owusu
		7	LEVERAGING HEURISTIC MODELS FOR DETECTING MONEY LAUNDERING ACTIVITIES IN FINANCIAL INSTITUTIONS	Vincent Tano,
		8	THE ROLE OF ARMED GROUPS IN INTERNAL CONFLICTS: A STUDY OF THE SYRIAN CIVIL WAR	Dr. Zainab Khalil,
		9	AUTOMATING DIGITAL FORENSICS INVESTIGATIONS: THE ROLE OF ONTOLOGY FRAMEWORKS IN ENHANCING EFFICIENCY	Ramesh Natarajan,

ACADEMY 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 10	Assis. Prof. Dr. Ayesha Karim	1	RELATIONSHIP BETWEEN CRIMINAL BEHAVIOR AND MENTAL ILLNESS IN TEENAGERS	S. Rahman, A. Sayed, M. Hassan, K. Abdullah
		2	CRIMINAL LAW INSTRUMENTS TO COUNTER CORPORATE CRIMES IN SOUTH AFRICA	Thando Mhlongo
		3	SEXUAL AND GENDER BASED CRIMES IN INTERNATIONAL CRIMINAL LAW: MOVING FORWARDS OR BACKWARDS?	Assis. Prof. Dr. Ayesha Karim
		4	THE NATURE OF ORIGIN OF NEW CRIMINAL OCCURRENCES IN THE WEST BANK REGION: CULTURAL AND CRIMINOLOGICAL “INTERSECTION” IN 2010-2020	Lecture Dr. Sami Al-Najjar
		5	SMUGGLING OF MIGRANTS AS AN INFLUENTIAL FACTOR ON NATIONAL SECURITY, ECONOMIC AND SOCIAL LIFE IN TURKEY	Samuel Kibaki
		6	CYBER SECURITY IN KENYA: A COLLABORATION BETWEEN COMMUNITIES AND PROFESSIONALS	Esther Muthoni, Juma Njoroge,
		7	Psychopathic Disorders and Judges Sentencing: Can Neurosciences Change This Aggravating Factor in a Mitigating Factor?	Dr. Ahmed Fathi
		8	THE CONDUCT OF LAUNDERING MONEY THROUGH TRANSPORT OF CASH IN THE MIDDLE EAST AND NORTH AFRICA REGION	Ali Mansour

ACADEMY 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON II	Prof. Dr. Mariana Fernández	1	THE ROLE OF LEGAL INTERPRETATION IN SHAPING A HIGHLY QUALIFIED JUDICIARY IN ARGENTINA	Prof. Dr. Mariana Fernández
		2	THE DEFENSE ATTORNEY'S ROLE IN THE CRIMINAL JUSTICE SYSTEM OF EGYPT, CAIRO 2020	Dr. Ahmed Hassan Hamed Al. Jobeyir
		3	SEXUAL AND GENDER-BASED VIOLENCE IN INTERNATIONAL LAW: MOVING TOWARDS JUSTICE OR RETREATING?	Amina Belhaj
		4	JUDICIAL REFORMS IN A POST-CONFLICT COUNTRY: BUILDING LEGITIMACY THROUGH SYSTEMATIC CHANGE	Assoc. Prof. Dr. Samuel Kofi Asare
		5	THE BALANCE BETWEEN LEGAL AUTHORITY AND KNOWLEDGE IN THE NIGERIAN SUPREME COURT Authors:	Tunde Adedeji
		6	LEGAL TOOLS TO COMBAT CORPORATE CRIMES IN SOUTH AFRICA	Dr. Nkosi Mthembu
		7	KNOWLEDGE MANAGEMENT IN FORENSIC SCIENCE: A GLOBAL PERSPECTIVE	Ahmed Al-Mansoori Mei-Ling Wang
		8	THE DEVELOPMENT AND EXECUTION OF THE VISION FOR FORENSIC SCIENCE 2025 IN KENYA "	Amina Ouma, Samuel Ndegwa, Grace Wambui, David Odhiambo
		9	FINANCIAL STATEMENT FRAUD: A CALL FOR INTEGRATING FORENSIC ACCOUNTING IN CORPORATE PRACTICES	Mariama Diop

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON THEOLOGY March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	Assoc. Prof. Dr. M. K. Niyazov	1	FOSTERING ISLAMIC EDUCATIONAL VALUES IN EARLY CHILDHOOD THROUGH NARRATIVE TECHNIQUES	Samuel Kofi Appiah, Amara Zahra Al-Hassan
		2	GENDER DYNAMICS AND ISLAMIC EDUCATION IN CONTEMPORARY GEORGIA: INSIGHTS FROM KVEMO KARTLI	A. Omotoso, Assis. Prof. Dr. M. Zhang, K. Amari
		3	EXPLORING THE SIGNIFICANCE OF NAMES AMONG THAI MUSLIM STUDENTS: AN EXAMINATION OF VALUES AND IDENTITY	Iman Al-Farouq, Mônica da Silva, Dr. Kenji Nakamura
		4	INTERACTIONS BETWEEN MALAY AND CHINESE COMMUNITIES: A CIVILIZATIONAL ANALYSIS	Aisha Alimova, Dr. Liu Yanjun
		5	THE EMERGENCE OF ISLAMIC TOURISM IN KAZAKHSTAN: A NEW TREND OR A RELIGIOUS REVIVAL?	Assoc. Prof. Dr. M. K. Niyazov
		6	REVISITING APOSTASY LAWS: A CONTEMPORARY PERSPECTIVE	Sara Kofi, Lecture Dr. Ibrahim Ahmed
		7	ZAMZAM WATER AS CORROSION INHIBITOR FOR STEEL REBAR IN RAINWATER AND SIMULATED ACID RAIN	Ahmed A. Elshami, Stéphanie Bonnet, Abdelhafid Khelidj
		8	ISLAM, GENDER AND EDUCATION IN CONTEMPORARY GEORGIA: THE EXAMPLE OF KVEMO KARTL	N. Gelovani, D. Ismailov, S. Bochorishvili

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON THEOLOGY March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	Assoc. Prof. Dr. Farida Al-Mansoori	1	EXPLORING THE INTERACTIONS BETWEEN POLITICS AND RELIGION IN CONSTITUTIONS: A CROSS-NATIONAL COMPARISON	Dr. Mei-Ling Zhou Dr. Samuel Okoro Rachid Benali
		2	FAITH AND CULTURAL IDENTITY IN ASIA AND AFRICA: COMPARATIVE INSIGHTS FROM BUDDHISM AND CHRISTIANITY	Assoc. Prof. Dr. Farida Al-Mansoori
		3	THE IMPACT OF ISLAM ON SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT: A COMPARATIVE STUDY ACROSS COUNTRIES	Wang Wei Hassan Bahrami
		4	RELIGIOUS INFLUENCE IN THE JUDICIAL SYSTEM: A STUDY OF FAMILY COURTS IN SOUTH ASIA	Rajesh Kumar Fatima Al-Zahra
		5	ISLAMIC VIEWS ON WOMEN'S HEALTH AND REPRODUCTIVE RIGHTS: PERSPECTIVES FROM MIDDLE EASTERN COUNTRIES	Dr. Yara Al-Farsi Dr. Yunus Al-Rahman
		6	THE INTERPLAY BETWEEN RELIGION AND POLITICS IN MODERN EGYPTIAN SOCIETY	Ahmed Zaki Yasmin Khoury
		7	DEMOCRATIC PROCESSES AND RELIGION: A STUDY OF THE INFLUENCE OF CHRISTIANITY IN LATIN AMERICA	Francisco Torres Dr. Natalia Ramirez
		8		

ICSAS 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON THEOLOGY March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	Assis. Prof. Dr. Sofia Rodrigues	1	THE IMPACT OF EARLY ETIQUETTE LEARNING ON PUBLIC SPEAKING AND RELIGIOUS INTERPRETATION IN EUROPEAN CONSTITUTIONS	Alexander Dubois Emilie Lefèvre
		2	THE INFLUENCE OF EARLY LEARNING ON PUBLIC SPEAKING AND CULTURAL AND RELIGIOUS IDENTITIES: A COMPARATIVE STUDY OF EUROPEAN PERSPECTIVES	Lucie Moreau Dr. Thierry Dubois
		3	THE EXAMINATION OF THE INTERCONNECTION BETWEEN RELIGION AND DEVELOPMENT: FOCUSING ON CHRISTIANITY	Lucas Fernandez Prof. Dr. Ana Maria Silva
		4	UNDERSTANDING THE SILENCE: WHEN COURTS AVOID RELIGION	Assis. Prof. Dr. Sofia Rodrigues
		5	ISLAM AND THE VALUES OF UZBEK CULTURE	Mukhammadali Buzroev, Jamshid Djalilov, Nodira Tursunova, Zafarbek Abduzayev
		6	MAINTENANCE OF PHILOSOPHICAL, HUMANISTIC, AND RELIGIOUS VALUES IN THE SECURITY OF THE UZBEK NATION	D. A. Karimov, M. K. Muminov, R. S. Tursunov, N. B. Shamsiev
		7	WHOOEAIISM: A CONCEPT OF RELIGION ORIGIN AMONG THE KAZAKH PEOPLE	Nurzhan K. Kudaibergenov, Aida Z. Yessentayeva

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	Prof. Dr. Rika Santoso	1	USING INFORMATION THEORY TO ANALYZE COGNITIVE SYSTEMS IN HUMANS AND MACHINES	Timur Akhmetov, Aygul Tursunbekova, Bekzat Zhanibekov
		2	USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TO IMPROVE DECISION-MAKING IN SYSTEMS ENGINEERING: A CASE STUDY IN MACHINE VISION	Ahmed A. Al-Hassan, Fatima B. Al-Sayed
		3	USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TO IMPROVE DECISION-MAKING IN SYSTEMS ENGINEERING: A CASE STUDY IN MACHINE VISION	Ahmed A. Al-Hassan, Fatima B. Al-Sayed
		4	ADVANCES IN ARTIFICIAL INTELLIGENCE FOR SPEECH RECOGNITION TECHNOLOGY	Ahmed A. Al-Sabah Layla M. Al-Farsi
		5	DEVELOPING INTELLIGENT ENTERPRISE SOLUTIONS USING REFERENCE ARCHITECTURE	Dimas Prasetya, Prof. Dr. Rika Santoso
		6	PREDICTING BANK TELEMARKEETING SUCCESS USING ARTIFICIAL NEURAL NETWORKS	Lecture. Dr. Dmitry Ivanov, Dr. Sergey Petrov
		7	ATTITUDE OF UNIVERSITY STUDENTS TOWARDS THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN EDUCATION	T. Nguyen, P. Tran, L. Hoang, V. Pham
		8	A PROACTIVE APPROACH TO INNOVATION MANAGEMENT	Maria Ionescu, Dr. Radu Popescu
		9	COMPARATIVE STUDY ON THREE ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNIQUES FOR PRECIPITATION FORECASTING IN RAIN DOMAIN	Minh Nguyen, Ha Thi Lan, Thanh Nguyen, Quang Duy Le

ICSAS 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	Eleni Papadopoulou	1	REIMAGINING INTELLIGENCE: INSIGHTS FROM INFORMATION THEORY	Dr. Eduardo Silva, Akira Nakano
		2	LEVERAGING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN SYSTEMS ENGINEERING: INSIGHTS FROM A REMOTE SENSING APPLICATION	Amina Z. N'Guessan, Hiroshi T. Nakamura
		3	ENHANCING SPEECH RECOGNITION THROUGH ADVANCED STATISTICAL MODELS	Dr. Amina Al-Mohamed, Dr. Li Wei
		4	STRATEGIC DECISION-MAKING THROUGH ADVANCED DATA ANALYTICS	Amina Nkosi, Ryo Tanaka, Kofi Asante
		5	INTEGRATIVE FRAMEWORK FOR INTELLIGENT ENTERPRISE SYSTEMS	Maria Silva, Jun-Ho Lee
		6	FORECASTING TELEMARKEETING SUCCESS IN BANKING USING DEEP LEARNING TECHNIQUES	Javier Morales, Liu Wei, Amara Ndiaye
		7	ENHANCING SOFTWARE RELIABILITY THROUGH ADVANCED COMPUTATIONAL TECHNIQUES	Aisha Nkosi, Hiroshi Tanaka, Pedro Lima, Eleni Papadopoulou
			ADVANCED APPROACHES FOR PRECIPITATION FORECASTING USING MACHINE LEARNING TECHNIQUES: A COMPARATIVE ANALYSIS	Léa Roussillon, Mikhail Ivanov, Amina Jalloh, Hiroshi Nakamura, Sofia Silva
			ADVANCEMENTS IN ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPROACHES FOR DISSOLVED GAS ANALYSIS IN TRANSFORMERS: A COMPREHENSIVE REVIEW	Dr. Liang Wei, Dr. Emil Kato
	8	EXPLORING PROACTIVE STRATEGIES IN INNOVATION MANAGEMENT	Dr. Liang Wei, Dr. Emil Kato	

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH MANAGEMENT March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	Prof. Dr. Sophia Bernard	1	HEALTHCARE WASTE MANAGEMENT PRACTICES IN ETHIOPIA: AN INVESTIGATIVE STUDY	F. Mulugeta Tadesse, A. Alemayehu Berhanu, S. Kibrom Tesfaye, M. Dawit, L. Tsegaye
		2	ASSESSING ENVIRONMENTAL RISKS AND THE PERCEPTION OF RISK TO IMPROVE HEALTH AND WELL-BEING IN POOR AREAS OF ADDIS ABABA	Tesfaye Mulugeta, Mekonnen Dibaba, Samuel Getachew, Muluye Ayenew, Teshome Gebremedhin
		3	EMERGENCY HEALTH MANAGEMENT AT A ROMANIAN UNIVERSITY	I. Popescu, M. Dumitrescu, L. P. Ionescu, V. R. Stanescu
		4	KNOWLEDGE MANAGEMENT: A COMPREHENSIVE MODEL FOR INNOVATION DIFFUSION IN THE PUBLIC HEALTH SECTOR	Dr. Lucie Dupont, Prof. Xavier Martin, Dr. Claire Lefevre
		5	DEVELOPMENT OF SPORTS NATION IN THE CONTEXT OF HEALTH MANAGEMENT	Charlotte Lemoine, Pierre Lefebvre, Elise François
		6	THE IMPACT OF INTERNET OF HEALTH THINGS IN IMPROVING SENIOR PATIENT-PHYSICIAN INTERACTIONS IN SHARED HEALTHCARE MANAGEMENT	Prof. Dr. Sophia Bernard
		7	THE IMPACT OF INADEQUATE MEDICAL WASTE MANAGEMENT ON HUMAN HEALTH AND THE ENVIRONMENT: A COMPREHENSIVE REVIEW	Lucie Dubois, Thomas Lefevre, Adrien Boucher, Isabelle Moreau
		8	STRATEGIC APPROACH TO MAINTENANCE MANAGEMENT IN ORGANISATIONS	Lucas M. Wehling, Isabelle V. Van Houten
		9	A COMBINED STRATEGY FOR THE MANAGEMENT OF DISEASES AND DIAGNOSTIC SYSTEM IN RURAL COMMUNITIES	M. T. Dubois, J. R. Lefevre

ICSAS 1st INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH MANAGEMENT March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 7	P Dr. J. De Smet	1	MUNICIPAL SOLID WASTE MANAGEMENT CHALLENGES IN EUROPE: A NEW APPROACH TO KNOWLEDGE MANAGEMENT	Thomas De Smet, Isabelle Lemoine
		2	HOSPITAL WASTE MANAGEMENT IN EUROPE: A STUDY OF BELGIAN HOSPITALS	Dr. J. De Smet, A. Vermeulen
		3	CULTURAL INFLUENCE IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT: A COMMUNICATION PERSPECTIVE	M. Lemoine, T. De Smet
		4	COMMUNICATION AND HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF CULTURAL ALIGNMENT	A. Ali, S. Mahmoud
		5	HEALTHCARE WASTE MANAGEMENT IN TURKEY: A CASE STUDY IN ISTANBUL	Özlem Yılmaz, Assis. Prof .Dr. Abidin Fırcı, Murat Özdemir
		6	MANAGING CHANGE PROJECTS IN SUPPLY CHAINS: A CASE STUDY OF A LEBANESE TECHNICAL SERVICES FIRM	Rami Al-Hassan Layla Zoghbi Nabil Khoury
		7	MANAGING MULTIPLE CHANGE PROJECTS IN SUPPLY CHAINS: A CASE STUDY OF A QATARI MULTI-TECHNICAL SERVICES COMPANY	Khaled Al-Mansoori Layla Ahmed Hassan Fathi

ICAFVP 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON AGRICULTURE, FOOD, VETERINARY AND PHARMACY SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 8	Dr. Mina Mehani, Prof. Dr. Nasrin Salhi	1	HARNESSING THE POWER OF GARLIC AND TURMERIC: AN ORGANIC SOLUTION FOR CONTROLLING TOMATO PESTS AND IMPROVING YIELD	Carlos Silva, João Pereira, Mariana Santos
		2	EXPLORING THE EFFICACY OF BANANA PEELS AS A BIOSORBENT FOR MANGANESE REMOVAL FROM AQUEOUS SOLUTIONS	Dr. Ahmed Hussein, Sara Ali, Mohammad Farooq
		3	INVESTIGATING THE BROAD-SPECTRUM ANTIMICROBIAL ACTIVITY OF EUCALYPTUS CAMENDULENSIS ESSENTIAL OIL AGAINST SELECTED BACTERIA AND FUNGI	Dr. Julia Vargas, Marta Delgado, Juan Gonzalez
		4	CRAFTING THE SQUARE WATERMELON MOLD: A MECHANICAL FORCE GAUGE DESIGN AND DEVELOPMENT JOURNEY	Dr. Mina Mehani, Prof. Dr. Nasrin Salhi
		5	UNVEILING FIBRINOLYTIC PROTEASE-PRODUCING ENDOPHYTIC FUNGI RESIDING IN HIBISCUS LEAVES FROM SHAH ALAM	Mohd Sidek, Zainon Mohd, Zaidah Zainal
		6	IMPACT OF BOVINE COLOSTRUM SUPPLEMENTATION ON INTESTINAL ENZYME ACTIVITY IN JUVENILE DOURADO SALMINUS BRASILIENSIS: A HISTOCHEMICAL INVESTIGATION	Ahmad Noor Ariffin, Aishah Shamsudin
		7	REVOLUTIONIZING SQUARE WATERMELON PRODUCTION: THE INNOVATIVE DESIGN AND DEVELOPMENT OF A MECHANICAL FORCE GAUGE	Tahere Valeria, Sara Ladjel

ICAFVP 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON AGRICULTURE, FOOD, VETERINARY AND PHARMACY SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 9	Dr. João Pereira	1	Exploring the Cytotoxic Potential of Eugenia caryophyllata Extracts: A Fractionation Approach Using Sulforhodamine-B Assay	Maria Costa, Dr. João Pereira
		2	Evaluating the Stability and Imaging Quality of 18F-FDG: The Effect of Polyethylene Glycol in Nuclear Medicine	Hanan Al-Mansouri, Fatima Al-Harthy, Sultan Al-Dosari
		3	Development of Amino Acid-Based Biodegradable Micelles for Targeted Cancer Drug Delivery	Dr. Mohamed Amin, Prof. Ahmed Mansour
		4	Impact of Lost-to-Follow-Up on Health-Related Quality of Life in Tuberculosis Patients: A Case Study from Somalia	Dr. Fatima Abdulkadir, Ibrahim Mohamed
		5	Exploring the Antimicrobial Properties of Clove Oil: Synthesis, Characterization, and Efficacy Testing	Dr. Khadija Abdelrahman, Prof. Ibrahim Moussa
		6	Antibiotic Resistance in Acute Care Units: A Study on Prescription Practices and Intervention Strategies in Tunisia	Dr. Maher Ben Salah, Dr. Lina Amara, Omar Saad
		7	Evaluating the Hepatoprotective Effects of Cinnamomum verum in Animal Models: A Study on Carbon Tetrachloride-Induced Liver Injury	Dr. Khalid Saleh, Rasha Ahmed

ICAFVP 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON AGRICULTURE, FOOD, VETERINARY AND PHARMACY SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 10	A Assoc. Prof. Dr. Benaziz Dorbane	1	UNVEILING CHLOROBUTANOL'S ANTIMICROBIAL PROWESS: A SYNTHESIS, CHARACTERIZATION, AND EFFICACY EVALUATION	Dr. Nazmul Mosaddik, Ashik Huda, Abdul Awal
		2	OPTIMIZING FUROSEMIDE DISPERSIBLE TABLETS FOR PEDIATRIC USE: A COMPREHENSIVE FORMULATION AND EVALUATION STUDY	Dr. Shafiqur Nabi, Rukhsana Shaheen, Mustofa Rahman
		3	UNVEILING THE ANTIFUNGAL POTENTIAL OF SOUTH AFRICAN MEDICINAL PLANTS: A TRADITIONAL KNOWLEDGE-GUIDED EXPLORATION	Nadia Bahdja, Thili Malha, Zahoua Taoufik, Mourad Marzouk, Hadjadj Mekacher
		4	NAVIGATING THE THERAPEUTIC LANDSCAPE OF TOXIC PLANTS: AN ETHNOBOTANICAL EXPLORATION OF TRADITIONAL MEDICINE PRACTICES IN TLEMCEM, ALGERIA	Assoc. Prof. Dr. Benaziz Dorbane
		5	HARNESSING THE ANTIBACTERIAL POWER OF SILVER DIAMINE FLUORIDE IN FISSURE SEALANTS: A COMPREHENSIVE EVALUATION	Assis. Prof. Dr. S. Djeraba
		6	REPLICATING HUMAN SKIN WITH SHED SNAKE SKINS: DEVELOPMENT OF A NOVEL MODEL MEMBRANE FOR PERCUTANEOUS ABSORPTION RESEARCH	Dr. Elyebdri Asma, Soumia Addoun
		7	PRECISION DRUG DELIVERY OF GLIBENCLAMIDE: EXPLORING THE IMPACT OF POLYVINYL PYRROLIDONE AND ETHYL CELLULOSE CONCENTRATION ON RELEASE PROFILES AND KINETICS	Assoc. Prof. Dr. Nassima Boumediou
		8	OPTIMIZING NITROGEN MANAGEMENT IN AGRICULTURE: BALANCING FERTIGATION PRACTICES WITH BIOSORPTION BY SOIL MICROORGANISMS	: Dr. Ahmed Al-Mansoori, Dr. Fatima
		9	ENHANCING NIGELLA SATIVA L. YIELD THROUGH BIOFERTILIZER AND MANURE APPLICATION: A COMPARATIVE ANALYSIS	Dr. Lucas Fernandes, Prof. Dr. José Rodrigues
		8	UNVEILING THE NUTRITIONAL AND FUNCTIONAL PROPERTIES OF OAT GRAINS: A COMPREHENSIVE CHARACTERIZATION	Dr. Siti Nurhaliza Binti Abdul Aziz, Prof. Dr. Mohd. Zainal Abidin

ICSAS ACADEMY CONFERENCES
March 7 – 9, 2025
IZMIR

Contents

TÜRKİYE'DE ÇEVRESEL PHİLLİPS EĞRİSİ HİPOTEZİNİN TEST EDİLMESİ	1
ÇEVRE KİRLİLİĞİ, BEŞERİ SERMAYE VE KÜRESELLEŞME ARASINDAKİ BAĞLANTI: TÜRKİYE ÜZERİNE BİR İNCELEME	10
HANEHALKI TÜKETİMİ, ENFLASYON VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: GLOBAL KANITLAR	19
YOLSUZLUĞUN KONTROLÜ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: GELİR GRUPLARINA GÖRE BİR ANALİZ.....	34
İŞGÜCÜ PİYASALARINDA GENÇ İŞSİZLİĞİ: NEDENLER, SONUÇLAR VE ÇÖZÜM STRATEJİLERİ .	37
TÜRKİYE'DE İŞSİZLİK VE İŞ ARAMA SÜREÇLERİ: MESLEK GRUPLARI, İŞ ARAMA KANALLARI VE İŞGÜCÜNE KATILIM DİNAMİKLER	48
ORTA VE DOĞU AVRUPA ÜLKELERİNDE İŞSİZLİK HİSTERİSİ: KESKİN VE YUMUŞAK KIRILMALI BİRİM KÖK TESTLERİNDEN ELDE EDİLEN KANITLAR	61
DÖVİZ HAVALELERİNİN YURTIÇİ TASARRUFLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: TÜRKİYE'DEN BULGULAR	63
Political Finance in Africa: A Case Study of Ethiopia	70
The Assessment of Low-Carbon Economy in Jiangsu, China.....	71
Development Strategy and Trend Analysis in the Information Economy: Insights from Global ...	72
Enhancing Intellectual Capital to Foster Innovation, Entrepreneurship, and Sustain the Knowledge Economy	73
Sufficiency Economy: A Contribution to Economic Development	74
Utility Analysis of API Economy Based on Multi-Sided Platform Markets Model	75
Challenges and Opportunities for Promoting Circular Economy in the Construction Sector	76
Developing Intellectual Capital to Advance Innovation and Entrepreneurial Capacity and Sustain Knowledge Economy	77
Territories' Challenges and Opportunities to Promote Circular Economy in the Building Sector.	78
Banking Crisis and Economic Effects of the Banking Crisis in Nigeria.....	79
Triangle Issues of Sustainability at the University Level within the Context of the Knowledge Economy and Society	80
Statistical Analysis of the Impact of Maritime Transport Gross Domestic Product on Belgium's Economy.....	81
The Role of Multinational Enterprises' Investments in Economic Development: A Case Study of Poland	83
Analyzing the Potential of Job Creation by Taking the First Step Towards Circular Economy: Case Study of Brazil	84

TÜRKİYE’DE ÇEVRESEL PHİLLİPS EĞRİSİ HİPOTEZİNİN TEST EDİLMESİ TESTING THE ENVIRONMENTAL PHILLIPS CURVE HYPOTHESIS in TURKIYE

Esmâ ERDOĞAN

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

esma01erdogan@gmail.com-**ORCID:** (0000-0002-6511-1604)

Müge MANGA

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

mangamuge@gmail.com- ORCID ID:0000-0003-2675-2182

Özet

Ekonomik büyümenin sağlanması adına gerçekleşmesi gereken faaliyetlerden biri hiç şüphesiz ki istihdam kanallarının gelişmesidir. Artan istihdam faaliyetlerinin çevre üzerindeki yarattığı etki son dönemlerde mevcut literatüre konu olan önemli bir ilişkidir. Her iki değişken arasındaki ilişki Çevresel Kuznets Eğrisi (EKC) hipotezi yaklaşımı perspektifinde, Çevresel Phillips Eğrisi (EPC) hipotezi kapsamında ele alınmaktadır. Bu çerçevede mevcut çalışmada, 1990-2021 dönemi için Türkiye’deki işsizlik oranı ile karbon emisyonu arasındaki ilişkinin test edilmesi amaçlanmaktadır. ARDL yönteminin kullanıldığı analiz kısmında kurulan modele ayrıca, kontrol değişkenleri olarak yenilenebilir enerji tüketimi ve ekonomik büyüme göstergesi dahil edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, işsizlik oranı ile karbon emisyonu arasında ters yönlü bir ilişki vardır. Bu durum EPC hipotezinin Türkiye için geçerli olduğunu göstermektedir. Ayrıca yenilenebilir enerji kullanımı karbon emisyonunu azaltırken, ekonomik büyümeyi de arttırdığı elde edilen bulgulardan biridir.

Anahtar Kelimeler: Çevresel Phillips Eğrisi Hipotezinin, Türkiye, Çevre Kirliliği, İşsizlik

Abstract

One of the activities that must be carried out in order to ensure economic growth is undoubtedly the development of employment channels. The impact of increasing employment activities on the environment is an important relationship that has recently been the subject of the current literature. The Environmental Kuznets Curve (EKC) hypothesis approach between both variables is addressed within the scope of the Environmental Phillips Curve (EPC) hypothesis. In this context, the current study aims to test the relationship between unemployment rate and carbon emissions in Turkey for the period 1990-2021. In the analysis section where the ARDL method is used, renewable energy consumption and economic growth indicators are also

included as control variables in the model established. According to the findings obtained, there is an inverse relationship between unemployment rate and carbon emissions. This shows that the EPC hypothesis is valid for Turkey. In addition, while renewable energy use reduces carbon emissions, economic growth increases them.

Keywords: Environmental Phillips Curve Hypothesis, Turkey, Environmental Pollution, Unemployment

1. Giriş

Ekonomik büyümenin sağlanması adına gerçekleşen faaliyetler ile istihdam kanallarının gelişmektedir. İstihdam düzeylerindeki artışla birlikte insanların toplam geliri ve bu artan gelire bağlı olarak çevre kirliliği artmaktadır. Ortaya çıkan gelir artışı sonucunda (i) gıda tüketimleri ve diğer ihtiyaçlar için gelir harcama payı azalırken; temel olmayan emtiaların payı da artmaktadır. Ayrıca (ii) inorganik ve karbon yoğun ürünlerin tüketimi artar ve genel tüketim sepeti genişler, bu da beraberinde çevre kirliliği artırmaktadır (Kashem ve Rahman, 2020).

Mevcut literatürde işsizlik olgusunun birçok makroekonomik parametre ile ilişkisinin araştırıldığı görülmektedir. Phillips eğrisi de bunlardan biridir. A. W. Phillips'in bu konudaki İngiliz ekonomisi hakkındaki ünlü makalesinin 1958'de yayınlanmasından bu yana ortaya çıkan ilişkinin çeşitli formülasyonları ortaya konulmuştur. Phillips eğrisi özünde enflasyon ve işsizlik arasındaki ilişkiyi grafiksel veya denklem biçiminde tasvir etmektedir (Humphrey, 1985). İşsizlik ile üretimin arasındaki ilişkinde Okun'un (1962) çalışmasında ele alınması enflasyonun gelirin önemli bir parçası olması dolayısıyla çevre kirliliği ile de ele alınabileceği düşüncesinin yayılmasına neden olmuştur (Kashem ve Rahman, 2020). Ekonomik büyümenin ülke ekonomileri için önemi özellikle gelişmekte olan ülkeler için yadsınamaz. Bunun temel nedeni, ekonomik büyümenin, gelişmekte olan ekonomilerde işsizliği ve yoksulluğu azaltmak için en etkili araç olması ve bunun da ekonomik kalkınmayı teşvik etmesidir. Ancak bu gelişme ve iyileşmelerin sonucunda birçok çevresel risk oluşmaktadır. Ekonomiler geliştikçe, hafif sanayi ürünlerinden ağır sanayi ürünlerine geçiş gerçekleşmekte, kentsel alanlarda doğal kaynakların aşırı kullanımı söz konusu olmaktadır (Dastan ve Eygü, 2024). Bu nedenle son dönemlerde işsizlik ile çevre kirliliği arasındaki ilişkinin sınanması amacıyla Çevresel Phillips Eğrisi Hipotezinin (EPC) ortaya konulduğu görülmektedir. İlk olarak Kashem ve Rahman (2020) çalışmasında yakın zamanda belirli bir teknoloji durumunda kirlilik ve işsizliğin negatif ilişkisi EPC hipotezi çerçevesinde ele alınmıştır. Buna göre işsizlik arttıkça, çevre kirliliği azalmaktadır. Çalışmada çevre kirliliğinin azaltılması için belirli seviyede işsizlik oranına

maruz kalınması gerektiği bir zorunluluk şeklinde ifade edilmektedir. Özellikle sanayileşmiş ülkeler de ele alınan ve bu ilişkinin geçerli olduğunun ifade edildiği çalışmada, dünyadaki kirliliği azaltmanın, ancak insan istihdamı pahasına mümkün olduğu dile getirilmektedir. Bu çerçevede bahsi geçen ilişkinin EPC hipotezi çerçevesinde Türkiye için 1990-2021 dönemindeki geçerliliğinin test edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın ilk kısmında EPC hipotezi kısaca ifade edilerek ikinci bölümde ilgili literatür ele alınmaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümü olan analiz, yöntem ve bulgular kısmı sonrasında sonuç bölümünde elde edilen bulgular çerçevesinde çeşitli politika önerilerinde bulunmaktadır.

2. Literatür Özeti

Kuznets hipotezi çerçevesinde işsizlik oranı ile çevre kirliliği arasındaki ilişkiyi esas alan EPC hipotezini test etmeye odaklı olan çalışmalardan Daştan ve Eygü (2024)'te 1980-2018 dönemindeki Türkiye'de gelir artışı, işsizlik ve çevresel bozulma arasındaki dinamik bağlantıları Çevresel Phillips eğrisi kapsamında ele alıp araştırmaktadır. Artırılmış otoregresif dağıtılmış gecikme (A-ARDL) modeli yönteminin kullanıldığı çalışmada EPC hipotezinin uzun ve kısa dönemde geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Güler vd. (2025)'te 1990-2021 periyodundaki İngiltere için EPC hipotezinin geçerliliğinin test edilmesi amaçlanmıştır. ARDL, FMOLS ve DOLS yöntemlerinin kullanıldığı çalışmada elde edilen bulgulara göre, ilgili dönemde İngiltere'de EPC hipotezi geçerli değildir.

Addison vd. (2024)'te 1990-2019 dönemindeki Gana için ARDL, FMOLS ve DOLS yöntemleri ile cinsiyet ayrımına bağlı olarak EPC hipotezi analiz edilmektedir. Buna göre, Gana'da toplam işsizlik oranının uzun ve kısa vadede çevre kalitesi arttırmaktadır. Cinsiyete göre ayrılmış işsizlik durumunda hem kısa vadede hem de uzun vadede kadın işsizliğindeki artış Gana'da çevre kalitesinde bozulmaya neden olmaktadır. Ters yönde erkek işsizliği özelinde Çevresel Phillips Eğrisi (EPC) hipotezi geçerlidir. Sonuç olarak, bulgularda genel bir örüntü söz konusu olmadığından çalışma Çevresel Phillips Eğrisi (EPC) hipotezinin Gana için geçerli olmadığı sonucuna varılmaktadır.

G7 ülkelerindeki 1990-2022 dönemi için EPC hipotezini test eden Azimi ve Rahman (2024) çalışmasında, CS-ARDL yöntemi ile EPC hipotezinin geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Golkhandan (2024)'te seçilmiş 11 MENA ülkesindeki 2000-2022 dönemi için PMG-ARDL yöntemi ile artan işsizliğin çevre kirliliği göstergesi olan yük taşıma kapasitesini arttırdığı tespit edilmiştir. Benzer yönlü bulgu, Sahin vd. (2025)'te 1990-2019 dönemi için en fazla çevre kirliliği yaratan ilk on geçiş ekonomisi üzerine yapılan araştırma sonucunda elde edilmiştir.

PMG-ARDL yönteminin kullanıldığı çalışmada, EPC hipotezi ile uyumlu olarak işsizlik ile çevresel bozulma arasında negatif bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Ayad ve Djedaiet (2024)'te G7 ülkeleri için 1980-2021 döneminde işsizlik oranı ile çevre kirliliği arasındaki ilişki test edilmektedir. Buna göre, EPC hipotezi ele alınan ülkeler ve dönem için geçerlidir. Yavuz vd. (2024) çalışmasında 1982-2022 dönemi için Türkiye'deki işsizlik ve çevre kalitesi arasındaki ilişki EPC hipotezinin geçerliliği sınanmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, Augmented Autoregressive Distributed Lag (A-ARDL), bulgularına göre işsizlik çevresel kaliteyi teşvik ederek EPC'nin geçerliliğini doğrulamaktadır. Bhowmik vd. (2021) çalışmasında, ABD ekonomisindeki 1985-2018 dönemi için EPC hipotezinin geçerliliği sınanmaktadır. Yapılan ARDL tahminleri bulgusuna göre sonuçlar, EPC'nin kısa vadede geçerli olmadığını, ancak uzun vadede geçerli olduğunu göstermektedir. Kashem ve Rahman (2020) çalışmasında 30 ülke (Avustralya, Avusturya, Belçika, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Japonya, Güney Kore, Lüksemburg, Yeni Zelanda, Norveç, Portekiz, İspanya, İsveç, İsviçre, Hollanda, İngiltere, ABD, Singapur, Türkiye, İzlanda, Tayland, Malezya ve Tayvan) özelinde 1990-2016 döneminde EPC hipotezinin geçerliliği sınanmaktadır. Elde edilen bulgularda bahsi geçen ülke ve periyodunda EPC hipotezi geçerli olduğu tespit edilmiştir.

3. Veri, Yöntem, Model ve Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, Türkiye'deki 1990-2021 dönemindeki işsizlik ile çevre kirliliği arasındaki ilişki Çevresel Kuznets Eğrisi (EKC) hipotezi yaklaşımı perspektifinde Çevresel Phillips Eğrisi (EPC) hipotezi kapsamında ele alınmaktadır. Bu çerçevede kurulan modelde, bağımlı değişken olarak kişi başına düşen karbon emisyonu (CO_2), bağımsız değişken olarak ise işsizlik oranı (UN), ekonomik büyüme (GDP) ve yenilenebilir enerji tüketiminden (REC) faydalanılmıştır. Kurulan modeli oluşturan verilerin tamamı, World Bank veri tabanından alınmıştır. Bu çerçevede kurulan model;

$$(CO_{2t}) = f(GDP_t, UN_t, REC_t)$$

şeklinde ifade edilebilir. Kurulan modelin logaritmik formu ise,

$$\text{Model: } \ln CO_{2t} = \beta_0 + \beta_1 \ln GDP_t + \beta_2 \ln UN_t + \beta_3 \ln REC_t + u_t \quad (1)$$

Yapılan analizinin ilk aşamasında, ADF birim kök testinden faydalanılmıştır.

Tablo 1: Birim Kök Testi Bulguları

<i>Değişkenler</i>	ADF TESTİ		<i>Bulgu</i>
	<i>Düzye</i>	<i>Fark</i>	
	<i>Trendli</i>	<i>Trendli</i>	
LnCO ₂	-1.502	-5.483	I(1)
LnGDP	0.511	-5.434	I(1)
LnUN	-1.487	-4.892	I(1)
LnREC	-1.619	-6.436	I(1)

*Not: Optimal gecikme uzunluğu Schwarz Bilgi Kriterine göre 2 olarak belirlenmiştir. *** % seviyesinde istatistikî anlamlılığı ifade etmektedir.*

Yapılan ADF birim kök testi sonucunda, serilerin tamamının aynı seviyede durağan olduğu I(1) sonucuna ulaşılmaktadır. Aynı seviyede durağanlık gösteren seriler arasındaki kısa ve uzun dönemli ilişkinin tahmin edilmesi amacıyla Pesaran vd. (2001) tarafından geliştirilen ARDL (Autoregressive Distributed Lag) yöntemi kullanılmıştır. ARDL modeli denklemini;

$$\Delta \ln \text{CO}_2 = c_0 + \sum_{i=1}^n \beta_{0,i} \Delta \ln \text{CO}_2_{t-i} + \sum_{i=1}^n \beta_{1,i} \Delta \ln \text{GDP}_{t-i} + \sum_{i=1}^n \beta_{2,i} \Delta \ln \text{UN}_{t-i} + \sum_{i=1}^n \beta_{3,i} \Delta \ln \text{REC}_{t-i} + \delta_0 \ln \text{CO}_2_{t-1} + \delta_1 \ln \text{GDP}_{t-1} + \delta_2 \ln \text{UN}_{t-1} + \delta_3 \ln \text{REC}_{t-1} + \varepsilon_{1t}$$

şeklinde dir.

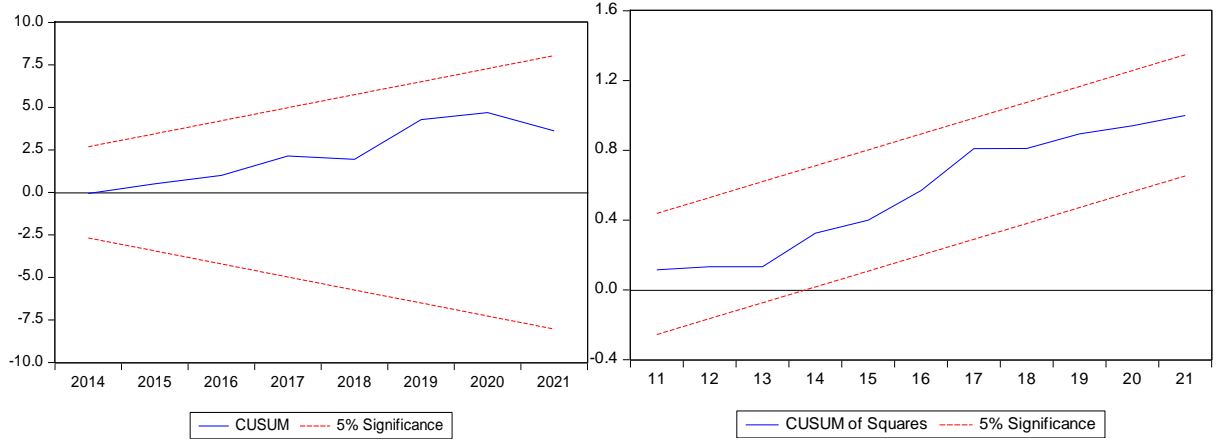
ARDL modelinin uygunluğu ve değişkenler arasındaki ilişkinin tutarlığının kontrol edilmesi için yapılan teşhis testi sonuçları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. ARDL Modeli Seçimi ve Teşhis Testleri

Model	Gecikme Uzunlukları	F-istatistiği
CO₂=f(GDP, UN, REC)	(4, 4, 3, 4)	3.958**
Varsayım Testleri	F-istatistiği	Olasılık
Breusch-Godfrey	2.563	0.234
ARCH	2.561	0.122
Ramsey-Reset	0.574	0.583
Jarque-Bera	1.102	0.576

Not: Kritik değerler Pesaran vd. (2001), Tablo 3’ten alınmıştır. Jarque-Berra, hata terimleri için normal dağılımı; Breusch-Godfrey, modelde otokorelasyon sorununu, ARCH; hata terimlerinin sabit varyansa sahip olup olmadığını, Ramsey-Reset ise kurulan modelin fonksiyonel biçiminin doğruluğunu sınamaktadır.

ARDL modeli için hesaplanan F- istatistiğinin değeri 3.958 olarak hesaplanmıştır. %5 anlamlılık düzeyini gösteren bu değer, değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkinin varlığına işaret etmektedir. Elde edilen bulgulara göre, modelde otokorelasyon sorununun olmadığı, hata terimlerinin sabit varyansa ve normal dağılıma sahip olduğu, bununla birlikte modelin fonksiyonel biçiminin doğru olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca parametrelerin istikrarlı olup olmadığını belirlemek için CUSUM ve CUSUMQ grafiklerinden yararlanılmıştır.

Şekil 1. CUSUM-CUSUMSQ Testleri

Şekil 1’de yer alan CUSUM-CUSUMSQ testlerine ait grafikler incelendiğinde mavi çizginin alt sınır ile üst sınır arasında kalması, parametrelerin %5 anlamlılık seviyesinde istikrarlı olduğunu ortaya koymaktadır. ARDL modelinin uygunluğu ve ilgili varsayım testlerinden sonra katsayı tahmini yapılmıştır. Katsayılara ilişkin elde edilen bulgular, Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4. ARDL Katsayı Tahmini Bulguları

Değişkenler	Katsayı	Olasılık
Kısa Dönem		
GDP	0.757	0.000
UN	-0.478	0.005
REC	-1.257	0.003
Sabit Terim	1.045	0.248
ECM(-1)	-2.362	0.003
Uzun Dönem		
GDP	0.320	0.000
UN	-0.202	0.002
REC	-0.532	0.000

Sabit Terim	0.442	0.216
-------------	-------	-------

ARDL testi bulgularına göre, uzun ve kısa dönemde EPC hipotezi geçerlidir. Bu durum, mevcut dönemde Türkiye’de artan işsizliğin çevre kirliliğini azalttığını göstermektedir. Ayrıca artan ekonomik büyüme faaliyetleri çevre kirliliğini artırırken, yenilenebilir enerji kullanımı azaltmaktadır.

4. Sonuç

Çevresel Phillips Eğrisi, Kashem ve Rahman (2020) tarafından geliştirilen EPC hipotezi, tarafından ortaya atılan işsizlik ile çevre kirliliği arasındaki ters yönlü ilişkiyi esas alan bir hipotezi temsil etmektedir. Ekonomik büyümenin en önemli destekleyicilerinden biri olan istihdam artışının çevre kirliliğini arttırdığı varsayımı bu hipotezin en temel vurgusudur. Bu çerçevede yapılan çalışmada 1990-2021 yılındaki Türkiye için EPC hipotezinin geçerliliği ARDL yöntemi ile test edilmektedir. Aynı seviyede durağan olan seriler ile yapılan ARDL testi bulgularına göre, uzun ve kısa dönemde EPC hipotezi geçerlidir. Bu durum artan işsizliğin çevre kirliliğini azalttığı anlamına gelmektedir. Ayrıca yapılan ekonomik büyüme faaliyetlerinin artması çevre kirliliği göstergesi olan karbon emisyonunu arttırmaktadır. Yenilenebilir enerji tüketimi ise çevre kirliliğini azaltmaktadır. Kurulan modelde yer alan değişkenlere yönelik elde edilen bulgulara bağlı olarak ekonomik büyümenin sağlanması adına gerçekleşen faaliyetlerin eylem sürecinde çevre kirliliğinin azaltılmasının amaçlanması gerektiği ifade edilebilir. Yenilenebilir enerji odaklı tüketim süreçlerinin desteklenmesinin de bu çerçevede önemli olduğu görülmektedir. İşsizlik oranının artmasına bağlı olarak gerçekleşen çevre kirliliğini arttırması da istihdam faaliyetlerinin sürdürülmesinde çevre kirliliğinin göz ardı edilmemesi gerektiğini ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle istihdam yaratmayı etkilemeden ve yoksulluğu azaltmadan çevre kirliliğini azaltmanın yolu çevre dostu alternatif teknolojiler ile istihdam kanallarının desteklenmesidir.

Kaynakça

Addison, R., Akutch, E., & Debrah, G. (2024). Does the environmental Phillips curve hypothesis hold within the Ghanaian context?. *Scientific African*, 26, e02400.

Ayad, H. & Djedaiet, A. (2024). Does the unemployment rate matter for environmental issues in the G7 nations? New testing for the environmental Phillips curve using the load capacity factor. *Environment, Development and Sustainability*, 1-31.

Azimi, M. N. & Rahman, M. M. (2024). Examining the environmental Phillips curve hypothesis in G7 nations: critical insights from wavelet coherence and wavelet causality analysis. *Quality & Quantity*, 1-31.

Bhowmik, R., Syed, Q. R., Apergis, N., Alola, A. A., & Gai, Z. (2022). Applying a dynamic ARDL approach to the Environmental Phillips Curve (EPC) hypothesis amid monetary, fiscal, and trade policy uncertainty in the USA. *Environmental Science and Pollution Research*, 29(10), 14914-14928.

Daştan, M., & Eygü, H. (2024). An empirical investigation of the link between economic growth, unemployment, and ecological footprint in Turkey: Bridging the EKC and EPC hypotheses. *Environment, Development and Sustainability*, 26(7), 18957-18988.

Golkhandan, A. (2024). Asymmetric Effect of Unemployment on Load Capacity Factor (LCF) in Selected MENA Countries: Analysis of the Environmental Phillips Curve (EPC) Hypothesis. *new economy and trad*, 19(3).

Güler, İ., Naimoğlu, M., Şimşek, O., Adalı, Z., & Özbek, S. (2025). Exploring the Trade-Off Between Environmental Quality and Economic Welfare: Analyzing the EPC and EKC Hypotheses in the UK with a Focus on Democratization and Fossil Fuel Use.

Humphrey, T. M. (1985). The early history of the Phillips curve. *Economic review*, 71(5), 17-24.

Kashem, M. A., & Rahman, M. M. (2020). Environmental Phillips curve: OECD and asian NICs perspective. *Environmental Science and Pollution Research*, 27, 31153-31170.

Okun AM (1962) Real GDP Growth and the Unemployment Rate . Cowles Foundation, Yale University

Pesaran, M. H., Shin, Y., & Smith, R. J. (2001). Bounds testing approaches to the analysis of level relationships. *Journal of applied econometrics*, 16(3), 289-326.

Phillips AW (1958) The relation between unemployment and the rate of change of money wage rates in the United Kingdom. *Economica*. 283:1861–1957

Sahin, G., Naimoglu, M., Kavaz, I., & Sahin, A. (2025). Examining the Environmental Phillips Curve Hypothesis in the Ten Most Polluting Emerging Economies: Economic Dynamics and Sustainability. *Sustainability*, 17(3), 920.

World Bank, World Development Indicator. <https://www.worldbank.org/en/home>, 2025.

Yavuz, E., Kilic, E., & Caglar, A. E. (2023). A new hypothesis for the unemployment-environment dilemma: is the environmental Phillips curve valid in the framework of load capacity factor in Turkiye?. *Environment, Development and Sustainability*, 1-18.

**ÇEVRE KİRLİLİĞİ, BEŞERİ SERMAYE VE KÜRESELLEŞME ARASINDAKİ
BAĞLANTI: TÜRKİYE ÜZERİNE BİR İNCELEME**

**THE LINKAGES BETWEEN ENVIRONMENTAL POLLUTION, HUMAN CAPITAL
and GLOBALIZATION: A STUDY ON TURKIYE**

Müge MANGA

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

ORCID:0000-0003-2675-2182

Esmâ ERDOĞAN

Osmaniye Dede Korkut Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

ORCID: (0000-0002-6511-1604)

Özet

Çevre kirliliği üzerinde artan ilgi çevre kirliliğini arttıran faktörlerin neler olduğu hususundaki araştırmaların ilgi odağında kalmasında etkili olmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülke statüsünde yer alan ülkeler için yapılan araştırmaların son dönemde bu alanda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çerçevede mevcut çalışmada, Türkiye’deki 1990-2021 dönemi için beşeri sermaye ve küreselleşmede ortaya çıkan değişimlerin çevre kirliliği göstergesi olan sera gazı emisyonu üzerindeki etkisinin test edilmesine odaklanılmaktadır. Ayrıca kontrol değişkeni olarak çevre kirliliğinin önemli belirleyenlerinden biri olan ekonomik büyüme parametresinin kullanıldığı modelin analiz edilmesinde FMOLS, DOLS ve CCR tahmincilerinden faydalanılmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, beşeri sermayedeki artış çevre kirliliğini azaltırken, ekonomik büyümeyi arttırmaktadır. Arasındaki ilişki üzerine görüş ayrılıklarının söz konusu olduğu küreselleşme ve çevre kirliliği arasındaki ilişki üzerine elde edilen bulgulara göre ise, gerçekleşen küreselleşme hareketleri çevre kirliliğini arttırmaktadır. Bu durum küreselleşme ve ekonomik büyümeye yönelik gerçekleşen faaliyetlerde çevre kirliliğinin göz ardı edildiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevre kirliliği, Beşeri Sermaye ve Küreselleşme

Abstract

The increasing interest in environmental pollution is effective in keeping the research on the factors that increase environmental pollution in the center of attention. It is seen that the researches conducted especially for the countries with the status of developing countries are concentrated in this area. In this context, the current study focuses on testing the effect of the

changes in human capital and globalization on greenhouse gas emissions, which are indicators of environmental pollution, for the period 1990-2021 in Turkey. In addition, FMOLS, DOLS and CCR estimators are used in the analysis of the model in which the economic growth parameter, which is one of the important determinants of environmental pollution, is used as a control variable. According to the findings obtained, the increase in human capital reduces environmental pollution while economic growth increases it. According to the findings obtained on the relationship between globalization and environmental pollution, where there are disagreements on the relationship between them, the globalization movements that take place increase environmental pollution. This situation shows that environmental pollution is ignored in the activities carried out for globalization and economic growth.

Keywords: Environmental Pollution, Human Capital and Globalization

1. Giriş

Artan nüfus, sanayileşme ve küreselleşmenin etkisiyle çevre kirliliğinin sürekli olarak artması çevre kirliliğine nedenleri üzerine yapılan araştırmaların güncelliğini korumaya devam etmesine neden olmaktadır. Çevre kirliliğinin birçok sebebi olduğu gibi birçok göstergesi de bulunmaktadır. İnsan faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan sera gazı emisyonları iklim değişikliğinin birincil temel sebeplerindendir (Ritchie vd., 2023). Sera gazı emisyonunun birçok etkileyeni bulunmaktadır. Ekonomik büyüme ise bunlardan birisidir. Sanayi devriminin başlangıcından bu yana, fosil yakıtlar ekonomik kalkınmanın temel bir kolaylaştırıcısı olmuş, dünyanın elektriğinin çoğunu üreten yakıtı sağlamış, otomobilleri, gemileri ve uçakları çalıştırmış ve endüstriyel faaliyetleri desteklemiştir. Bu durum, ekonomik büyümenin modern ekonomik tarihin büyük bölümünde sera gazı emisyonlarındaki artışla yakından bağlantılı olmasına neden olmuştur (Singh, 2024). Bununla birlikte ülkelerin küreselleşme faaliyetlerine bağlı olarak, ortaya çıkan çevre kirliliği de ayrıca araştırılan bir çalışma alanı olarak görülmektedir. Çevresel bozulma, küresel ticaret, iş, üretim ve yatırımlar gibi küresel ölçekte hızla genişleyen antropojenik işlemlerden kaynaklandığından, çevresel bozulma sorunu ele almadan önce bir ülkenin kalkınması kaçınılmaz olmaktadır (Ullah vd., 2022). Mevcut literatür incelendiğinde, küreselleşme olgusu ile çevre kirliliği arasında görüş ayrılıklarının söz konusu olduğu görülmektedir. Buna göre belirli bir görüşe göre, küreselleşme çevre kirliliğinin ülkeler arasındaki transferini hızlandıran önemli bir unsur olarak görülürken, belirli çalışmalar, yeni sıfır karbon teknolojilerinin geliştirilmesi için inovasyonu, bunların verimli bir şekilde üretilmesini ve ölçeklenebilir bir şekilde uygulanmasını sağlayan ticareti, bunları kuracak işçileri ve tüm

bunların maliyetini karşılayacak finansmanı hızlandırması bakımından çevre kirliliğini azaltan bir unsur olarak görmektedir (Kenny, 2024).

Küreselleşme ve ekonomik büyümeden farklı olarak beşeri sermaye olgusunun çevre kirliliği üzerindeki etkisi daha net ifade edilebilir. Buna göre, beşeri sermaye, sera gazı (GHG) emisyonlarını azaltmada önemli bir rol oynayabilmekte ve uzun vadeli beşeri gelişiminde önemli kazanımlar sağlayabilmektedir. Araştırma, yeniden eğitim ve işlere yönelik becerilerin geliştirilmesi gibi beşeri sermayeye yönelik yapılan yatırımlar toplumsal farkındalığının arttırarak yeni bir iklim ekonomisine geçişi destekleyebilmektedir (The Human Capital Project and Climate, 2020). Bu çerçevede mevcut çalışmada, Türkiye için 1990-2021 dönemindeki ekonomik büyüme, beşeri sermaye ve küreselleşmenin sera gazı emisyonu üzerindeki etkisinin test edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın ilk kısmında bu değişkenler arasındaki ilişki genel olarak ifade edilerek ikinci bölümde ilgili literatür ele alınmaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümü olan analiz, yöntem ve bulgular kısmı sonrasında sonuç bölümünde elde edilen bulgular çerçevesinde çeşitli politika önerilerinde bulunmaktadır.

2. Literatür Özeti

Çevre kirliliğini etkileyen unsurlar üzerine yapılan çalışmalarda birçok değişken söz konusudur. Sera gazı emisyonu bunlardan biri olarak ilgili birçok çalışmaya konu olmaktadır. Sera gazı emisyonu ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi esas alan çalışmalardan Adzawla vd. (2019)'da 1970-2012 dönemindeki Sahra Altı Afrika ülkelerinde sera gazı emisyonu ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki ele alınmaktadır. Buna göre ekonomik büyüme ile çevresel kalite arasında uzun vadede monotonik azalan bir ilişki söz konusudur. Ayrıca küresel sera gazı emisyon seviyeleri bu bölgenin ekonomik büyümesi üzerinde uzun vadeli bir etkiye sahiptir. He vd. (2022)'de 1971-2018 dönemi için Çin bölgesinde seragazı emisyonu ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, ekonomik büyüme ve doğal kaynaklar, sera gazı emisyonları üzerindeki arttırıcı yönlü etkileri nedeniyle çevresel sürdürülebilirliği engellemektedir. Benzer yönlü bulgu, Chien vd. (2022)'de 1995-2018 dönemindeki sera gazı emisyonu en yüksek olan 10 Asya ülkesi özelinde analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, ekonomik büyüme, uzun ve kısa vadede daha fazla sera gazı emisyonunun önemli bir nedenidir. Raihan (2023) çalışmasında, Güney Kore için 1990-2021 döneminde ARDL yönteminden faydalanılarak fosil yakıt enerji tüketimi, kentleşme, sanayileşme ve ekonomik genişlemenin, sera gazı emisyonları üzerindeki arttırıcı etkisinin çevresel sürdürülebilirlik için bir tehdit oluşturduğu ifade edilmiştir. Raihan vd. (2024)'te de

benzer yönlü bulgu, Polonya için 1990-2018 dönemi için test edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, sera gazı emisyonu ekonomik büyüme sonucunda artmaktadır.

Yapılan çalışmalarda çevre kirliliğini azalış yönünden etkileyen bir diğer değişken olan beşeri sermaye faktörüne yer verilmektedir. Sharma et al. (2021)'de Bangladeş-Çin-Hindistan-Myanmar (Bengal Körfezi Çok Sektörlü Teknik ve Ekonomik İşbirliği Girişimi Ülkeleri) için 1985-2019 döneminde beşeri sermaye sonucunda sera gazı emisyonunun azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Usman vd. (2023) çalışmasında Brezilya, Arjantin, Uruguay, Paraguay ve Venezuela için beşeri sermaye endeksi ile çevre kirliliği arasındaki ilişki 1990-2018 dönemi için analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, artan beşeri sermaye sera gazı emisyonunu da azaltmaktadır. BRICS ülkelerindeki 1990-2018 dönemini analiz eden Jahanger vd. (2023) çalışmasında, beşeri sermaye artışının çevresel kirliliğe yol açan dışsallıkları azalttığını, bu nedenle BRICS bölgeleri beşeri sermayesinin gelişimine yatırım yapılması gerektiği ifade edilmiştir. BRICS ülkeleri için benzer yönlü bulgu, Ganda (2022)'de 1990-2017 dönemi için Cross-sectionally Augmented Distributed Lag (CS-ARDL) methodu ve Dumitrescu-Hurlin nedensellik analizi ile test edilmiştir. Buna göre, beşeri sermaye hem kısa hem de uzun vadede hem çevresel kalite hem de çevresel sürdürülebilirlikle önemli ölçüde pozitif yönde etkilemektedir. Beşeri sermaye ayrıca çevresel sürdürülebilirlikle çift yönlü bir nedensellik ilişkisi oluşturmakta ve çevresel kalite de beşeri sermayesinin nedeni görülmektedir.

Küreselleşme ile çevre kirliliği arasındaki ilişki incelendiğinde, görüş ayrılıklarının söz konusu olduğu görülmektedir. Mirziyoyeva ve Salahodjaev (2023) çalışmasında, küreselleşme ile çevre kirliliği arasındaki ilişki 2000-2019 dönemindeki en yüksek 50 gelişmiş ve küreselleşmesi yüksek ülke üzerine analiz yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, küreselleşme süreci çevre kirliliği göstergesi olan karbon emisyonunu azaltılmıştır. Bir başka çalışmada, 1992-2017 dönemindeki Pakistan ekonomisi için küreselleşme ile sera gazı emisyonları arasındaki simetrik ve asimetrik ilişki araştırılmaktadır. Simetrik ARDL sonuçlarına göre, ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme hem kısa hem de uzun vadede sera gazı emisyonlarını arttırmaktadır. Ayrıca, asimetrik ARDL modelinin uzun vadeli sonuçları, ekonomik ve politik küreselleşmenin pozitif ve negatif şoklarının sera gazı emisyonları üzerinde pozitif ve negatif şok etkileri olduğunu göstermektedir. Sadece sosyal küreselleşmedeki artış uzun dönemde sera gazı emisyonlarını azaltmaktadır. Çalışmadaki, etki-tepki fonksiyonlarının sonuçlarına göre ise ekonomik küreselleşmenin sera gazı emisyonlarıyla olan ilişkisi sosyal ve politik küreselleşmeye göre daha önemli bir ölçüdedir. Benzer yönlü bulgu, Shodroková vd. (2024)'te

seçilmiş geçiş ekonomileri için 2000-2022 dönemindeki ekonomileri üzerine ekonomik küreselleşmenin çevre kirliliği göstergesi üzerindeki etkisi test edilmektedir. Elde edilen bulgulara göre ekonomik küreselleşme çevre kirliliği artırmaktadır.

3. Veri, Yöntem, Model ve Bulgular

Çalışmanın analiz kısmında çevre kirliliği göstergesi olarak kabul edilen sera gazı emisyonunun beşeri sermaye ve küreselleşme ile olan ilişkisi ele alınmaktadır. Türkiye'deki 1990-2021 döneminin esas alındığı analiz kısmı için kurulan modelde ayrıca kontrol değişkeni olarak ekonomik büyüme parametresi kullanılmıştır. Bu çerçevede kurulan model;

$$(GHG_t) = f(GDP_t, HC_t, Glob_t)$$

şeklinde ifade edilebilir. Kurulan modelin logaritmik formu ise,

$$\text{Model I: } \ln GHG_t = \beta_0 + \beta_1 \ln GDP_t + \beta_2 \ln HC_t + \beta_3 \ln Glob_t + u_t \quad (1)$$

ile gösterilir. (1) nolu denklemde yer alan $\ln GHG$ kişi başına düşen sera gazı emisyonunun logaritmik formu, $\ln GDP$ kişi başına düşen GSYİH, $\ln HC$ beşeri sermaye endeksinin logaritmasını ve $\ln Glob$ ise, küreselleşme endeksinin logaritmik formunu ifade etmektedir. Sera gazı emisyonu göstergesi Our World in Data, ekonomik büyüme World Bank, beşeri sermaye Penn World Table veri tabanlarından [Feenstra vd. (2015)] ve son olarak küreselleşme endeksi KOF Swiss Economic Institute [Gygli vd. (2019)] çalışmasından elde edilmiştir. Bu çerçevede yapılan analizin ilk aşamasında birim kök testi yapılmaktadır. Birim kök testi sınavında Augmented Dickey Fuller (ADF) testi kullanılmaktadır. Tablo 1'de yapılan ADF birim kök testi bulguları yer almaktadır.

Tablo 1: Birim Kök Testi Bulguları

	ADF TESTİ		Bulgu
	Düzye Trendli	Fark Trendli	
Değişkenler			
LnGHG	0.219	-5.718***	I(1)
LnGDP	0.511	-5.434***	I(1)
LnHC	-0.258	-15.222***	I(1)
LnGlob	-2.495	-6.064***	I(1)

*Not: Optimal gecikme uzunluğu Schwarz Bilgi Kriterine göre 2 olarak belirlenmiştir. *** % seviyesinde istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.*

Yapılan ADF birim kök testi sonucunda serilerin düzeyde durağan olmadığı, farkı alınarak birinci farkında durağan hale geldiği görülmektedir. Bu çerçevede serilerin tamamının aynı seviyede durağan olduğu I(1) sonucuna ulaşılmaktadır. Serilerin aynı seviyede durağanlık

göstermesi dolayısıyla uzun dönemde birlikte hareketlik durumunu sınavan eşbütünlüşme testinin yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede uygulanan Johansen eş bütünlüşme testi bulguları Tablo 3'te verilmektedir.

Tablo 2: Eşbütünlüşme Testi Bulguları

<i>Sıfır Hipotez</i>	<i>Öz Değer</i>	<i>İz Değer</i>	<i>0.05 Kritik Değerler</i>	<i>Maksimum Öz Değerler</i>	<i>0.05 Kritik Değerler</i>
$r=0$	0.587135	42.84308	40.17493	26.53903	0.0263
$r \leq 1$	0.261567	16.30406	24.27596	9.096754	0.3580
$r \leq 2$	0.199720	7.207305	12.32090	6.683807	0.3049
$r \leq 3$	0.017299	0.523498	4.129906	0.523498	0.5320

Her iki model için uygulanan Johansen eşbütünlüşme testi bulgularına göre, %5 anlamlılık düzeyinde temel hipotezi reddedilmiş ve değişkenler arasında eşbütünlüşme vektörünün varlığı tespit edilmiştir. Yapılan test sonuçlarına göre, iz değere ve maksimum öz değere göre en fazla bir adet eşbütünlüşme vektörünün varlığı tespit edilmiştir. Eşbütünlüşme ilişkisi olduğu sonucuna varılan seriler için uzun dönemli eşbütünlüşme katsayısının tahmini amacıyla FMOLS (Modifiye Edilmiş Sıradan En Küçük Kareler Yöntem), DOLS (Dinamik Sıradan En Küçük Kareler Yöntemi) ve CCR (Dinamik Sıradan En Küçük Kareler Yöntemi) yöntemlerinden faydalanılmaktadır. Bu yöntemler özelinde elde edilen bulgular tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Uzun Dönem Eşbütünlüşme Tahminleri Bulguları

Değişkenler Bağımlı Değişken: LnGHG	FMOLS	DOLS	CCR
LnGDP	0.05***	0.006***	0.0614***
LnHC	-0.134**	-0.231**	-0.358***
LnGlob	0.301***	0.316***	0.253*

Not: *, **, *** sırasıyla %10, %5, %1 seviyesinde istatistiksel anlamlılığı ifade etmektedir.

Elde edilen uzun dönemli tahminci bulgularına göre, beşeri sermayedeki artış çevre kirliliğini azaltmakla birlikte, ekonomik büyüme ve küreselleşmedeki artış çevre kirliliğinin göstergesi olan sera gazı emisyonunu arttırmaktadır.

4. Sonuç

Çevre kirliliğinin sürekli olarak artış göstermesi çevre kirliliğini arttıran faktörlerin neler olabileceği hususundaki araştırmaların güncel kalmasına neden olmaktadır. Özellikle dışa

açıklığa bağlı olarak gerçekleşen faaliyetlerin çevre kirliliği üzerindeki etkisi alanında görüş ayrılıklarının söz konusu olması araştırmaların yoğunlaşmasına neden olmaktadır. Bu çerçevede mevcut çalışmada, 1990-2021 dönemindeki Türkiye ekonomisinde çevre kirliliği göstergesi olan sera gazı emisyonu üzerinde beşeri sermaye, küreselleşme ve ekonomik büyümenin etkisinin ne ve hangi yönde olduğunun test edilmesine odaklanılmaktadır. FMOLS, DOLS ve CCR uzun dönem tahmincilerinin kullanıldığı analiz kısmında elde edilen bulgulara göre, beşeri sermayedeki artış çevre kirliliğini azaltmakla birlikte, ekonomik büyüme ve küreselleşmedeki artış çevre kirliliğinin göstergesi olan sera gazı emisyonunu arttırmaktadır. Buna göre çevre kirliliğinin azaltılması için beşeri sermayenin artışının desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca gerçekleşen küreselleşme ve ekonomik faaliyetleri ile çevre kirliliğinin arttırması özellikle bu alanda atılacak adımlarda yeşil ekonomi faaliyetlerinin ön planda tutulması gerektiğini göstermektedir.

Kaynakça

Adzawla, W., Sawaneh, M., & Yusuf, A. M. (2019). Greenhouse gasses emission and economic growth nexus of sub-Saharan Africa. *Scientific African*, 3, e00065.

Chien, F., Hsu, C. C., Ozturk, I., Sharif, A., & Sadiq, M. (2022). The role of renewable energy and urbanization towards greenhouse gas emission in top Asian countries: Evidence from advance panel estimations. *Renewable Energy*, 186, 207-216.

Feenstra, Robert C., Robert Inklaar and Marcel P. Timmer (2015), "The Next Generation of the Penn World Table" *American Economic Review*, 105(10), 3150-3182, available for download at www.ggdc.net/pwt

Ganda, F. (2022). The environmental impacts of human capital in the BRICS economies. *Journal of the Knowledge Economy*, 13(1), 611-634.

Gygli, Savina, Florian Haelg, Niklas Potrafke and Jan-Egbert Sturm (2019): The KOF Globalisation Index – Revisited, *Review of International Organizations*, 14(3), 543-574 [external pagehttps://doi.org/10.1007/s11558-019-09344-2](https://doi.org/10.1007/s11558-019-09344-2).

He, Y., Li, X., Huang, P., & Wang, J. (2022). Exploring the road toward environmental sustainability: natural resources, renewable energy consumption, economic growth, and greenhouse gas emissions. *Sustainability*, 14(3), 1579.

Jahanger, A., Hossain, M. R., Usman, M., & Onwe, J. C. (2023). Recent scenario and nexus between natural resource dependence, energy use and pollution cycles in BRICS region: does the mediating role of human capital exist?. *Resources Policy*, 81, 103382.

Kenny, C. (2024), Climate Change and Globalization, <https://www.cato.org/publications/climate-change-globalization>

KOF Swiss Economic Institute, <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>

Mirziyoyeva, Z., & Salahodjaev, R. (2023). Renewable energy, GDP and CO₂ emissions in high-globalized countries. *Frontiers in Energy Research*, 11, 1123269.

Our World in Data, <https://ourworldindata.org/>

Penn World Table (PWT), <https://www.rug.nl/ggdc/productivity/pwt/>

Raihan, A. (2023). Nexus between greenhouse gas emissions and its determinants: The role of renewable energy and technological innovations towards green development in South Korea. *Innovation and Green Development*, 2(3), 100066.

Raihan, A., Voumik, L. C., Zimon, G., Sadowska, B., Rashid, M., & Akter, S. (2024). Prioritising sustainability: how economic growth, energy use, forest area, and globalization impact on greenhouse gas emissions and load capacity in Poland?. *International Journal of Sustainable Energy*, 43(1), 2361410.

Ritchie, H., Rosado, P. & Max Roser (2023), “CO₂ and Greenhouse Gas Emissions” Published online at OurWorldinData.org. Retrieved from: 'https://ourworldindata.org/co2-and-greenhouse-gas-emissions'.

Sharma, G. D., Shah, M. I., Shahzad, U., Jain, M., & Chopra, R. (2021). Exploring the nexus between agriculture and greenhouse gas emissions in BIMSTEC region: The role of renewable energy and human capital as moderators. *Journal of environmental management*, 297, 113316.

Shodroková, X., Yulianita, A., & Bashir, A. (2024). Economic Globalization, Renewable Energy, and CO. *Journal of Applied Economic Research*, 23(3), 602-622.

Singh, S. (2024), The relationship between growth in GDP and CO₂ has loosened; it needs to be cut completely, <https://www.iea.org/commentaries/the-relationship-between-growth-in-gdp-and-co2-has-loosened-it-needs-to-be-cut-completely>

The Human Capital Project and Climate (English). Human Capital Project Washington, D.C. : World Bank Group. <http://documents.worldbank.org/curated/en/933181589218878728>

Ullah, A., Raza, K., Nadeem, M., Mehmood, U., Agyekum, E. B., Elnaggar, M. F., ... & Kamel, S. (2022). Does globalization cause greenhouse gas emissions in Pakistan? A promise to enlighten the value of environmental quality. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(14), 8678.

Ullah, A., Raza, K., Nadeem, M., Mehmood, U., Agyekum, E. B., Elnaggar, M. F., ... & Kamel, S. (2022). Does globalization cause greenhouse gas emissions in Pakistan? A promise to enlighten the value of environmental quality. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(14), 8678.

Usman, M., Balsalobre-Lorente, D., Jahanger, A., & Ahmad, P. (2023). Are Mercosur economies going green or going away? An empirical investigation of the association between technological innovations, energy use, natural resources and GHG emissions. *Gondwana Research*, 113, 53-70.

World Bank, (2025), World Development Indicators, <https://databank.worldbank.org/>

HANEHALKI TÜKETİMİ, ENFLASYON VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: GLOBAL KANITLAR

Dr. Öğr. Üyesi Serhat ALPAĞUT

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, salpagut@agri.edu.tr

ORCID: 0000-0001-7326-4048

ÖZET

Bu çalışma enflasyon, tüketim ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki araştırmaktadır. Gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş 185 ülkeden oluşan bir panel ile analiz gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Two-Step GMM analizi kullanılmıştır. Araştırma üç farklı model ile üç farklı soruya cevap aramaktadır. İlk model enflasyonun büyümeye etkisinde asimetrik ilişkileri araştırmaktadır. Bu modelden elde edilen sonuç enflasyonun başlangıçta ekonomik büyümeyi pozitif etkilediği ve bir eşit değeri sonrasında ekonomik büyümeyi negatif etkilediğidir. İkinci model tüketimin ekonomik büyümeye etkisini araştırırken tüketimin asimetrik özelliklerinin varlığı da araştırmaktadır. Bu modelden elde edilen sonuç tüketimin ekonomik büyümeyi pozitif etkilediğidir. Ayrıca tüketimin asimetrik özelliklere sahip olmadığıdır. Üçüncü modelde ise tüketim ve enflasyon ile bir etkileşim terimi oluşturulmuştur. Böylece tüketim ve enflasyonun ekonomik büyümeye birlikte etkileri incelenmek istenmiştir. Üçüncü model sonucunda enflasyon ve tüketimin ekonomik büyümeyi pozitif etkilemesine rağmen etkinin önemsiz düzeyde düşük olduğu görülmüştür. Bu sonuç tüketimin ekonomik büyümeye olan pozitif etkisinin enflasyon tarafından azaltıldığını göstermektedir. Elde edilen tüm sonuçlar literatürle uyumludur. Tüketim gibi ekonominin lokomotifini olan bir sektörün ekonomik büyümeye etkisinde enflasyonun kontrol altında tutulması gerçeği karar vericilerin dikkate alması gereken bir öğe olarak karşımıza çıkmaktadır. Enflasyonun ekonomiye doğrudan zararlarının yansısı bu çalışma sonucunda asimetrik etkiye sahip enflasyonun politika yapıcılar tarafından belirli eşik değerde güçlü bir şekilde kontrolde tutulması gerektiği fikri güncellenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Büyüme, Enflasyon, Tüketim, Dinamik Panel Veri

THE RELATIONSHIP BETWEEN HOUSEHOLD CONSUMPTION, INFLATION AND ECONOMIC GROWTH: GLOBAL EVIDENCE

Abstract

This study investigates the relationship between inflation, consumption and economic growth. Analysis was carried out with a panel consisting of 185 developed, developing and underdeveloped countries. Two-Step System GMM analysis was used in the study. The study seeks answers to three different questions with three different models. The first model investigates asymmetric relationships in the effect of inflation on growth. The result obtained from this model is that inflation initially affects economic growth positively and after an equal value it affects economic growth negatively. The second model investigates the effect of consumption on economic growth while also investigating the existence of asymmetric characteristics of consumption. The result obtained from this model is that consumption

positively affects economic growth. In addition, consumption does not have asymmetric characteristics. In the third model, an interaction term was created with consumption and inflation. Thus, it was aimed to examine the effects of consumption and inflation on economic growth together. As a result of the third model, it was seen that although inflation and consumption positively affect economic growth, the effect was negligibly low. This result shows that the positive effect of consumption on economic growth is reduced by inflation. All the results obtained are compatible with the literature. The fact that inflation should be kept under control in the impact of a sector such as consumption, which is the locomotive of the economy, on economic growth is an element that decision makers should take into account. In addition to the direct damages of inflation to the economy, the idea that inflation, which has an asymmetric effect, should be kept under strong control at a certain threshold value by policy makers has been updated as a result of this study.

Keywords: Economic Growth, Inflation, Consumption, Dynamic Panel Data

1. GİRİŞ

Ülkeler enflasyonist dönemlerden geçerken, nihai sorumlu olarak yüksek tüketim harcamalarını görülmekte ve tüketimdeki artışa bağlı olarak enflasyonun arttığı, insanların satın alma güçlerinin azaldığı yorumu yapılmaktadır. Bunun sonucu olarak da kamu ve özel tüketim harcamalarının azaltılması gibi bir ekonomik reçete gündeme gelmektedir.

Hâlbuki ekonomi genişletilmek istenilen dönemlerde, maliye politikası yoluyla, özellikle hane halkı tüketim harcamaları oldukça kabul gören bir makroekonomi değişkendir. Hane halkı tüketiminde artışlar bir yönüyle toplam talepte artış gerçekleştirirken diğer yandan toplam arz için motivasyon kaynağı olmaktadır.

Mikro ekonomik olarak harcamalar bir bütçe kısıta tabidir. Ekonomik birimler, kamu hariç olmak üzere, harcayabilecekleri para olduğu sürece harcamaya devam etmektedir. Bu halde parasal genişlemeler, kredi arzları gibi genişletici para politikalarının artışı tüketimin temel kaynaklarından biridir. Tüketicilerin davranışsal olarak sorumlu görülmesi yerine para ve maliye politikası ile toplam talebe etki etmek daha makul olacaktır. Tüketim harcamaları toplam talebin kalbidir. Harcamalar azaldığında toplam talep azalmakta ve ekonomik büyüme zarar görmektedir. Bunun sonucunda da işsizlik sorunu oluşmaktadır. Ülkeler makroekonomik sorunlar olsa da kolay kolay ekonomik küçülme hedefi tercih etmemektedir. Bu halde enflasyon ile yaşamayı öğrenmek gerekmektedir. Birçok ekonomide hane halkı tüketim harcamaları toplam tüketim harcamaları içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle enflasyon olgusunun, tüketim ve ekonomik büyüme ilişkisine ne yönde etki edeceğini bilmek de önemlidir.

Bu çalışma bahsedilen soru ve sorunlara cevap aramaktadır. Bu sebeple verilerine ulaşılabilen 185 ülkeden bir panel oluşturulmuş, global sonuçlar elde edilmek istenmiştir. Uygulamada ise 3 ayrı model oluşturularak farklı üç soruya cevap aranmıştır. Bunlardan ilki enflasyon ve büyüme ilişkisi ve asimetrinin varlığını, ikincisi tüketim ve büyüme ilişkisi ile asimetrinin varlığı, üçüncüsü ise enflasyon ve tüketimin birlikte ekonomik büyümeye etkisidir.

Çalışmanın devam eden bölümünde teorik bilgiler ve literatür özeti, sonraki bölümde veri, modeller, hipotezler ve bulgular paylaşılacak, son bölümde ise sonuç ve değerlendirmeler arz edilecektir.

2. TEORİ VE LİTERATÜR

Dünyada artan şehirleşme bireylerin şehir merkezlerinde topluca yaşamalarını artırmış durumdadır. Şehirli nüfusun özellikle hizmet sektöründe istihdam ediliyor olması tüketim harcamaları üzerine önemli bir baskı oluşturmaktadır. Bireylerin iletişim teknolojisinin artması ile ihtiyaçlarının çeşitliliğinin artması da tüketim harcamalarının üzerinde önemli bir etki oluşturmaktadır. Bu durum tüketim harcamalarının sürdürülebilirliği noktasında tartışmalara yol açmıştır. Hane halkı tüketim harcamaları ekonominin çok önemli bir bileşenidir. Tüketim-üretim-gelir birbirini besleyen süreçlerdir. Artan tüketim harcamaları üretimi artırmaya zorlayacağından istihdam artışı ve üretimde artışlar meydana getirebilmektedir. Öte yandan hane halkı tüketim harcamaları ekonomi içerisinde büyük yer tutmaktadır. Worldbank (2025) veri tabanından alınan verilere göre 1974 yılında hane halkı tüketiminin milli gelir içerisindeki payı %57 iken bu oran zamanla artış göstermiştir. 2001 yılında oran %61 olarak gerçekleşmiştir. Sonrasında 2021 yılına kadar azalış göstererek %55 seviyesine ulaşmıştır. Özetlemek gerekirse son elli yılda %55 ile %61 arasında değer almıştır. Bu oran hane halkı tüketiminin ekonomi için önemini vurgulamaktadır.

Teorik olarak Keynes, tüketim harcamalarını ele aldığı önemli bir tüketim fonksiyonu bulunmaktadır. Bu fonksiyona göre tüketimin temel belirleyicisi harcanabilir gelirdir. Gelir ile tüketim arasında pozitif bir ilişki öngörmektedir. Aynı zamanda tüketim toplam talebin bir fonksiyonu olduğundan toplam talepteki artışlar kısa dönemde enflasyonist bir etki oluşturacaktır. Böylece Keynesyen ekonomide tüketim-enflasyon ve gelir birbirini etkileyen unsurlar olarak belirlenmiştir. Bir diğer tüketim teorisi Duesenberry (1949) tarafından geliştirilen “Nispi Gelir Hipotezi”dir. Bu hipotez de gelir ve tüketim ilişkisi kurmaktadır. Hipotezin temelinde tüketimi yalnızca kendi cari gelir düzeyine değil, aynı zamanda kendisini tanımladığı topluluğun gelirine de bağlıdır. Böylece gelirden bir azalma olsa bile bireylerin alıştıkları tüketim seviyesini kolay terk etmeyecektir. Diğer bir ifade ile gelir artışlarına tüketim artışı hızlıdır. Gelir azalmalarında ise tüketim düşüşü yavaştır (Alvarez-Cuadrado ve Long, 2011: 1050). Hem Keynes modeli Hem de Duesenberry modeli tüketim ve gelir arasında küçük farklılıklar olsa da pozitif ilişki öngördüğünden her iki modelde de genişletici maliye politikası uygulamaları ekonomik büyümeyi destekleyen birer formül olarak ileri sürülmüştür (Drakopoulos, 2021: 966). Modigliani (1975) ise tüketim ve gelir ilişkisine farklı bir bakış açısı getirmiştir. “Yaşam Döngüsü Hipotezi” adını verdiği hipoteze göre bireylerin cari tüketimleri cari gelirine değil yaşam boyu elde edecekleri gerçek ve potansiyel gelirlerinin toplamı olduğunu ifade etmiştir. Böylece önceki hipotezlerde gelirdeki değişimler tüketimle doğrudan ilişkiye girmesine rağmen bu hipotezde gelirdeki geçici değişimler değil kalıcı değişimlerin tüketimi artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Friedman (1957) ise gelir ve tüketim ilişkisine farklı bir bakış açısı kazandırarak “Sürekli gelir hipotezini” ortaya atmıştır. Friedman’a göre gelir, bireylerin servet ve beklenen gelirlerinin toplamına eşittir. Tüketimleri ise Adaptif Beklentiler Hipotezi gereğinde geçmiş tüketimlerinin bir ortalamasıdır. Ekonomi bazı dönemlerde genişlediğinde sürekli gelir ortalama tüketimin üzerinde, daralma dönemlerinde ise sürekli gelir

ortalama tüketimin altında gerçekleşmektedir. Böylece Friedman, Keynes'in öngördüğü gibi statik bir beklenti öngörmediği gibi tüketimin de gelirin de sadece cari değerini dikkate almayı reddetmiştir. Ayrıca maliye politikaları geçici geliri artırdığından tüketim üzerinde Keynes'in öngördüğünden daha az etkili olduğu belirtilmektedir. Ünsal, 2013: 491). Görüleceği üzere iktisat teorisi tüketim ve gelir arasında doğrudan bir ilişki öngörmektedir.

Literatürde tüketimin ekonomik büyüme ile ilişkisini inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan çok azı tüketim harcamalarının ekonomik büyümeye etkisinin negatif olduğunu belirtmektedir. Abada vd. (2021) Nijerya; Kharroubi ve Kohlscheen (2017) 13 ülke; Adelowokan (2021) Batı Afrika ülkeleri üzerine yaptıkları çalışmalar negatif ilişkiye örnektir. Khan vd. (2024) 5 Turki Cumhuriyetler; Mohammed (2024) Suudi Arabistan; Sa'adah ve Bardai (2024) MENA; Sudiby (2024) 14 ülke; Zhang vd. (2024) Çin; Ominyi vd. (2023) Nijerya; Wei (2022) Çin; Olusola vd. (2022) Ghana; Hashani vd. (2022) 7 Balkan ülkesi; Dey (2019) 11 Asya ülkesi; Radulescu vd. (2019) 8 Avrupa ülkesi; Ntavoua (2018) Cameron; Molaei vd. (2013) 57 İslam ülkesi; Saito (2007) Avrupa ülkeleri üzerine yaptıkları çalışmalarda tüketim ve büyüme ilişkisini pozitif tespit etmişlerdir.

Enflasyonun tüketimi ve büyümeyi pozitif etkileyebileceği birkaç kanaldan bahsedilebilir. Bunlardan ilki artan enflasyon bireyler ve firmalar için talebi öne çekebilir, bu durum toplam talebi artırmaktadır. İkincisi Enflasyona bağlı olarak reel ücretler azalacaktır. Bu durum üreticiler açısından maliyetlerin azalacağı anlamına geldiğinden yatırım ve üretimler olumlu etkilenebilir. Üçüncüsü ise borç deflasyonu etkisidir. Sabit faizli borçlar artan enflasyon karşısında nominal olarak değişmeyecektir. Bu durum borç alan açısından reel olarak borcun azalmasına anlamına gelir. Borç deflasyonu enflasyonist ortamda bireyler ve firmalara servet etkisi yaratabilir. Literatürde Sa'adah ve Bardai (2024), Azam ve Khan (2022); Abada vd. (2021); Chu ve Sek (2014); Ntavoua (2018) çalışmalar enflasyon ve büyüme ilişkisini pozitif olarak belirlemişlerdir.

Ayrıca bir gurup araştırmacı ise enflasyon ve büyüme arasında bir nonlinear ilişkinin varlığını araştırmıştır. Bu araştırmacılara göre enflasyon bir eşik değerine kadar büyümeyi belirli bir yönde etkilerken, eşik değerinden sonra etkinin yönü değişmektedir. Chu vd. (2018) 18 gelişmiş ülke; Aydın vd. (2016) Türki Cumhuriyetler; Thanh (2015) ASEAN ülkeleri; Muzaffar ve Junankar (2014) gelişmekte olan Asya ülkeleri; Vinayagathan (2013) Asya ekonomileri; Drukker vd. (2005) 138 ülke üzerine araştırma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmalar enflasyonun bir eşığe kadar ekonomik büyümeyi pozitif etkilediği bir eşikten sonra ise negatif etkilediğini tespit etmişlerdir.

Tüketimi etkileyen diğer bir önemli unsur ise enflasyondur. Enflasyon-tüketim ilişkisinde birkaç hipotez bulunmaktadır. Bunlardan ilki enflasyonla birlikte ekonomik birimlerin satın alma güçlerinin düşmesi etkidir. Bireylerin gelirleri aynı kaldığı varsayımda daha az mal ve hizmet talep edebileceklerinden toplam talepte azalma meydana gelecektir. Diğer bakış açısında ise enflasyonun nedeniyle reel gelirlerde de azalma meydana geleceğidir. Bu durumda ise enflasyon, tüketim üzerinde daha fazla baskı oluşturmaktadır (Paradiso vd., 2012: 1838). Özellikle beklentilerin iktisat literatüründe kullanımı ile enflasyon-tüketim ilişkisi daha da önem kazanmıştır. Fisher (1930) reel faizi, nominal faizden beklenen enflasyonun çıkarılması olarak öngörmüştür. Böylece bireyler nominal faizlerin azaldığı bir durumda faizin reel getirisi

artacağından ekonomik birimler tüketimi azaltarak tasarrufu artıracaktır. Bu durum da toplam talepte azalma meydana getirerek ekonomik büyümenin azalmasına neden olacaktır (Duca-Radu vd., 2021: 120).

Enflasyonun tüketim ve büyümeyi negatif etkileyebileceği durumlar da bulunmaktadır. Bunların ilki, enflasyon belirsizlik ortamı yarattığından yatırımcılar ve tasarruf sahipleri açısından karar vermede güçlük yaşanabilmektedir. Yatırım ve tasarruflardan belirsizlik ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyebilir. İkincisi enflasyon sabit gelirliler açısından enflasyon vergisine maruz kalmalarına yol açmaktadır. Enflasyon vergisi gelir dağılımını bozan bir faktör olarak ekonomik birimlerin satın alma güçlerini de azaltmaktadır. Özellikle sabit gelirlilerin etkilendiği bu faktör, mal ve hizmetlere daha yüksek ücret verdiklerinden daha yüksek vergi borcuna maruz kalmayı ifade etmektedir. Üçüncüsü etki uluslararası rekabet gücü ile ilgilidir. Yurtiçi fiyatların artması, yerli mal ve hizmetlerin yabancılar açısından pahalı hale geldiğinden ihracatın azalması ve ithalatın artmasına yol açarak ekonomik büyümenin zarar görmesine yol açabilir. Dördüncü etki yurtiçi piyasalarla etkisi ile ilgilidir. Arz yönlü iktisatçılar fiyatlardaki yüksek artışların sürekli artan maliyetler ile malların fiyatlarına yansıdığını ve fiyat belirsizliklerini artırdığını belirtmektedir. Bu durum fiyatların denge fiyatından daha da yüksek oluşabilme ihtimalini de artırmaktadır.

Bahsedilen gerekçeler enflasyon ve ekonomik büyüme arasında negatif yönlü bir ilişki öngörmektedir. Literatürde Sudiby (2024) 14 ülke; Khan vd. (2024) South Asian Economies; Mensah vd. (2024) sub-Saharan Africa; Sulasni ve Surbakti (2022) East ve Southeast Asian Countries; Olamide vd. (2022) SADC countries; Jeke ve Wanjuu (2021) South Africa; Joo ve Shawl (2021) BRICS countries; Khan ve Hanif (2020). 113 countries için yapılan çalışmalar enflasyonun ekonomik büyümeyi negatif etkilediğine dair ampirik kanıtlar sunmaktadırlar.

3. BULGULAR

3.1. Veri ve Hipotezler

Bu çalışmada 185 ülke (ülke listesi Ek1’de verilmiştir) üzerine tüketim, enflasyon ve ekonomik büyüme ilişkisi araştırılmaktadır. Çalışmanın veri seti 1980-2023 dönemini kapsamaktadır. Veriler yıllık formdadır. Daha fazla ülke çalışmaya dâhil edilmek istenmesine rağmen dünyada bazı ülkeler verilerindeki çok büyük eksiklik nedeniyle çıkarılmıştır. Ayrıca 1980 yılından daha eski verilerde çok fazla veri eksikliği olduğundan çalışmaya dâhil edilememiştir. Bu hususlar çalışmanın sınırlılıklarını ifade etmektedir.

Çizelge 1. Değişkenler ve Açıklamaları

Değişkenler	Açıklamalar
<i>Ekonomik Büyüme</i>	Kişi başı GSYH (sabit 2015 US\$)
<i>Yatırım</i>	Brüt sabit sermaye oluşumu (sabit 2015 US\$)
<i>Portföy Yat.</i>	Portföy yatırımları, net (cari US\$)
<i>Ticaret</i>	İthalat ve ihracat toplamı (%GSYH)
<i>Enflasyon</i>	Tüketici fiyat endeksi (2010 = 100)
<i>Nüfus</i>	Nüfus büyümesi (yıllık %)
<i>Kamu Borcu</i>	Merkezi Hükümet borçları, toplam (%GSYH)

<i>Tüketim</i>	Hane halkı nihai tüketim harcamaları (cari US\$)
<i>Vergi Geliri</i>	Vergi geliri (% GSYH)
<i>Etkileşim Terimi.</i>	<i>Tüketim* Enflasyon</i>

Çizelge 1’de çalışmada kullanılacak 11 değişken sunulmuştur. Değişkenlerin açıklamaları ve teorik olarak değişkenlerin ekonomik büyümeye olan beklenen etkileri de çizelgeye eklenmiştir. Tüm değişkenler Worldbank, World Development Indicators veri tabanından elde edilmiştir.

Değişkenlerden bazıları oran, bazıları yüzde bazıları ise düzey değerlerindedir. Düzey değerde bulunan *Ekonomik Büyüme*, *Yatırım*, *Portföy Yat.*, *Enflasyon* ve *Tüketim* değişkenlerinin logaritmaları alınarak analize devam edilmiştir.

Çizelge 2. Araştırmada Kullanılan Modeller

<i>Ekonomik Büyüme</i> $_{i,t}$	$= Yatırım_{i,t} + Portfoy\ Yat._{i,t} + Ticaret_{i,t} + Nufus + Kamu\ Borcu_{i,t} + Vergi\ Geliri_{i,t} + Enflasyon + Enflasyon\ karesi_{i,t} + u_{i,t}$	1
<i>Ekonomik Büyüme</i> $_{i,t}$	$= Yatırım_{i,t} + Portfoy\ Yat._{i,t} + Ticaret_{i,t} + Nufus_{i,t} + Kamu\ Borcu_{i,t} + Vergi\ Geliri_{i,t} + Tüketim_{i,t} + Tüketim\ karesi_{i,t} + u_{i,t}$	2
<i>Ekonomik Büyüme</i> $_{i,t}$	$= Yatırım_{i,t} + Portfoy\ Yat._{i,t} + Ticaret_{i,t} + Nufus_{i,t} + Kamu\ Borcu_{i,t} + Vergi\ Geliri_{i,t} + Etkileşim\ Terimi_{i,t} + u_{i,t}$	3

Bu çalışmada enflasyon, tüketim ve ekonomik büyüme ilişkisi birden çok boyutta ele alınmaktadır. Çizelge 2’de dört ayrı model gösterilmiştir. İlk modelde enflasyonun ekonomik büyümeye etkisi araştırılmaktadır. İkinci modelde tüketimin ekonomik büyümeye etkisi araştırılmaktadır. Üçüncü modelde enflasyon ve tüketimin ekonomik büyümeye etkisi birlikte değerlendirilmektedir. Son modelde ise enflasyon ve tüketim ile bir etkileşim terimi oluşturulmuş ve bu etkileşim teriminin ekonomik büyümeye etkisi araştırılmaktadır.

Çizelge 3. Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Gözlem	Ortalama	Std. Sap.	Min.	Maks.
<i>Ekonomik Büyüme</i>	7709	8.374	1.473	5.097	11.67
<i>Yatırım</i>	5311	22.95	2.232	15.17	29.16
<i>Portföy Yat.</i>	2491	19.21	3.502	4.635	26.38
<i>Kamu Borcu</i>	1879	0.566	11.03	-176.2	94.09
<i>Nüfus</i>	8127	1.552	1.661	27.72	19.36
<i>Ticaret</i>	6711	82.84	54.97	0.020	863.1
<i>Vergi Geliri</i>	3459	16.73	8.053	0.005	147.6
<i>Tüketim</i>	6452	23.50	2.201	8.788	30.49
<i>Enflasyon</i>	6832	3.868	2.216	-26.21	10.56

Çizelge 3, bu çalışmanın analiz kısmında kullanılan değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikleri ifade etmektedir. Değişkenlerin gözlem sayıları birbirinden oldukça farklıdır. Bu durum dengesiz bir panel veri analizi yapmayı gerektirmektedir. En yüksek gözlem *Ekonomik Büyüme* değişkeninde bulunmaktadır. En yüksek standart sapma *Ticaret* değişkeninde gözlenmiştir.

Bunun nedeni bazı ülkelerde ithalat ve ihracat düzeyleri oldukça yüksek seyrederken bazılarında ise düşük ve daha istikrarlı yapıdadır.

Bir panel veri analizi uygulamadan önce değişkenlerin durağanlık durumlarını incelemek gerekmektedir. Panel veri analizinde durağanlık analizinden önce *Yatay Kesit Bağımlılığı* testi uygulanması gerekmektedir. Bu gereklilik uygulanan birim kök testlerinin birinci kuşak veya ikinci kuşak testlerinin seçiminde kullanılmaktadır.

3.2. Ampirik Sonuçlar

Çizelge 4. Yatay Kesit Bağımlılığı Testi Sonuçları (Wursten, 2017)

	<i>Ekonomik Büyüme</i>	<i>Yatırım</i>	<i>Portföy Yat.</i>	<i>Kamu Borcu</i>	<i>Enflasyon</i>
CD ist.	409.58	346.2	53.09	45.54	668.7
Olasılık.	(0.000)	(0.000)	(0.000)	(0.000)	(0.000)
	<i>Nüfus</i>	<i>Ticaret</i>	<i>Vergi Geliri</i>	<i>Tüketim</i>	
CD ist.	120.5	109.1	18.79	575.04	
Olasılık.	(0.000)	(0.000)	(0.000)	(0.000)	

Panel verinin dengesizlik durumu arttığından sıkça kullanılan *Yatay Kesit Bağımlılık* testlerinin kullanımı da zorlaşmaktadır. Bu sebeple Wursten, J. (2017) tarafından önerilen *Yatay Kesit Bağımlılık* testi uygulanmıştır. Bu test Pesaran (2015) ve Pesaran (2004) testlerinden yararlanmaktadır. Testin H_0 hipotezi güçlü yatay kesit bağımlılığı (Pesaran, 2004) veya zayıf yatay kesit bağımlılığının (Pesaran, 2015) yoktur şeklindedir. İstatistiki olarak H_0 hipotezin reddedilmesi birimlerde yatay kesitlerinin varlığına işaret etmektedir. (Mtar ve Belazreg, 2021: 328). Çizelge 4 sonuçlarına göre H_0 hipotez tüm değişkenler için %1 önem düzeyinde reddedilmiştir. Buna göre değişkenlerin tamamında yatay kesit bağımlılığı olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 5. Fisher-Type-ADF-Demean Birim Kök Testi Sonuçları

	Inverse chi-squared	Inverse normal	Inverse logit t	Modified inv. chi-squared	Karar
	P ist.	Z ist.	L ist.	Pm ist.	
	(Olasılık)	(Olasılık.)	(Olasılık.)	(Olasılık.)	
<i>Ekonomik Büyüme</i>	584.7 (0.000)	-4.08 (0.000)	-5.45 (0.000)	7.99 (0.000)	I(0)
<i>Yatırım</i>	347.08 (0.044)	2.16 (0.984)	1.95 (0.974)	1.74 (0.040)	I(1)
<i>Portföy Yat.</i>	574.76 (0.000)	-4.00 (0.000)	-10.94 (0.000)	13.52 (0.000)	I(0)
<i>Kamu Borcu</i>	174.91 (0.943)	3.70 (0.999)	3.50 (0.999)	1.53 (0.937)	I(1)
<i>Nüfus</i>	1265.95 (0.000)	-18.64 (0.000)	-22.77 (0.000)	32.93 (0.000)	I(0)
<i>Ticaret</i>	533.84 (0.000)	-3.65 (0.000)	-4.58 (0.000)	6.94 (0.000)	I(0)
<i>Vergi Geliri</i>	536.74	-3.21	-5.32	8.99	I(0)

	(0.000)	(0.000)	(0.000)	(0.000)	
<i>Tüketim</i>	319.15 (0.864)	4.44 (1.000)	3.91 (1.000)	-1.09 (0.862)	I(1)
<i>Enflasyon</i>	1255.81 (0.000)	2.48 (0.993)	-9.16 (0.000)	33.38 (0.000)	I(0)

Not: Çizelgede trendli model sonuçları verilmiştir.

Değişkenlerin kendi ortalaması etrafında salınmaları, değişkenlerin durağan olduğunu ifade etmektedir. Regresyon analizinde değişkenlerin seviyesinde durağan olmaları beklenmektedir (Habimana, 2016: 190). Eğer durağanlıkları mevcut değilse farkları alınarak analize devam edilmektedir.

Birim kök testlerinin büyük bir çoğunluğu dengeli paneller için oluşturulmuştur. Dengesiz panel veriler için birim kök testi uygulandığında birçok birim kök testinde sonuç üretilememektedir (Nsiah ve Fayissa, 2013: 428). Fisher-type-ADF birim kök testi ise dengesizliği yüksek olan panellerde de uygulanabilmektedir. Bu özelliğinden dolayı bu çalışmada tercih edilmiştir. Çizelge 5'te birim kök testi sonuçları verilmiştir. Testin H_0 hipotezi "tüm birimlerin birim kök içermektedir" şeklindedir. Buna göre *Yatırım*, *Kamu Borcu*, *Tüketim* değişkenleri için H_0 hipotezin reddedilemediği görülmektedir. Bu değişkenlerin farkları alınmıştır. Diğer değişkenler ise seviyesinde durağandır.

Çizelge 6. Two-Step System GMM Dinamik Panel Veri Analizi Sonuçları

	Model 1	Model 2	Model 3
	Katsayı/ (t ist.)	Katsayı/ (t ist.)	Katsayı/ (t ist.)
<i>Ekonomik Büyüme₋₁</i>	0.681*** (20.59)	0.773*** (44.21)	0.577*** (18.07)
<i>Yatırım</i>	0.085*** (8.73)	0.090*** (12.22)	0.089*** (11.58)
<i>Portföy Yat.</i>	0.0004 (0.92)	0.0004 (0.86)	0.0002 (0.04)
<i>Kamu Borcu</i>	-0.0006*** (-11.60)	-0.0005*** (-6.13)	-0.0007*** (-13.00)
<i>Nüfus</i>	-0.004*** (-3.60)	-0.009*** (-5.47)	-0.006*** (-8.62)
<i>Ticaret</i>	0.0004*** (4.04)	0.0003*** (3.53)	0.0002** (2.64)
<i>Vergi Geliri</i>	0.001*** (6.22)	0.004** (2.15)	0.001*** (7.31)
<i>Enflasyon</i>	0.079*** (7.31)		
<i>Enflasyon²</i>	-0.103*** (-6.17)		
<i>Tüketim</i>		0.64*** (16.06)	
<i>Tüketim²</i>		0.12*** (5.02)	

<i>Etkileşim Terimi</i>		0.006*** (11.80)		
		ist/olasılık	ist/olasılık	ist/olasılık
Abond	AR (1)	-2.41 (0.015)	-2.58 (0.009)	-2.71 (0.006)
	AR (2)	-0.08 (0.419)	-0.06 (0.519)	-0.02 (0.785)
Sargan		30.91 (0.41)	36.00 (0.208)	34.58 (0.258)
Araç değişken sayısı		39	39	38
Grup Sayısı		46	47	46

System GMM yaklaşımı otoregresif yapısını araç değişken kullanarak oluşturmaktadır. Bu sebeple kullanılan araç değişken sayısının grup sayısından yüksek olmaması beklenmektedir. Çizelge 6 sonuçlarında bu kuralın ihlal edilmediği ifade edilmiştir. İlâveten kullanılan araç değişkenlerin uygunluğu için Sargan testi uygulanmıştır. Test sonucunda kullanılan araç değişkenlerin geçerli olduğu görülmektedir. Ayrıca ilk derece otokorelasyon beklenen bir durumken ikinci derecen otokorelasyon olmaması beklenmektedir. Çizelge 6'da AR(1) istatistiği birinci derece otokorelasyonu, AR(2) ise ikinci derece otokorelasyonu ifade etmektedir. Elde edilen veriler modelde otokorelasyon sorunu da olmadığını göstermektedir.

Panel analizin dinamik yapısından dolayı bağımlı değişkenin ilk gecikmesi tüm modellerde bir açıklayıcı değişken olarak bulunmaktadır. Modellerde *Enflasyon*, *Tüketim* ve *Etkileşim Terimi* değişkenleri birer dışsal değişken, diğerleri ise içsel değişken olarak kabul edilmiştir. Dört modelin hepsinde bir önceki yıl gerçekleşen ekonomik büyüme verilerinin cari ekonomik büyümeyi önemli ölçüde etkilediği görülmektedir. Yine dört modelde de ekonomik büyümenin ikinci önemli belirleyicisinin *Yatırım* olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar ekonomik büyümenin teorik olarak beklentileri karşılamaktadır. *Portföy Yat.* tüm modellerde pozitif değer almasına rağmen modellerde istatistiki olarak anlamlı değildir. *Kamu Borcu*, tüm modeller negatif ve anlamlıdır. Bu sonuçta beklentilerle uyumludur. Artan kamu borçlarının ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemesi olasıdır. Etkileyici ve şaşırtıcı sonuç ise *Nüfus* değişkeninin dört modelde de ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemesidir. Analize dâhil olan 185 ülke için ortak sonuç artan nüfusun ekonomik büyümeyi desteklemediğidir. Artan küreselleşme ile birlikte ülkelerin birbiri ile olan ticaretinin ekonomik büyümeyi desteklemesi beklenmektedir. Bu sebeple ticaret hacmini ifade eden *Ticaret* değişkeninin ekonomik büyümeyi pozitif etkilemesi beklenmektedir. Dört modelde de beklendiği gibi ticari açıklıktaki artış ekonomik büyümeyi desteklemektedir. Fakat düşük katsayı değerine sahiptir, etki önemsenmeyecek kadar düşüktür. Kamu gelirleri ise ekonomide sızıntıları temsil etmektedir. Bu sızıntılar verimli kamu harcamaları ve yatırımlarına yönlendirilebildiğinde ve özel sektörü desteklediğinde ekonomik büyümeyi artırmakta, aksi durumda ise ekonomik büyümeye zarar vermektedir. *Vergi Geliri* değişkeninde artışlar dört modelde ekonomik büyümeyi desteklemektedir.

İlgi değişkenlerinin ekonomik büyümeye etkilerine gelindiğinde ise Model 1, enflasyonun asimetrik yapısını ifade etmektedir. Enflasyonun ilk etkisi ekonomik büyümeyi destekler niteliktedir. Fakat bir eşik değerden sonra etki negatif olmaktadır. Bu sonuç belirli bir orana kadar enflasyonun büyümeyi pozitif etkilediği bir noktadan sonra ise ekonomik büyümeyi

negatif etkilediğini ifade etmektedir. İlk etki olarak enflasyonun ekonomik büyümeye olan pozitif etkisi literatürde Sa'adah ve Bardai (2024), Azam ve Khan (2022); Abada vd. (2021); Ntavoua (2018); Chu ve Sek (2014) çalışmaları ile uyumludur.

Ayrıca literatürde enflasyon ve ekonomik büyüme arasında asimetrik ilişkileri araştıran çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmanın asimetrik etki sonuçları ise Chu vd. (2018); Aydın vd. (2016); Thanh (2015); Muzaffar ve Junankar (2014); Vinayagathan (2013); Drukker vd. (2005) çalışmalarının sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Model 2, tüketimin ekonomik büyümeye etkisini incelemektedir. Ayrıca tüketimin ekonomik büyümeye etkisinde asimetrik ilişkinin varlığını sınamaktadır. Analiz sonucuna göre tüketim, ekonomik büyümeyi pozitif etkilemektedir. Ayrıca asimetrik ilişkilere rastlanmamıştır. Bu sonuç ise literatürde Khan vd. (2024); Mohammed (2024); Sa'adah ve Bardai (2024); Sudibyo (2024); Zhang vd. (2024); Ominyi vd. (2023); Wei (2022); Olusola vd. (2022); Hashani vd. (2022); Dey (2019); Radulescu vd. (2019); Ntavoua (2018); Molaei vd. (2013); Saito (2007) çalışmaları ile uyumludur.

Model 3 enflasyon ve tüketimin birlikte ekonomik büyümeye etkilerini ifade etmektedir. Kullanılan etkileşim terimi pozitif ve istatistiki olarak anlamlıdır. Fakat katsayı değerinin oldukça düşük seviyede olduğu görülmektedir. Bu durum tüketimin ekonomik büyümeye etkisinde enflasyonun olumsuz etki yarattığını ifade etmektedir.

4. SONUÇ

Bu çalışma enflasyon, tüketim ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi araştırmayı hedeflemiştir. Gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş 185 ülkeden oluşan bir panel hazırlanmıştır. Çalışmada Two-step system GMM analizi kullanılmıştır. Çalışmada üç ayrı model oluşturulmuştur. Her bir model ayrı bir soruyu cevaplamaktadır. İlk model enflasyonun ekonomik büyümeye etkisini araştırırken enflasyonun asimetrik özelliğinin varlığı da sınanmıştır. İkinci modelde tüketimin ekonomik büyümeye etkisi ve asimetrik ilişkinin varlığı sınanmıştır. Üçüncü modelde ise enflasyon ve tüketim değişkenleri ile bir etkileşim terimi oluşturulmuştur. Böylece tüketim ve enflasyonun ekonomik büyümeye birlikte etkileri araştırılmıştır.

İlk modelden elde edilen sonuç enflasyonun ekonomik büyümeyi ilk olarak pozitif etkilediğidir. Bu etki bir eşik değerinden sonra negatife dönmektedir. Literatürde enflasyon ve asimetrisini araştırmacıların genel sonuçları da bu yöndedir.

İkinci model sonucunda tüketimin ekonomik büyümeyi pozitif etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca tüketimin asimetrik özelliğe sahip olmadığı da diğer bir sonuçtur. Literatürde tüketimin ekonomik büyümeyi pozitif etkilediği gösteren çokça çalışma bulunmaktadır.

Üçüncü model sonucunda ise etkileşim teriminin ekonomik büyümeyi pozitif etkilediği görülmesine rağmen katsayının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu durum tüketimin ekonomik büyümeye güçlü etkisinin enflasyon sebebiyle azaldığını göstermektedir.

Enflasyonun ilk etkisinin bir eşik değere kadar pozitif olması gerçeği dikkate alınarak genişletici politikalar gerçekleştirirken politika yapıcıların bu hassasiyeti gözetmesi gerekmektedir. Ayrıca analiz sonucunda elde edilen enflasyonun tüketim-büyüme ilişkisine

olan zararı da dikkate alındığında para ve maliye politikalarının uzun dönem etkilerinin hassas bir şekilde uygulanması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

Abada, F., Manasseh, C., Okanya, O., Nwonye, N. G., Nwekwo, N. M., Shimmah, S. E., & Paseda, O. (2021). Impact of unemployment, inflation and households consumption on economic growth. *International Journal of Business and Economics Research*, 10(6), 258-266.

Adelowokan, O. A. (2021). Fiscal policy, private consumption, and economic growth among the economic community of West African States. *Jurnal Ekonomi & Studi Pembangunan*, 22(2), 289-300.

Alvarez-Cuadrado, F., & Van Long, N. (2011). The relative income hypothesis. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 35(9), 1489-1501.

Aydın, C., Esen, Ö., & Bayrak, M. (2016). Inflation and economic growth: A dynamic panel threshold analysis for Turkish Republics in transition process. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 229, 196-205.

Azam, M., & Khan, S. (2022). Threshold effects in the relationship between inflation and economic growth: Further empirical evidence from the developed and developing world. *International Journal of Finance & Economics*, 27(4), 4224-4243.

Chu, J. F., & Sek, S. K. (2014, July). Investigating the relationship between inflation and growth: Evidence from panel ARDL models. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 1605, No. 1, pp. 943-948). American Institute of Physics.

Chu, J. F., Sek, S. K., & Ismail, M. T. (2019). Threshold effects of inflation on economic growth: Evidence from dynamic panel threshold regression analysis for 18 developed economies. *Journal of Management, Economics, and Industrial Organization*, 3(1), 51-62.

Dey, S. R. (2019). The Relationship between income, consumption and GDP of Asian countries: A panel analysis. *Managing Global Transitions: International Research Journal*, 17(2), 113-127.

Drakopoulos, S. A. (2021). The marginalization of absolute and relative income hypotheses of consumption and the role of fiscal policy. *The European Journal of the History of Economic Thought*, 28(6), 965-984.

Drukker, D., Gomis-Proqueras, P., Hernandez-Verme, P. (2005). Threshold effects in the relationship between inflation and growth: A new panel-data approach. MPRA Paper No. 38225.

Duca-Radu, I., Kenny, G., & Reuter, A. (2021). Inflation expectations, consumption and the lower bound: Micro evidence from a large multi-country survey. *Journal of Monetary Economics*, 118, 120-134.

Duesenberry, J. S. (1962). *Income, saving and the theory of consumer behavior*. Harvard University Press.

- Habimana, O. (2016). Asymmetric nonlinear mean reversion in real effective exchange rates: A Fisher-type panel unit root test applied to Sub-Saharan Africa. *The Journal of Economic Asymmetries*, 14, 189-198.
- Hashani, M., Ziberi, B., & Bajrami, R. (2022). The rule of thumb: Private consumption as a driving force of the economic growth of Western Balkan countries. *Journal of Governance and Regulation/Volume*, 11(3).
- Jeke, L., & Wanjuu, L. Z. (2021). The economic impact of unemployment and inflation on output growth in South Africa. *Journal of Economics and International Finance*, 13(3), 117-126.
- Joo, B. A., & Shawl, S. (2021). Examining the FDI–growth nexus in BRICS: panel data evidence. *The Indian Economic Journal*, 69(4), 673-687.
- Khan, A. A., Noreen, S., & Shahzadi, A. (2024). International Trade, economic development, and inflation: Panel data analysis from South Asian economies. *Journal of Development and Social Sciences*, 5(3), 167-175.
- Khan, M. A., Khan, M. A., & Tariq, M. (2024). Estimating consumption function for Central Asian countries: *New Insights*.
- Khan, M., & Hanif, W. (2020). Institutional quality and the relationship between inflation and economic growth. *Empirical Economics*, 58, 627-649.
- Kharroubi, E., & Kohlscheen, E. (2017). Consumption-led expansions. *BIS Quarterly Review*, March.
- Mensah, E., Odoley Mensah, R., & Aboagye Danquah, D. (2024). Threshold effects of inflation on the FDI–growth nexus: evidence from inflation-targeting countries in sub-Saharan Africa. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 37(1), 1-24.
- Modigliani, F. (1975). The life cycle hypothesis of saving twenty years later. *Contemporary Issues in Economics*. Ed. by M. Parkin and AR Nobay. Manchester, 1-35.
- Mohammed, M. G. A. (2024). Analyzing GDP growth drivers in Saudi Arabia: Investment or consumption: An evidence-based ARDL-bound test approach. *Sustainability*, 16(9), 3786.
- Molaei, M. A., Dehghani, A., & Feshari, M. (2013). Investigation of relationship between income inequality and per capita private consumption in OIC countries using DOLS approach. *Journal of Iran's Economic Essays (JIEE)*, 10(19), 91-110.
- Mtar, K., & Belazreg, W. (2021). Causal nexus between innovation, financial development, and economic growth: The case of OECD countries. *Journal of the Knowledge Economy*, 12(1), 310-341.
- Muzaffar, A. T., & Junankar, P. N. (2014). Inflation–growth relationship in selected Asian developing countries: Evidence from panel data. *Journal of the Asia Pacific Economy*, 19(4), 604-628.

- Nsiah, C., & Fayissa, B. (2013). Remittances and economic growth in Africa, Asia, and Latin American-Caribbean countries: a panel unit root and panel cointegration analysis. *Journal of Economics and Finance*, 37, 424-441.
- Ntavoua, H. S. (2018). Economic growth, public and private consumption in Cameroon: A Multivariate Analysis. *International Journal of Management & Social Sciences*, 11(1), 24-34.
- Olamide, E., Ogujiuba, K., & Maredza, A. (2022). Exchange rate volatility, inflation and economic growth in developing countries: Panel data approach for SADC. *Economies*, 10(3), 67.
- Olusola, B. E., Chimezie, M. E., Shuuya, S. M., & Addeh, G. Y. A. (2022). The impact of inflation rate on Private consumption expenditure and economic growth—evidence from Ghana. *Open Journal of Business and Management*, 10(4), 1601-1646.
- Ominyi, S. O., Asue, E. A., & Otache, C. E. (2023). how does government spending spur private consumption, private investment and foreign capital inflows for economic growth in Nigeria?. *FUW-International Journal of Management and Social Sciences*, 8(2), 19-19.
- Paradiso, A., Casadio, P., & Rao, B. B. (2012). US inflation and consumption: A long-term perspective with a level shift. *Economic Modelling*, 29(5), 1837-1849.
- Radulescu, M., Serbanescu, L., & Sinisi, C. I. (2019). Consumption vs. investments for stimulating economic growth and employment in the CEE Countries—a panel analysis. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 32(1), 2329-2352
- Sa'adah, S., & Bardai, B. (2024) Analysing the mediating influence of share markets on the relationship between GDP growth and macroeconomic variables in MENA and developed countries, 3(3), 246-275
- Saito, T. (2007). Economy must shift to consumption-led growth. economic forecast for FY 2007–2008. *Economic Research Group, NLI Research*. Available from: <http://www.nli-research.co.jp/english/economics/2007/eco070803.pdf>.
- Sudibyoy, I. (2024). Consumption contribution to economy growth. *ScienceOpen Preprints*.
- Sulasni, P., & Surbakti, S. B. B. (2022). Economic freedom, FDI, inflation and economic growth in East and Southeast Asian countries: A panel data analysis. *International Journal of Research Publication and Reviews*, 3(11), 135-143.
- Thanh, S. D. (2015). Threshold effects of inflation on growth in the ASEAN-5 countries: A panel smooth transition regression approach. *Journal of Economics, Finance and Administrative Science*, 20(38), 41-48.
- Ünsal, E. (2013). Makro iktisat, 10. *Baskı, İmaj Yayınevi, Ankara*.
- Vinayagathan, T. (2013). Inflation and economic growth: A dynamic panel threshold analysis for Asian economies. *Journal of Asian Economics*, 26, 31-41.
- Worldbank (2025). *World databank*. [Households and NPISHs final consumption expenditure (% of GDP)]. <https://data.worldbank.org/indicator/NE.CON.PRVT.ZS>

Wursten, J. (2017). *XTCDF: Stata module to perform Pesaran's CD-test for cross-sectional dependence in panel context*, Statistical Software Components S458385. Boston College Department of Economics.

Zhang, Z., Wang, J., & Sun, C. (2024). Digital financial inclusion, rural consumption and economic growth in China. *American Journal of Economics and Sociology*. 83, 809-829

Ek 1: Ülke Listesi (185 ülke)

Afghanistan	Albania	Algeria	Angola	Argentina	Armenia	Australia	Austria
Azerbaijan	Bahamas	Bahrain	Bangladesh	Barbados	Belarus	Belgium	Belize
Benin	Bhutan	Bolivia	Bosnia and Herzegovina	Botswana	Brazil	Brunei Darussalam	Bulgaria
Burkina Faso	Burundi	Cabo Verde	Cambodia	Cameroon	Canada	Central African Republic	Chad
Chile	China	Colombia	Comoros	Congo, Dem. Rep.	Congo, Rep.	Costa Rica	Cote d'Ivoire
Croatia	Cyprus	Czechia	Denmark	Dominica	Dominican Republic	Ecuador	Egypt, Arab Rep.
El Salvador	Equatorial Guinea	Estonia	Eswatini	Ethiopia	Fiji	Finland	France
Gabon	Gambia	Georgia	Germany	Ghana	Greece	Guatemala	Guinea
Guinea-Bissau	Guyana	Haiti	Honduras	Hong Kong SAR, China	Hungary	Iceland	India
Indonesia	Iran, Islamic Rep.	Iraq	Ireland	Israel	Italy	Jamaica	Japan
Jordan	Kazakhstan	Kenya	Kiribati	Korea, Rep.	Kosovo	Kuwait	Kyrgyz Republic
Lao PDR	Latvia	Lebanon	Lesotho	Liberia	Libya	Lithuania	Luxembourg
Macao SAR, China	Madagascar	Malawi	Malaysia	Maldives	Mali	Malta	Mauritania
Mauritius	Mexico	Moldova	Mongolia	Montenegro	Morocco	Mozambique	Myanmar
Namibia	Nepal	Netherlands	New Zealand	Nicaragua	Niger	Nigeria	North Macedonia
Norway	Oman	Pakistan	Palau	Panama	Papua New Guinea	Paraguay	Peru
Philippines	Poland	Portugal	Puerto Rico	Qatar	Romania	Russian Federation	Rwanda
Samoa	San Marino	Sao Tome and Principe	Saudi Arabia	Senegal	Serbia	Seychelles	Sierra Leone
Singapore	Slovak Republic	Slovenia	Solomon Islands	Somalia	South Africa	Spain	Sri Lanka
St. Kitts and Nevis	St. Lucia	St. Vincent and the Grenadines	Sudan	Suriname	Sweden	Switzerland	Syrian Arab Republic
Tajikistan	Tanzania	Thailand	Timor-Leste	Togo	Tonga	Trinidad and Tobago	Tunisia
Turkiye	Turkmenistan	Uganda	Ukraine	United Arab Emirates	United Kingdom	United States	Uruguay
Uzbekistan	Vanuatu	Venezuela, RB	Viet Nam	Virgin Islands (U.S.)	West Bank and Gaza	Yemen, Rep.	Zambia

YOLSUZLUĞUN KONTROLÜ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: GELİR GRUPLARINA GÖRE BİR ANALİZ

Dr. Öğr. Üyesi Fatih AKIN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, fatih.akin@erzincan.edu.tr,

ORCID: 0000-0002-7741-4004

ÖZET

Yolsuzluk ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki, uzun süredir akademik ve politik tartışmaların merkezinde yer almaktadır. Yolsuzluğun yüksek olduğu ülkelerde kaynakların verimsiz kullanılması ve yatırım ortamının bozulması nedeniyle ekonomik büyümenin olumsuz etkilendiği bilinmektedir. Bu çalışmada, 2002-2023 döneminde yapılan panel kantil regresyon analizi ile farklı gelir gruplarındaki (düşük gelirli ülkeler, alt-orta gelir grubundaki ülkeler, üst-orta gelir grubundaki ülkeler ve yüksek gelir grubundaki ülkeler) ülkelerde yolsuzluk kontrolü, gayri safi sabit sermaye yatırımları ve iş gücünün ekonomik büyüme üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bulgular, düşük gelirli ülkelerde yolsuzluk kontrolünün pozitif ancak genellikle istatistiksel olarak anlamlı olmadığını, gayri safi sabit sermaye yatırımlarının ise pozitif ve anlamlı olduğunu göstermektedir. Alt-orta gelirli ülkelerde yolsuzluk kontrolü ve gayri safi sabit sermaye yatırımları ekonomik büyümeyi olumlu etkilerken, üst-orta gelirli ülkelerde yolsuzluk kontrolünün pozitif, gayri safi sabit sermaye yatırımlarının ise negatif etkiler gösterdiği tespit edilmiştir. Yüksek gelirli ülkelerde yolsuzluk kontrolünün etkisi genellikle anlamlı değilken, gayri safi sabit sermaye yatırımlarının pozitif ve anlamlı etkileri olduğu görülmüştür. İş gücü, tüm gelir gruplarında ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkilemektedir. Bu sonuçlar, yolsuzluk kontrolü, gayri safi sabit sermaye yatırımları ve iş gücünün ekonomik büyüme için kritik faktörler olduğunu vurgulamakta ve politika yapıcıların ekonomik büyümeyi teşvik etmek amacıyla yolsuzlukla mücadeleyle, yatırım ortamını iyileştirmeye ve iş gücünün verimliliğini artırmaya odaklanmaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Yolsuzluk kontrolü, ekonomik kaynakların etkin kullanımını sağlarken, gayri safi sabit sermaye yatırımları, altyapı ve teknolojiye yapılan yatırımlarla büyümeyi hızlandırabilir. Aynı zamanda, iş gücünün verimliliğini artırmak için eğitim ve beceri geliştirme programlarına yatırım yapmak, istihdam olanaklarını genişletmek ve iş gücünün verimliliğini artırmak, sürdürülebilir ekonomik büyümenin temel taşlarıdır. Bu bağlamda, politika yapıcılar, ekonomik büyümeyi desteklemek ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için bu stratejilere odaklanabilirler.

Anahtar Kelimeler : Ekonomik Büyüme, Yolsuzluk, İşgücü, Gayri Safi Sabit Sermaye Yatırımı, Panel Kantil Regresyon.

THE RELATIONSHIP BETWEEN CORRUPTION CONTROL AND ECONOMIC GROWTH: AN ANALYSIS BY INCOME GROUPS

Asst. Prof. Dr. Fatih AKIN

Erzincan Binali Yıldırım University, fatih.akin@erzincan.edu.tr,

ORCID: 0000-0002-7741-4004

ABSTRACT

The relationship between corruption and economic growth has long been at the center of academic and political debates. It is known that in countries with high levels of corruption, economic growth is negatively affected due to inefficient use of resources and deterioration of the investment environment. This study examines the effects of corruption control, gross fixed capital investment and labor force on economic growth in different income groups (low-income countries, lower-middle-income countries, upper-middle-income countries and high-income countries) for the period 2002-2023 through panel quantile regression analysis. The findings show that in low-income countries, corruption control is positive but generally not statistically significant, while gross fixed capital investment is positive and significant. In lower-middle-income countries, corruption control and gross fixed capital investments have a positive effect on economic growth, while in upper-middle-income countries, corruption control has a positive effect and gross fixed capital investments have a negative effect. In high-income countries, the effect of corruption control is generally not significant, while gross fixed capital investments have positive and significant effects. Labor positively affects economic growth in all income groups. These results emphasize that corruption control, gross fixed capital investment and labor force are critical factors for economic growth and suggest that policymakers should focus on fighting corruption, improving the investment climate and increasing the productivity of the labor force to promote economic growth. Controlling corruption can accelerate growth through gross fixed capital investment, investment in infrastructure and technology, while ensuring the efficient use of economic resources. At the same time, investing in training and skills development programs to increase the productivity of the workforce, expanding employment opportunities and improving the productivity of the workforce are the cornerstones of sustainable economic growth. In this context, policymakers can focus on these strategies to support economic growth and ensure sustainable development.

Keywords : Economic Growth, Corruption, Labor Force, Gross Fixed Capital Investment, Panel Quantile Regression.

İŞGÜCÜ PİYASALARINDA GENÇ İŞSİZLİĞİ: NEDENLER, SONUÇLAR VE ÇÖZÜM STRATEJİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Gülferah ERTÜRKMEN

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, gbozkaya@ksu.edu.tr

ORCID ID:0000-0003-2239-0241

ÖZET

Türkiye’de genç işsizliği, işgücü piyasasının en önemli yapısal sorunlarından biri olarak öne çıkmakta ve ekonomik, toplumsal ve bireysel düzeyde ciddi olumsuzluklar doğurmaktadır. Son yıllarda artan genç nüfusa rağmen, bu kesimin istihdama yeterince katılamaması, ekonomik büyüme ve sosyal kalkınma açısından önemli riskler oluşturmaktadır. Özellikle eğitim sistemi ile iş dünyası arasındaki uyumsuzluk, mesleki eğitimin yetersizliği, ekonomik dalgalanmalar, teknolojik gelişmelerin işgücü piyasasında yarattığı dönüşümler ve bölgesel eşitsizlikler genç işsizliğini artıran başlıca faktörler arasında yer almaktadır. Üniversite mezunlarının dahi istihdam sorunu yaşaması, Türkiye’deki işgücü arz ve talebi arasındaki dengesizliği gözler önüne sermektedir. İşverenlerin deneyimli işgücü talep etmesi, gençlerin ise iş tecrübesi kazanmadan iş piyasasına girmeye çalışması, işsizlik sürecini uzatmakta ve bu grubu dezavantajlı hale getirmektedir. Ayrıca, düşük ücretli ve kayıt dışı işlerin yaygınlığı, gençlerin güvencesiz ve istikrarsız çalışma koşullarına mahkûm olmasına neden olmaktadır.

Genç işsizliğinin ekonomik boyutunun ötesinde, psikososyal ve toplumsal etkileri de oldukça ciddidir. Uzun süre işsiz kalan gençlerde motivasyon kaybı, özgüven eksikliği ve sosyal dışlanma gibi olumsuzluklar görülmekte, bu durum toplumsal huzursuzluğu ve umutsuzluk duygusunu artırmaktadır. Aynı zamanda, gençlerin iş bulamaması ve ekonomik geleceğe dair belirsizlik hissetmesi, beyin göçünü teşvik ederek nitelikli işgücünün yurtdışına yönelmesine sebep olmaktadır. Bu durum, Türkiye’nin kalkınma sürecini olumsuz etkilemekte ve rekabet gücünü zayıflatmaktadır.

Genç işsizliği ile mücadelede, eğitim-istihdam uyumunun sağlanması, mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesi, girişimciliğin teşvik edilmesi ve özel sektör ile kamu iş birliklerinin artırılması gibi çok yönlü stratejiler uygulanmalıdır. Ayrıca, gençlerin işgücü piyasasına entegrasyonunu kolaylaştıran aktif istihdam politikaları hayata geçirilmeli ve çalışma koşullarında esneklik sağlanmalıdır. Türkiye’nin sürdürülebilir ekonomik kalkınması ve toplumsal refahının artırılması için genç işsizliği sorununa yönelik uzun vadeli, bütüncül ve yenilikçi çözümler geliştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Genç işsizliği, işgücü piyasası, istihdam politikaları

YOUTH UNEMPLOYMENT IN LABOR MARKETS: CAUSES, CONSEQUENCES AND SOLUTION STRATEGIES ABSTRACT

In Türkiye, youth unemployment stands out as one of the most important structural problems of the labor market and causes serious economic, social and individual problems. Despite the increase in the youth population in recent years, their inability to participate sufficiently in employment poses significant risks for economic growth and social development. In particular, the mismatch between the education system and the business world, insufficient vocational training, economic fluctuations, transformations in the labor market caused by technological developments and regional inequalities are among the main factors that increase youth unemployment. The fact that even university graduates face employment problems reveals the imbalance between labor supply and demand in Türkiye. The fact that employers demand experienced labor while young people try to enter the labor market before gaining work experience prolongs the unemployment process and disadvantages this group. Moreover, the prevalence of low-paid and unregistered jobs causes young people to be condemned to precarious and unstable working conditions.

Beyond the economic dimension of youth unemployment, its psychosocial and social effects are also quite serious. Young people who are unemployed for long periods of time suffer from demotivation, lack of self-confidence and social exclusion, which increases social unrest and a sense of hopelessness. At the same time, young people's inability to find a job and uncertainty about their economic future encourages brain drain, leading to the outflow of skilled labor abroad. This negatively affects Türkiye's development process and weakens its competitiveness.

In combating youth unemployment, multifaceted strategies such as ensuring education-employment alignment, strengthening vocational and technical education, encouraging entrepreneurship and increasing private and public sector cooperation should be implemented. Moreover, active employment policies that facilitate the integration of young people into the labor market should be implemented and flexibility in working conditions should be ensured. Long-term, holistic and innovative solutions to the problem of youth unemployment need to be developed for Türkiye's sustainable economic development and social welfare.

Keywords: Youth unemployment, labor market, employment policies

1. Giriş

Genç işsizliği, küresel düzeyde işgücü piyasalarının en kritik sorunlarından biri olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de de genç işsizliğinin yüksek seyretmesi, hem ekonomik hem de sosyal yapı üzerinde derin etkiler bırakmaktadır. OECD ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri incelendiğinde, Türkiye'deki genç işsizlik oranlarının, Avrupa Birliği ülkeleri ve diğer gelişmekte olan ülkelerle kıyaslandığında oldukça yüksek olduğu görülmektedir (OECD, 2023).

Bu durumun temel nedenleri arasında, ekonomik dalgalanmalar, mesleki eğitimin yetersizliği, iş dünyası ile eğitim sistemi arasındaki uyumsuzluk ve teknolojik değişimlerin getirdiği yapısal dönüşümler yer almaktadır (Blanchflower & Freeman, 2017). Genç nüfusun istihdama katılmasında yaşanan zorluklar, uzun vadede ekonomik büyümeyi ve sosyal refahı tehdit eden bir unsur haline gelmektedir. Genç işsizliği, özellikle yükseköğretim mezunları arasında daha belirgin bir sorun olarak öne çıkmaktadır. İş piyasasının istihdam yaratma kapasitesinin yetersizliği, işverenlerin deneyimli işgücü talep etmesi ve ekonomik kriz dönemlerinde işten çıkarmaların genç işgücünü daha fazla etkilemesi, genç işsizliğini yapısal bir sorun haline getirmektedir.

Genç işsizliği, iktisadi teori açısından çeşitli yaklaşımlarla ele alınmaktadır. Neoklasik ekonomi teorisine göre, işgücü piyasalarındaki işsizlik, çalışma arzı ve talebi arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanmaktadır. Ancak, Keynesyen görüşe göre, ekonomik dalgalanmalar ve yetersiz talep genç işsizliğini besleyen en büyük etkenlerden biridir (Keynes, 1936).

Ayrıca, insan sermayesi teorisi (Becker, 1964), bireylerin eğitim ve beceri yatırımlarının iş bulma olasılıklarını artırdığını vurgulamaktadır. Ancak Türkiye özelinde, mezuniyet sonrası işsizliğin yüksek olması, insan sermayesi teorisinin pratikte her zaman beklenen sonucu doğurmadığını göstermektedir (Tansel & Taşçı, 2018). Sosyal sermaye teorisi ise gençlerin iş bulma sürecinde sosyal ağlarının önemine dikkat çekmektedir. Türkiye gibi sosyal ilişkilerin güçlü olduğu ülkelerde, kişisel bağlantılar aracılığıyla iş bulma oranlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, eğitilmiş fakat sosyal çevresi sınırlı bireyler için işsizlik riskini artırmaktadır.

Genç işsizlik, küresel ölçekte önemli bir ekonomik ve sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO, 2023) göre, genç nüfus arasındaki işsizlik oranları yetişkinlere kıyasla daha yüksek olup, bu durum ekonomik büyüme ve toplumsal istikrar açısından olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu çalışma, genç işsizliğinin nedenlerini, ekonomik ve sosyal sonuçlarını incelemekte ve literatürde önerilen çözüm stratejilerini ele almaktadır.

2. Genç İşsizliğinin Nedenleri ve Sonuçları

Genç işsizliğinin birçok nedeni bulunmaktadır. Becker'in (1964) insan sermayesi teorisine göre, gençler genellikle işgücü piyasasında deneyimsiz oldukları için dezavantajlı konumdadırlar.

2.1. Genç İşsizliğinin Nedenleri

Genç işsizliği, küresel ölçekte olduğu gibi Türkiye'de de önemli bir ekonomik ve toplumsal sorun olarak öne çıkmaktadır. Türkiye'de genç işsizlik oranları, genel işsizlik oranlarının üzerinde seyretmekte olup, özellikle 15-24 yaş aralığındaki bireylerin iş gücü piyasasına katılım süreçlerinde çeşitli yapısal engellerle karşılaştığı görülmektedir (TÜİK, 2023).

Genç işsizliğinin en temel nedenlerinden biri, eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyumsuzluktur. Üniversitelerden mezun olan gençlerin, iş dünyasının ihtiyaç duyduğu becerilere tam olarak sahip olmamaları, iş bulma süreçlerini zorlaştırmaktadır (Acar, 2018). Bu durum, mezun işsizliği sorununu da beraberinde getirmekte ve işverenlerin nitelikli eleman arayışı ile gençlerin istihdam olanakları arasındaki dengesizliği ortaya çıkarmaktadır (Koç & Yılmaz, 2020).

Bir diğer önemli faktör, iş deneyimi eksikliğidir. İşverenler, çoğu zaman deneyimli çalışanları tercih etmekte ve gençler için istihdama giriş sürecini zorlaştırmaktadır. Staj, çıraklık ve mesleki eğitim programlarının yetersizliği, gençlerin iş dünyasına adapte olmalarını geciktirmektedir (Güler & Demir, 2021). Özellikle teknik beceri gerektiren sektörlerde genç işsizlik oranlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (Öztürk, 2022).

Genç işsizliği üzerinde etkili olan diğer bir faktör ise ekonomik dalgalanmalar ve krizlerdir. Türkiye'de 2018'de yaşanan ekonomik kriz ve 2020'de COVID-19 pandemisinin iş gücü piyasasına etkileri, genç işsizlik oranlarını önemli ölçüde artırmıştır. Ekonomik durgunluk dönemlerinde firmaların işe alımları kısıtlaması ve esnek çalışma modellerine yönelmesi, gençlerin iş bulma şansını azaltmaktadır (Çelik & Arslan, 2019).

Bunların yanı sıra, kadınların iş gücüne katılımındaki yapısal engeller de genç kadın işsizliği oranlarını yükseltmektedir. Kültürel ve toplumsal normlar, kadınların istihdam fırsatlarından yeterince yararlanamamasına neden olmakta ve genç kadınlar arasında işsizlik oranları erkeklere kıyasla daha yüksek seviyelerde seyretmektedir (TÜİK, 2023).

2.2. Genç İşsizliğin Sonuçları

Genç işsizliği, ekonomik olduğu kadar toplumsal etkileri açısından da ciddi sonuçlar doğurmaktadır. Ekonomik açıdan değerlendirildiğinde, genç nüfusun üretken bir şekilde iş gücü piyasasına dahil olamaması, ülkenin büyüme potansiyelini olumsuz etkilemektedir (Acar, 2018). Uzun süre işsiz kalan gençlerin becerilerini kaybetme riski, onların ilerleyen yıllarda da iş bulma süreçlerini zorlaştırmaktadır (Koç & Yılmaz, 2020).

Sosyolojik açıdan bakıldığında, genç işsizlik toplumsal huzursuzluğu artıran unsurlardan biridir. İşsiz gençler arasında umutsuzluk, psikolojik stres ve motivasyon kaybı yaygın olarak gözlemlenmektedir. Bu durum, gençlerin sosyal hayattan kopmalarına ve giderek daha fazla ekonomik bağımlılığa sürüklenmelerine neden olmaktadır (Güler & Demir, 2021). İşsiz gençler arasında göç eğilimleri de artmakta, özellikle nitelikli genç nüfusun yurtdışına yönelmesi, ülkede beyin göçü sorununu derinleştirmektedir (Öztürk, 2022).

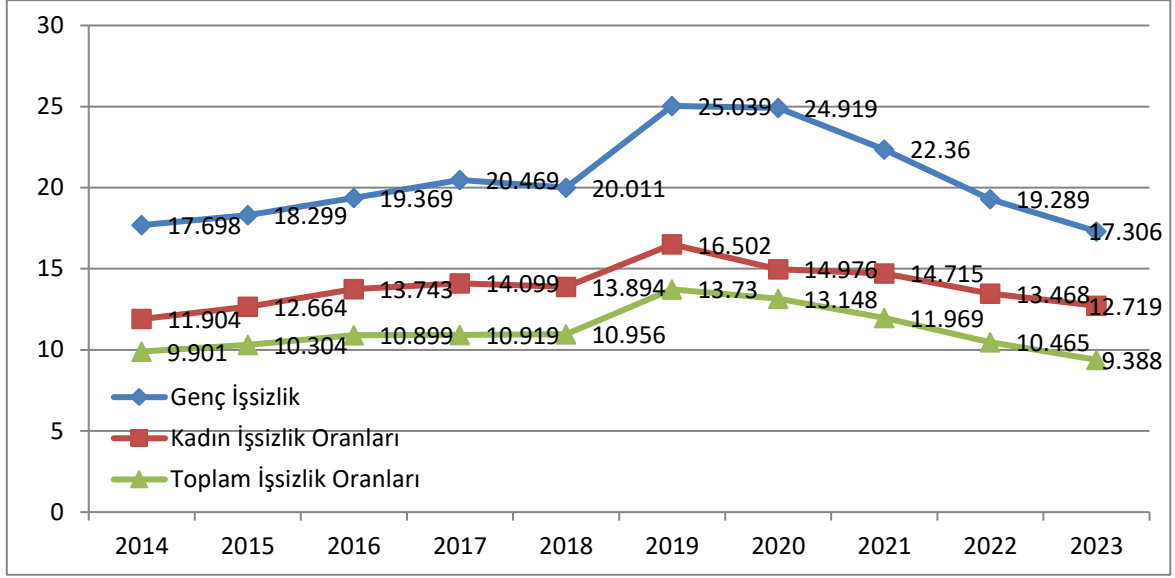
Ayrıca, genç işsizliği suç oranlarının artmasına ve toplumsal uyumun bozulmasına yol açabilmektedir. Çalışmalar, işsizlik oranlarının yüksek olduğu bölgelerde suç oranlarının da arttığını göstermektedir (Çelik & Arslan, 2019). Özellikle uzun süreli işsiz kalan gençlerin kayıt dışı ekonomiye yönelme olasılığı yükselmekte, bu da sosyal güvenlik sistemine zarar vermektedir.

Sonuç olarak, genç işsizliği hem ekonomik büyüme açısından hem de toplumsal istikrar açısından ciddi tehditler oluşturmaktadır. Bu sorunun çözümü için mesleki eğitim programlarının güçlendirilmesi, iş dünyası ile akademik kurumlar arasındaki bağın artırılması ve gençlerin iş gücü piyasasına entegrasyonunu kolaylaştıran politikaların geliştirilmesi gerekmektedir (TÜİK, 2023).

3. İstatistik Göstergeler

TÜİK verilerine göre, 15-24 yaş arası genç nüfus içerisinde işsizlik oranı 2023 yılı itibariyle %20 seviyelerinde seyretmektedir. Bu oran, toplam işsizlik oranından belirgin şekilde yüksektir ve bölgeler arası farklılıklar gözlemlenmektedir. Batı Anadolu bölgesinde genç işsizlik oranları %15 civarında iken, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da bu oran %30'u aşmaktadır (TÜİK, 2023). Grafik 1.'de Türkiye için 2014-2023 yıllık verileriyle genç işsizlik, kadın işsizliği ve toplam işsizlik oranları göstergelerine yer verilmiştir.

Grafik 1. İşsizlik Oranları (2014-2023)

Kaynak: Dünya Bankasından ulaşılan verilerle yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 1, 2014-2023 yılları arasındaki işsizlik oranlarının değişimini göstermektedir. Genel olarak, Türkiye’de işsizlik oranlarının yıllar içinde dalgalandığı ve belirli dönemlerde ekonomik ve yapısal faktörlere bağlı olarak artış veya azalış gösterdiği gözlemlenmektedir.

2014-2018 yılları arasında işsizlik oranlarında nispeten istikrarlı bir seyir izlendiği görülmektedir. Bu dönemde işsizlik oranları düşük seviyelerde seyretmiş ve büyük dalgalanmalar yaşanmamıştır. Ancak, 2018 yılından itibaren işsizlik oranlarında belirgin bir artış başlamış ve 2019-2020 yıllarında zirve noktalarına ulaşılmıştır. Bu artışın nedenleri arasında ekonomik durgunluk, küresel ekonomik gelişmeler ve Türkiye’de yaşanan finansal dalgalanmalar etkili olmuştur.

2020 yılında COVID-19 pandemisinin etkisiyle işsizlik oranlarında keskin bir artış yaşanmıştır. Pandemi nedeniyle birçok işletme faaliyetlerini durdurmuş veya küçülmeye gitmiş, hizmet sektörü başta olmak üzere birçok alanda iş kayıpları yaşanmıştır. Bu dönemde işsizlik oranlarının en yüksek seviyelerden birine ulaştığı görülmektedir.

2021 yılı itibarıyla işsizlik oranlarında kademeli bir düşüş eğilimi gözlemlenmektedir. Pandemi sonrası ekonomik toparlanma süreciyle birlikte iş gücü piyasasında hareketlenmeler yaşanmış, özellikle hizmet ve sanayi sektörlerinde istihdam artış göstermiştir. Ancak, bu düşüş trendi tam anlamıyla istikrarlı olmamış ve dönemsel dalgalanmalar devam etmiştir.

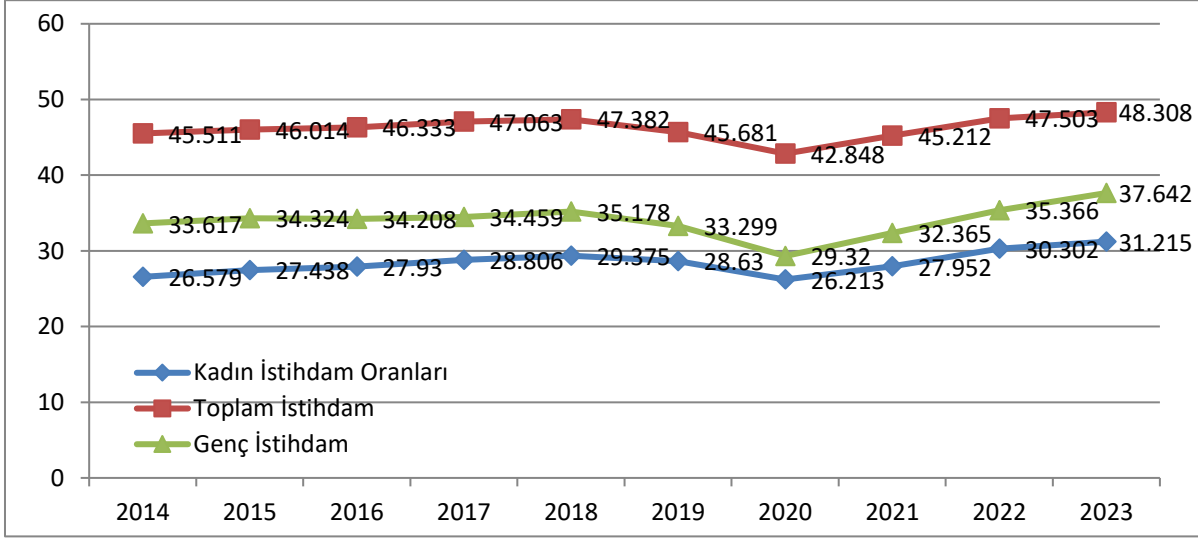
2022 ve 2023 yıllarında işsizlik oranlarında dalgalanmalar olsa da genel olarak bir düşüş eğilimi görülmektedir. Özellikle hükümetin istihdam teşvikleri, iş gücü piyasasını canlandırmaya yönelik politikalar ve ekonomik büyüme oranlarının artması işsizliği azaltmada etkili olmuştur. Bununla birlikte, enflasyon, yaşam maliyetlerindeki artış ve küresel ekonomik belirsizlikler iş gücü piyasasında hala risk oluşturmaktadır.

Genel olarak, 2014-2023 yılları arasında işsizlik oranlarının ekonomik dalgalanmalara ve küresel gelişmelere bağlı olarak değişim gösterdiği söylenebilir. 2018 ve 2020 yıllarında yaşanan keskin artışlar ekonomik krizler ve pandeminin etkilerini yansıtırken, 2021 sonrası dönemde ekonomik toparlanma ile birlikte işsizlik oranlarında kısmi bir iyileşme yaşandığı gözlemlenmektedir. Ancak, istikrarlı bir düşüş sağlanabilmesi için iş gücü piyasasına yönelik

yapısal reformların devam etmesi, yeni istihdam alanlarının oluşturulması ve özellikle genç işsizliğini azaltmaya yönelik politikaların uygulanması gerekmektedir.

Gençlerin işgücüne katılım oranları 2014-2023 yılları arasında toplam istihdam oranları ve kadın istihdam oranlarıyla birlikte Grafik 2.'de yer almaktadır.

Grafik 2. İstihdam Oranları (2014-2023)

Kaynak: Dünya Bankasından ulaşılan verilerle yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik, 2014-2023 yılları arasındaki istihdam oranlarının değişimini göstermektedir. Genel olarak incelendiğinde, istihdam oranlarının ekonomik dalgalanmalara ve küresel gelişmelere bağlı olarak değiştiği görülmektedir.

2014-2018 yılları arasında istihdam oranları nispeten istikrarlı bir seyir izlemiştir. Bu dönemde ekonomik büyüme ve yatırımlar, iş gücü piyasasını desteklemiş ve istihdam oranlarının belirli bir seviyede kalmasını sağlamıştır. Ancak, 2018 sonrası dönemde istihdam oranlarında dalgalanmalar yaşanmaya başlamıştır.

2019 ve 2020 yıllarında istihdam oranlarında keskin bir düşüş görülmektedir. Bu düşüşün temel nedenlerinden biri 2018 ekonomik krizi sonrası yaşanan finansal dalgalanmalar ve 2020'de COVID-19 pandemisinin etkisidir. Pandemi sürecinde uygulanan kısıtlamalar nedeniyle özellikle hizmet sektörü büyük zarar görmüş, birçok işletme kapanmış veya faaliyetlerini durdurmuştur. Bu durum, iş gücü piyasasında ciddi bir daralmaya yol açarak istihdam oranlarının düşmesine neden olmuştur.

2021 yılından itibaren istihdam oranlarında toparlanma süreci başlamıştır. Pandemi sonrası ekonomik hareketliliğin artması, üretimin yeniden canlanması ve hizmet sektörünün toparlanmasıyla birlikte istihdam oranlarında kademeli bir artış gözlemlenmiştir. Ancak, bu toparlanmanın sektörel bazda farklı hızlarda gerçekleştiği ve bazı alanlarda hala iş gücü piyasasında belirsizliklerin devam ettiği anlaşılmaktadır.

2022 ve 2023 yıllarında istihdam oranlarında görece bir iyileşme yaşanmıştır. Bu dönemde ekonomik büyümenin hızlanması, devletin istihdam teşvikleri ve sanayi ile hizmet sektöründeki canlanma istihdam oranlarının artmasına katkı sağlamıştır. Ancak, yüksek enflasyon, yaşam

maliyetlerindeki artış ve küresel ekonomik riskler, istihdam üzerindeki baskıları devam ettirmiştir.

Genel olarak, 2014-2023 yılları arasında istihdam oranlarının küresel ve ulusal ekonomik gelişmelere bağlı olarak dalgalandığı söylenebilir. 2019 ve 2020 yıllarında yaşanan sert düşüşler ekonomik krizler ve pandeminin etkilerini yansıtırken, 2021 sonrası dönemde ekonomik toparlanma ile birlikte istihdam oranlarında kademeli bir iyileşme yaşandığı gözlemlenmektedir. Ancak, istihdam oranlarının sürdürülebilir şekilde artırılabilmesi için iş gücü piyasasına yönelik reformların devam etmesi, yeni istihdam alanlarının oluşturulması ve özellikle gençler ile kadınların iş gücüne katılımını teşvik eden politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

4. NE EĞİTİMDE NE DE İSTİHDAMDA OLAN GENÇLER

NEET (Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençler) kavramı, 1980'li yıllarda İngiltere'de ortaya çıkmış ve zamanla uluslararası literatürde önemli bir konu haline gelmiştir (Eurofound, 2012, s. 19). Türkçede genellikle "NEET" olarak kullanılan bu kavram, bazen "Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne Yerleştirmede" (NEİY) şeklinde de ifade edilmektedir. İngilizcede teorik ve pratik eğitimi ayıran farklı terimler bulunurken, Türkçede "eğitim" sözcüğü tüm öğrenme süreçlerini kapsadığı için pratik eğitime yönelik ek bir terim kullanılmamaktadır. Bu nedenle, bu çalışmada "Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olma" ifadesi tercih edilmiştir (Tolgay ve Çakır, 2022, s. 1685).

NEET grubu, eğitim almayan, bir işte çalışmayan veya mesleki bir yönelim içerisinde olmayan gençleri tanımlamaktadır. Son yıllarda hükümetler, uluslararası kuruluşlar, akademisyenler ve medya tarafından giderek daha fazla gündeme getirilen bu konu, özellikle gençlerin iş gücüne katılımını artırmaya yönelik politikalar açısından büyük önem taşımaktadır (UNICEF, 2023, s. 8-10; ILO, 2022, s. 1-3; Rahmani ve Groot, 2023, s. 1-2).

NEET kavramı, sadece işsiz gençleri değil, aynı zamanda eğitim sisteminden erken ayrılanları, uzun süre iş aramaktan vazgeçmiş bireyleri, aile işlerinde güvencesiz çalışanları ve sağlık sorunları nedeniyle iş gücüne katılamayanları da içermektedir (Eurofound, 2012, s. 20). Bu grup, ekonomik belirsizlik ve sosyal güvencesizlik açısından risk altında olduğu için, ülkelerin ekonomik kalkınması ve sosyal refahının artırılmasında NEET oranlarının düşürülmesi kritik bir öneme sahiptir.

Tablo 1. Türkiye'de Ne İstihdamda Ne Eğitimde Olan Gençler (Bin kişi)

	Toplam	Ne eğitimde ne istihdamda olanlar	Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı(%)
2021	12.090	3.018	25,0
2022	11.909	2.682	22,5
2023	11.796	2.525	21,4
2024	11.598	2.614	22,5

Tablo 1, 2021-2024 yılları arasında Türkiye'de ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençlerin sayısını ve oranlarını göstermektedir. Verilere bakıldığında, toplam genç nüfusun yıllar içinde azalma eğiliminde olduğu, ancak NEET gençlerin sayısında dalgalanmalar yaşandığı görülmektedir. **2021 yılında NEET gençlerin sayısı 3.018 bin kişi olup, toplam genç nüfus içindeki oranı %25 olarak kaydedilmiştir.** Bu, her dört gençten birinin eğitim almadığını ve herhangi bir işte çalışmadığını göstermektedir.

2022 yılında NEET sayısında belirgin bir düşüş yaşanmış ve 2.682 bin kişiye gerileyerek oran %22,5 seviyesine inmiştir. Bu düşüş, eğitim ve istihdam politikalarındaki iyileşmeler, mesleki eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve gençlerin iş gücüne katılımını artırmaya yönelik teşviklerin etkili olduğunu göstermektedir. **2023 yılında NEET sayısı 2.525 bin kişiye**

düşerek en düşük seviyeye ulaşmış ve oran %21,4'e gerilemiştir. Bu eğilim, gençlerin eğitim ve istihdama entegrasyonunun arttığını ve çeşitli ekonomik ve sosyal politikaların olumlu etkiler yarattığını düşündürmektedir.

Ancak **2024 yılında NEET sayısında tekrar bir artış yaşanmış ve 2.614 bin kişiye yükselerek oran %22,5'e çıkmıştır.** Bu artış, iş gücü piyasasında yaşanan belirsizlikler, ekonomik dalgalanmalar veya eğitimden ayrılan gençlerin istihdama tam olarak entegre olamaması gibi faktörlerle açıklanabilir. NEET oranının kalıcı olarak düşürülebilmesi için **gençlere yönelik mesleki eğitim programlarının artırılması, iş gücü piyasasında esnek çalışma modellerinin yaygınlaştırılması ve genç istihdam teşviklerinin güçlendirilmesi** büyük önem taşımaktadır.

Tablo 2. Türkiye’de Eğitim durumuna göre Ne istihdamda ne eğitimde olan gençler

		2021	2022	2023	2024
Okur-yazar olmayanlar	Toplam	168	156	123	118
	Ne eğitimde ne istihdamda olanlar	141	123	99	93
	Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı (NEET) (%)	83,9	78,6	80,3	78,6
Lise altı eğitimliler	Toplam	6.000	5.802	5.621	5.320
	Ne eğitimde ne istihdamda olanlar	1.216	1.011	990	960
	Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı (%)	20,3	17,4	17,6	18,0
Lise	Toplam	2.440	2.648	2.842	2.968
	Ne eğitimde ne istihdamda olanlar	574	600	628	729
	Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı (%)	23,5	22,7	22,1	24,6
Mesleki veya teknik lise	Toplam	2.000	1.874	1.872	1.865
	Ne eğitimde ne istihdamda olanlar	592	478	457	464
	Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı	29,6	25,5	24,4	24,9
Yükseköğretim	Toplam	1.483	1.429	1.338	1.326
	Ne eğitimde ne istihdamda olanlar	495	469	352	368
	Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı	33,4	32,9	26,3	27,8

Tablo 2 verilerine genel olarak bakıldığında, Türkiye’de **ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençlerin sayısında dalgalanmalar yaşandığı**, ancak eğitim seviyesi arttıkça NEET oranlarının genellikle düştüğü görülmektedir. Okur-yazar olmayan gençler arasında NEET oranları oldukça yüksek seviyelerde kalmaya devam ederken, lise altı eğitim almış bireylerde zaman içinde kısmi bir iyileşme gözlemlenmiştir. Lise ve üniversite mezunları arasında ise NEET oranlarında dalgalanmalar yaşanmakta, özellikle üniversite mezunları arasında **mezun işsizliği** önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mesleki ve teknik lise mezunları, diğer eğitim gruplarına kıyasla **iş gücü piyasasına daha kolay entegre olabilen bir kesimdir**, ancak bu grupta da istihdam olanakları sektörlere göre değişiklik göstermektedir. Yükseköğretim mezunları için NEET oranının düşme eğiliminde olması olumlu bir gelişme olmakla birlikte, **2024 yılında tekrar artış göstermesi, iş gücü piyasasında yeterli istihdam sağlanamaması ve işverenlerin beklentileri ile mezunların yetkinlikleri arasındaki uyumsuzluğu** işaret etmektedir.

Genel olarak, Türkiye’de NEET oranlarının sürdürülebilir şekilde düşürülebilmesi için eğitim ile iş gücü piyasası arasındaki bağlantının güçlendirilmesi, mesleki ve teknik

eğitimin teşvik edilmesi ve genç istihdamına yönelik aktif politikaların artırılması gerekmektedir. Özellikle staj, çıraklık ve iş başı eğitim programlarının yaygınlaştırılması, işverenlerin genç istihdamına yönelik teşvik edilmesi ve üniversite müfredatlarının iş dünyasının ihtiyaçlarına göre güncellenmesi gençlerin istihdama daha kolay katılmalarını sağlayacaktır. NEET grubundaki gençlerin azaltılması, yalnızca bireysel ekonomik bağımsızlığı değil, aynı zamanda ülke ekonomisinin büyümesi ve toplumsal refahın artması açısından da kritik bir öneme sahiptir.

5. Sonuç ve öneriler

Genç işsizliği, Türkiye’de iş gücü piyasasının en önemli yapısal sorunlarından biri olarak varlığını sürdürmekte ve ekonomik, sosyal ve bireysel düzeyde ciddi olumsuzluklara yol açmaktadır. Veriler, genç nüfusun iş gücüne katılımında çeşitli engellerle karşılaştığını ve eğitim sisteminin iş dünyasının beklentilerine yeterince yanıt veremediğini göstermektedir. Özellikle eğitim-istihdam uyumsuzluğu, gençlerin mezuniyet sonrası istihdama entegrasyonunu zorlaştırmakta ve işsizlik sürecini uzatmaktadır. Bunun yanı sıra, genç işsizliği sadece ekonomik büyüme açısından değil, aynı zamanda toplumsal istikrar ve bireysel refah açısından da önemli riskler barındırmaktadır. Uzun süre işsiz kalan gençlerde motivasyon kaybı, psikolojik çöküntü ve sosyal dışlanma gibi sorunlar gözlemlenmekte; bu durum toplumsal huzursuzluğa ve beyin göçüne yol açmaktadır. Ayrıca, kayıt dışı çalışma ve düşük ücretli işlerin yaygınlığı, gençlerin güvencesiz ve istikrarsız koşullarda istihdam edilmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda, genç işsizliğinin sürdürülebilir bir şekilde azaltılabilmesi için eğitim, iş gücü piyasası ve istihdam politikaları arasında daha güçlü bir entegrasyon sağlanması gerekmektedir.

Genç işsizliğiyle mücadelede, kısa vadeli çözümler yerine uzun vadeli, yapısal reformlara dayalı politikaların uygulanması gerekmektedir. Öncelikle, eğitim-istihdam uyumunun güçlendirilmesi amacıyla mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesi, sanayi ve hizmet sektörlerinin ihtiyaçlarına uygun iş gücü yetiştirilmesi sağlanmalıdır. Üniversite müfredatları, iş dünyasının taleplerine göre güncellenmeli ve uygulamalı eğitimlerin sayısı artırılmalıdır. Özellikle staj, çıraklık ve iş başı eğitim programlarının yaygınlaştırılması, gençlerin mezun olmadan önce iş tecrübesi kazanmalarını teşvik edecektir.

Bunun yanı sıra, gençlerin iş gücüne katılımını artıracak çeşitli destek mekanizmaları oluşturulmalıdır. İşverenlere yönelik genç istihdam teşvikleri artırılmalı ve gençlerin işe alım süreçlerini kolaylaştıran programlar uygulanmalıdır. Genç girişimciliğini teşvik eden finansal destekler, hibe ve mikro kredi programları yaygınlaştırılmalı; esnek çalışma modelleri ve uzaktan çalışma imkanları geliştirilerek gençlerin farklı istihdam olanaklarına erişimi sağlanmalıdır.

Genç işsizliğinin bölgesel ve toplumsal farklılıkları azaltıcı politikalarla ele alınması da büyük önem taşımaktadır. Kırsal ve dezavantajlı bölgelerde istihdam projeleri geliştirilerek bu bölgelerde iş imkanları artırılmalıdır. Özellikle kadınların iş gücüne katılımını teşvik eden destekleyici politikalar uygulanmalı ve çocuk bakım hizmetleri güçlendirilmelidir. Ayrıca, dijitalleşen iş gücü piyasasına uyum sağlamak amacıyla gençlere yönelik bilişim ve teknoloji alanında eğitimler düzenlenmeli, e-ticaret, yazılım, yapay zeka ve veri analitiği gibi alanlarda uzmanlaşmaları teşvik edilmelidir.

Son olarak, genç işsizliğini azaltmak amacıyla kamu ve özel sektör iş birlikleri güçlendirilmelidir. Özel sektör ve kamu kuruluşları arasında iş gücü geliştirme programları oluşturulmalı ve ortak projeler hayata geçirilmelidir. Yerel yönetimlerin, üniversitelerin ve sanayi kuruluşlarının birlikte hareket ettiği istihdam modelleri geliştirilerek gençlerin iş gücüne entegrasyonu sağlanmalıdır. Sonuç olarak, genç işsizliğinin azaltılması için çok yönlü ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Eğitim sisteminin iş gücü piyasasıyla

daha uyumlu hale getirilmesi, gençlerin iş deneyimi kazanmasını kolaylaştıran mekanizmaların oluşturulması ve dijital becerilere yönelik yatırımların artırılması, genç işsizliğinin kalıcı şekilde azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Bu süreçte kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında güçlü iş birliklerinin kurulması kritik öneme sahiptir.

KAYNAKLAR

- Autor, D. H. (2019). Work of the past, work of the future. *Journal of Economic Perspectives*, 33(2), 3-30. <https://doi.org/10.1257/jep.33.2.3>
- Becker, G. S. (1964). *Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education*. University of Chicago Press.
- Blanchflower, D. G., & Freeman, R. B. (2017). *Youth Employment and Joblessness in Advanced Countries*. University of Chicago Press.
- Blanchflower, D. G. (2019). *Not Working: Where Have All the Good Jobs Gone?* Princeton University Press.
- Bell, D. N., & Blanchflower, D. G. (2011). Young people and the Great Recession. *Oxford Review of Economic Policy*, 27(2), 241-267. <https://doi.org/10.1093/oxrep/grr011>
- Caliendo, M., & Schmidl, R. (2016). Youth unemployment and active labor market policies in Europe. *IZA Journal of Labor Policy*, 5(1), 1-30. <https://doi.org/10.1186/s40173-016-0063-2>
- Choudhry, M. T., Marelli, E., & Signorelli, M. (2012). Youth unemployment rate and impact of financial crises. *International Journal of Manpower*, 33(1), 76-95. <https://doi.org/10.1108/01437721211212538>
- Eichhorst, W., Marx, P., & Wehner, C. (2015). Labor market reforms in Europe: Towards more flexicure labor markets? *Journal for Labour Market Research*, 48(3), 275-292. <https://doi.org/10.1007/s12651-015-0183-7>
- ILO (2023). Global employment trends for youth 2023. International Labour Organization. <https://www.ilo.org>
- Keynes, J. M. (1936). *The General Theory of Employment, Interest, and Money*. Macmillan.
- Kluge, J., Puerto, S., Robalino, D., Romero, J. M., Rother, F., Stöterau, J., & Witte, M. (2019). Do youth employment programs improve labor market outcomes? A quantitative review. *World Development*, 114, 237-253. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2018.10.004>
- McGuinness, S., Pouliakas, K., & Redmond, P. (2018). Skills mismatch: Concepts, measurement and policy approaches. *Journal of Economic Surveys*, 32(4), 985-1015. <https://doi.org/10.1111/joes.12254>
- OECD (2021). *OECD employment outlook 2021: Navigating the COVID-19 crisis and recovery*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/5a700c4b-en>
- OECD. (2022). *Youth Employment Policies in OECD Countries*.
- Scarpetta, S., Sonnet, A., & Manfredi, T. (2010). Rising youth unemployment during the crisis: How to prevent negative long-term consequences on a generation? *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, No. 106. <https://doi.org/10.1787/5kmh79zb2mmv-en>
- Tansel, A., & Taşçı, H. (2018). "Youth Unemployment and Education in Turkey." *Applied Economics*, 50(22), 2428-2446.

TÜİK. (2023). *Hanehalkı İşgücü Araştırması Sonuçları*.
Türkiye Kalkınma Bankası. (2023). *Bölgesel İstihdam Raporu*.
World Bank. (2021). *Education and the Labor Market in Turkey*.

TÜRKİYE’DE İŞSİZLİK VE İŞ ARAMA SÜREÇLERİ: MESLEK GRUPLARI, İŞ ARAMA KANALLARI VE İŞGÜCÜNE KATILIM DİNAMİKLER

Dr. Öğr. Üyesi Gülferah ERTÜRKMEN

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi , gbozkaya@ksu.edu.tr

ORCID ID:0000-0003-2239-0241

Dr. Tuğba KONUK

Bağımsız Araştırmacı, yilmaz-tuba@outlook.com

ORCID ID: 0000-0002-7381-4131

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye’de işsizlik sorununu ve iş arama süreçlerini meslek grupları, iş arama kanalları ve işgücüne katılım dinamikleri açısından incelemektedir. TÜİK verilerine göre, 2023 yılı itibarıyla Türkiye’de işsizlik oranı %10,2 olarak ölçülmüştür. Genç nüfusta (15-24 yaş) bu oran %20,5’e yükselirken, kadınlarda işsizlik oranı %14,1 ile ortalamanın üzerinde seyretmektedir. İşgücüne katılım oranı ise %53,2 olup, kadınların katılım oranı %34,5 ile sınırlı kalmaktadır.

Araştırma, işsizliğin yapısını anlamak ve iş arama davranışlarını analiz etmek amacıyla farklı meslek gruplarındaki bireylerin deneyimlerine odaklanmaktadır. İş arama süreçlerinde geleneksel yöntemler (referanslar, kişisel ağlar) hala önemli olsa da, dijital platformlar ve sosyal medya gibi modern kanalların kullanımı giderek artmaktadır. TÜİK verilerine göre, yüksek eğitimli bireylerin %65’i dijital kanalları tercih ederken, düşük eğitimli bireylerde bu oran %35’e düşmektedir. Nitelikli işgücü dijital kanalları daha fazla kullanırken, niteliksiz işgücü geleneksel yöntemlere daha çok başvurmaktadır.

Türkiye’de işsizliğin yüksek olmasının temel nedenleri arasında eğitim-istihdam uyumsuzluğu, deneyim eksikliği ve coğrafi farklılıklar yer almaktadır. Özellikle kırsal bölgelerde kadınların işgücüne katılım oranı %22,5 ile oldukça düşüktür. Genç nüfusta ise işsizlik, eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyumsuzluk nedeniyle kronik bir sorun haline gelmiştir.

Çalışmanın bulguları, işsizlikle mücadelede politika yapıcılar için önemli çıkarımlar sunmaktadır. Özellikle gençlerin ve kadınların işgücü piyasasına entegrasyonunu kolaylaştıracak politikaların geliştirilmesi, dijital iş arama kanallarının yaygınlaştırılması ve mesleki eğitim programlarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, esnek çalışma modellerinin teşvik edilmesi ve işverenlerin nitelikli işgücü ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik adımlar atılması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, İş arama, İşgücüne Katılım

**UNEMPLOYMENT AND JOB SEARCH PROCESSES IN TÜRKİYE:
OCCUPATIONAL GROUPS, JOB SEARCH CHANNELS AND LABOR FORCE
PARTICIPATION DYNAMICS**

ABSTRACT

This research examines the problem of unemployment and job search processes in Türkiye in terms of occupational groups, job search channels and labor force participation dynamics. According to TurkStat data, as of 2023, the unemployment rate in Türkiye was 10.2%. Among the young population (15-24 years old), this rate rises to 20.5%, while the unemployment rate for women is above average at 14.1%. The labor force participation rate is 53.2%, while women's participation rate is limited to 34.5%.

The research focuses on the experiences of individuals in different occupational groups in order to understand the structure of unemployment and analyze job search behavior. While traditional methods (references, personal networks) are still important in job search processes, the use of modern channels such as digital platforms and social media is increasing. According to TurkStat data, 65% of highly educated individuals prefer digital channels, while this rate drops to 35% for individuals with lower education. While the skilled labor force uses digital channels more, the unskilled labor force relies more on traditional methods.

The main reasons for high unemployment in Türkiye include education-employment mismatch, lack of experience and geographical differences. Especially in rural areas, women's labor force participation rate is very low at 22.5%. Youth unemployment has become a chronic problem due to the mismatch between the education system and the labor market.

The findings of the study have important implications for policy makers in the fight against unemployment. In particular, policies to facilitate the integration of youth and women into the labor market should be developed, digital job search channels should be expanded and vocational training programs should be strengthened. In addition, it is important to encourage flexible working models and take steps to meet the needs of employers for qualified labor.

Key Words: Unemployment, Job search, Labor Force Participation

1. Giriş

Günümüz toplumlarında işsizlik ve istihdam politikaları, en temel sorunlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Özellikle bilgi çağının getirdiği teknolojik ve ekonomik dönüşümler ile küreselleşme süreci, işsizliğin birçok ülkede hızla artmasına neden olmuş ve bu durumu ekonomiler için kritik bir mesele haline getirmiştir (Ekin, 2001:32).

İşsizlik, ekonomik ve toplumsal yapıyı derinden etkileyen temel sorunlardan biri olarak günümüzde önemini korumaktadır. Özellikle küreselleşme, dijitalleşme ve ekonomik dalgalanmalar, işsizlik oranlarını belirleyen temel faktörler arasında yer almakta; istihdam yapısını ve iş arama süreçlerini doğrudan şekillendirmektedir (Koç & Yılmaz, 2020). Türkiye'de işsizlik oranları, ekonomik büyüme, sektörlerin dönüşümü ve demografik dinamikler çerçevesinde sürekli değişim göstermekte, bu durum bireylerin iş bulma

stratejilerini ve işgücü piyasasına katılım süreçlerini önemli ölçüde etkilemektedir (TÜİK, 2023).

İşgücü piyasasına katılım, yalnızca ekonomik bir konu olmanın ötesinde sosyal ve psikolojik boyutlar da içermektedir. İş arama sürecinde bireylerin eğitim düzeyi, mesleki yeterlilikleri, bölgesel işgücü arz ve talebi, cinsiyet ve yaş gibi faktörler belirleyici olmaktadır (Acar, 2018). Türkiye’de işsizlik sorununun meslek gruplarına göre farklılık gösterdiği, bazı sektörlerde nitelikli iş gücüne talebin fazla olmasına rağmen, diğer sektörlerde iş bulmanın giderek zorlaştığı görülmektedir (Güler & Demir, 2021).

İş arama kanalları, bireylerin işgücü piyasasına entegrasyonunu sağlama sürecinde kritik bir rol oynamaktadır. Geleneksel yöntemler olan gazete ilanları ve şahsi referansların yanı sıra, günümüzde çevrimiçi iş bulma platformları, sosyal medya ağları ve İŞKUR gibi kamu destekli kurumlar, iş arama süreçlerinde giderek daha fazla tercih edilmektedir (Öztürk, 2022). Ancak, iş arama sürecindeki başarı oranları bireylerin sahip olduğu sosyal sermaye, dijital okuryazarlık düzeyi ve sektörel ihtiyaçlarla doğrudan ilişkili olup, tüm bireyler için eşit fırsatlar sunmamaktadır (Çelik & Arslan, 2019).

Bu çalışmada, Türkiye’de işsizlik olgusunun mevcut durumu ele alınarak, iş arama süreçlerinde bireylerin hangi yöntemleri tercih ettiği, meslek grupları arasındaki işsizlik farklılıkları ve işgücüne katılım dinamikleri detaylı bir şekilde incelenecektir. Türkiye işgücü piyasasının mevcut durumu ve gelecekteki eğilimlerine yönelik çıkarımlarda bulunmak, işsizlikle mücadelede etkili politikalar geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla çalışmanın temel çerçevesi oluşturulacaktır.

2. İşsizlik Türleri

İşsizlik, ekonomik, sosyal ve psikolojik boyutları olan karmaşık bir olgudur. İşsizliğin nedenleri ve etkileri farklılaştığı için ekonomi literatüründe çeşitli işsizlik türleri tanımlanmıştır. Genel olarak işsizlik türleri; friksiyonel işsizlik, yapısal işsizlik, konjonktürel işsizlik, gizli işsizlik ve teknolojik işsizlik gibi kategorilere ayrılmaktadır (Koç & Yılmaz, 2020).

. Friksiyonel İşsizlik: İşgücü piyasasında iş arayan bireylerin yeni bir iş bulana kadar geçen süre boyunca işsiz kalmalarını ifade eder. Genellikle kısa vadeli olan bu işsizlik türü, bireylerin daha iyi koşullara sahip iş aramaları veya iş değişiklikleri nedeniyle ortaya çıkmaktadır (Güler & Demir, 2021). Örneğin, yeni mezun bir bireyin mezuniyet sonrası iş bulana kadar geçen sürede yaşadığı işsizlik friksiyonel işsizlik kapsamında değerlendirilir.

Yapısal İşsizlik: Ekonomideki sektörlerin zamanla dönüşmesi ve işgücünün bu değişime ayak uyduramaması sonucu ortaya çıkar. Özellikle teknolojik ilerleme ve küreselleşme süreçleri bazı mesleklerin önemini yitirirken, yeni mesleklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ancak, işgücü yeterli eğitim ve beceriye sahip değilse, bu süreç yapısal işsizliğe yol açmaktadır (Acar, 2018). Örneğin, sanayi sektöründe otomasyon sistemlerinin yaygınlaşması ile birlikte bazı mavi yakalı çalışanların işsiz kalması, yapısal işsizliğin bir örneğidir.

Konjonktürel İşsizlik: Ekonomik dalgalanmalar ve krizler sonucunda ortaya çıkan işsizlik türüdür. Özellikle ekonomik durgunluk dönemlerinde işletmelerin üretimi azaltması, küçülmeye gitmesi ve işten çıkarmalar yapması konjonktürel işsizliği artırmaktadır (Öztürk, 2022). Örneğin, 2008 küresel finans krizi sırasında birçok ülkede işsizlik oranlarının artması, konjonktürel işsizliğe örnek olarak gösterilebilir.

Gizli İşsizlik: Bireylerin istihdam edilmiş gibi görünmesine rağmen, üretime katkılarının düşük veya gereksiz olduğu durumları ifade eder. Bu tür işsizlik genellikle tarım sektöründe ve kamu istihdamında görülmektedir. Örneğin, bir aile işletmesinde aslında iki kişiyle yapılabilecek bir işi beş kişinin yapması gizli işsizliğin bir göstergesidir (TÜİK, 2023).

Teknolojik İşsizlik: Otomasyon, yapay zeka ve dijitalleşme gibi teknolojik gelişmelerin işgücü talebini azaltması sonucu ortaya çıkan işsizlik türüdür. Özellikle sanayi ve hizmet sektörlerinde makineleşmenin artması, bazı mesleklerin ortadan kalkmasına yol açmaktadır (Çelik & Arslan, 2019). Örneğin, bankacılık sektöründe geleneksel gişe memurlarının yerini internet bankacılığı ve ATM'lerin alması, teknolojik işsizliğe örnek olarak verilebilir.

İşsizlik, sadece ekonomik bir sorunun ötesinde, toplumsal ve bireysel düzeyde ciddi etkileri olan bir olgudur. Friksiyonel, yapısal, konjonktürel, gizli ve teknolojik işsizlik gibi farklı işsizlik türleri, işgücü piyasasındaki dinamiklere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Günümüzde, teknolojik gelişmeler ve ekonomik dalgalanmalar işsizlik türlerini daha karmaşık hale getirmekte ve işgücü piyasasında yeni zorluklara yol açmaktadır.

Bu nedenle, işsizlikle mücadelede uygulanacak politikaların her işsizlik türüne özgü olarak belirlenmesi gerekmektedir. Kısa vadeli işsizlik sorunlarını çözmek için aktif işgücü politikaları ve iş bulma mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekirken, yapısal işsizlikle mücadelede eğitim reformları ve mesleki yeterlilik programları büyük önem taşımaktadır (Koç & Yılmaz, 2020). Aynı zamanda, dijitalleşmenin hızlandığı günümüz dünyasında, teknolojik işsizliği en aza indirmek için bireylerin yeni beceriler kazanmasını teşvik eden politikalar uygulanmalıdır.

Özetle, işsizliğin etkili bir şekilde yönetilebilmesi için işgücü piyasasının dinamikleri iyi analiz edilmeli ve her işsizlik türüne uygun stratejiler geliştirilmelidir. Aksi takdirde, işsizlik oranlarının artması ekonomik istikrarsızlık, gelir adaletsizliği ve toplumsal huzursuzluk gibi daha büyük sorunlara yol açabilir (Öztürk, 2022).

3. Türkiye’de iş arama süreçleri

Günümüz işgücü piyasasında iş arama süreçleri, teknolojik gelişmeler, ekonomik dalgalanmalar ve demografik değişimler gibi birçok faktörden etkilenmektedir. İş arayan bireylerin iş bulma süreci; sahip oldukları mesleki nitelikler, tercih ettikleri iş arama kanalları ve işgücüne katılım dinamikleri çerçevesinde şekillenmektedir (Koç & Yılmaz, 2020). Geleneksel iş bulma yöntemleri yerini giderek dijital platformlara bırakırken, sektörler arasındaki işgücü talebi de büyük farklılıklar göstermektedir (TÜİK, 2023). Bu çalışmada, meslek gruplarına göre iş arama stratejileri, kullanılan iş bulma kanalları ve işgücüne katılımı etkileyen faktörler ele alınarak Türkiye işgücü piyasasının dinamikleri kapsamlı bir şekilde incelenecektir.

Tablo 1. İş Arama Süresine Göre İşsizler (15 +yaş) (Bin Kişi)

		Bir yıldan daha az süreli işsizler						Bir yıl ve daha fazla süreli işsizler (Uzun süreli işsizler)			
Yıllar		İşsiz	Ay bazında toplam işsiz	1 - 2(ay)	3 - 5 (Ay)	6 - 8 (ay)	9 - 11(Ay)	1 yıl ve daha fazla, 2 yıldan az	2 yıl ve daha fazla, 3 yıldan az	3 yıl ve daha fazla	Yıl Bazında Toplam İşsiz
Toplam - Total											
2021	I. Çeyrek	4.277	3.026	1.107	1.024	570	325	900	209	143	1.252
	II. Çeyrek	3.795	2.484	1.058	736	466	224	974	211	127	1.312
	III. Çeyrek	3.912	2.672	1.517	673	336	146	846	249	145	1.240
	IV. Çeyrek	3.680	2.631	1.407	808	318	98	696	235	119	1.049
2022	I. Çeyrek	3.864	2.920	1.401	979	424	117	593	225	127	944
	II. Çeyrek	3.468	2.618	1.298	771	413	135	549	195	106	851
	III. Çeyrek	3.501	2.647	1.491	711	328	117	559	207	88	854
	IV. Çeyrek	3.533	2.723	1.440	865	300	118	539	175	97	810
2023	I. Çeyrek	3.587	2.819	1.424	848	429	117	515	157	96	768
	II. Çeyrek	3.211	2.503	1.282	745	327	149	469	134	105	708
	III. Çeyrek	3.272	2.553	1.493	659	303	98	484	135	102	720
	IV. Çeyrek	3.029	2.391	1.291	707	286	108	432	134	72	638
2024	I. Çeyrek	3.255	2.610	1.356	804	339	111	448	110	87	645
	II. Çeyrek	2.980	2.377	1.331	636	294	117	432	98	73	603
	III. Çeyrek	3.180	2.555	1.564	638	255	98	447	108	69	625
	IV. Çeyrek	3.043	2.498	1.363	747	302	86	375	104	66	544

Kaynak: TÜİK (05.02.2025)

Tablo 1, 2021-2024 yılları arasında işsizlerin iş arama sürelerine göre dağılımını göstermektedir. Genel olarak bakıldığında, toplam işsiz sayısında dalgalanmalar yaşanmıştır. 2021'in ilk çeyreğinde **4.277 bin kişi** işsizken, bu rakam 2024'ün dördüncü çeyreğinde **3.043 bin kişiye** gerilemiştir.

Kısa süreli işsizler (1 yıldan az iş arayanlar) en büyük grubu oluşturmaktadır. 2021'in ilk çeyreğinde **3.026 bin kişi** kısa süreli işsiz kategorisinde yer alırken, 2024'ün dördüncü çeyreğinde bu sayı **2.498 bin kişiye** düşmüştür. **1-2 ay arasında iş arayanların sayısı** genellikle en yüksek değerleri göstermiş ve 2021'de **1.107 bin kişi** iken, 2024'te **1.363 bin kişi** olarak kaydedilmiştir. **3-5 ay arasında iş arayanların sayısı** da dönemsel dalgalanmalara rağmen 2021'de **1.024 bin kişi** iken, 2024'te **747 bin kişiye** gerilemiştir.

Uzun süreli işsizler (1 yıldan fazla iş arayanlar) açısından değerlendirildiğinde, 2021'in ilk çeyreğinde **1.252 bin kişi** bu kategoride yer alırken, 2024'ün dördüncü çeyreğinde bu rakam **544 bin kişiye** kadar gerilemiştir. **1-2 yıl arasında iş arayanların sayısı** özellikle 2021'in ilk çeyreğinde **900 bin kişi** gibi yüksek bir seviyedeysen, 2024 yılı dördüncü çeyrekte **375 bin**

kişiyeye düşmüştür. 2 yıldan fazla süredir iş arayanların sayısı da azalma eğilimi göstermiş, 2021’de 209 bin kişi olan bu grup, 2024 dördüncü çeyrekte 104 bin kişiye kadar gerilemiştir. Genel olarak, toplam işsizlikte düşüş eğilimi görülmekle birlikte, kısa süreli iş arayanların oranı yüksek kalmaya devam etmektedir. Özellikle uzun süreli işsiz sayısında belirgin bir azalma yaşanmış olması, ekonomik toparlanma veya iş gücü piyasasına katılımında değişiklikler olduğunu gösterebilir. Ancak, işsizlerin büyük bir kısmının kısa süre içinde iş bulamadığı ve işsizlik sürelerinin uzadığı da dikkat çeken bir noktadır. Bu durum, iş gücü piyasasında sürdürülebilir istihdam politikalarına duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Tablo 2. İş Arama Süresine Göre İşsizler (15 +yaş) (Bin Kişi) (Erkeler)

Yıllar		İşsiz	Ay bazında toplam işsiz	1 - 2 (ay)	3 - 5 (Ay)	6 - 8 (ay)	9 - 11(Ay)	1 yıl ve daha fazla, 2 yıldan az	2 yıl ve daha fazla, 3 yıldan az	3 yıl ve daha fazla	Yıl Bazında Toplam İşsiz
Toplam - Total											
2021	I. Çeyrek	2.723	2.039	786	700	352	201	495	115	74	684
	II. Çeyrek	2.391	1.667	727	495	306	139	547	108	68	723
	III. Çeyrek	2.218	1.597	933	396	183	86	434	107	80	621
	IV. Çeyrek	2.133	1.634	944	448	182	59	325	108	66	499
2022	I. Çeyrek	2.343	1.904	967	643	223	70	285	107	47	440
	II. Çeyrek	2.014	1.623	846	474	233	70	249	94	47	390
	III. Çeyrek	1.926	1.518	875	390	189	64	266	99	43	408
	IV. Çeyrek	1.917	1.549	855	462	165	67	244	76	47	368
2023	I. Çeyrek	2.005	1.675	897	506	214	58	222	68	40	330
	II. Çeyrek	1.740	1.475	816	426	166	66	177	43	45	265
	III. Çeyrek	1.703	1.406	849	355	157	45	193	47	58	297
	IV. Çeyrek	1.637	1.375	809	360	153	52	175	55	32	262
2024	I. Çeyrek	1.825	1.550	870	450	173	58	196	44	36	275
	II. Çeyrek	1.660	1.407	803	385	158	61	172	43	38	253
	III. Çeyrek	1.595	1.337	822	334	135	47	176	47	35	258
	IV. Çeyrek	1.598	1.375	808	357	162	47	152	38	32	223

Kaynak: TÜİK (05.02.2025)

Tablo 2, 2021-2024 yılları arasında erkek işsizlerin iş arama sürelerine göre dağılımını göstermektedir. Genel olarak toplam işsiz erkek sayısında bir azalma eğilimi gözlemlenmektedir. 2021’in ilk çeyreğinde **2.723 bin kişi** olan işsiz sayısı, 2024’ün dördüncü çeyreğinde **1.598 bin kişiye** gerilemiştir.

Kısa süreli iş arayanlar (1-2 ay) en büyük grubu oluşturmaktadır. 2021’in ilk çeyreğinde **2.039 bin kişi** bu kategoride yer alırken, 2024’ün dördüncü çeyreğinde bu sayı **1.375 bin kişiye** gerilemiştir. **3-5 ay arasında iş arayanların sayısında da dalgalanmalar yaşanmış, ancak genel olarak düşüş eğilimi göstererek 2021’de 786 bin kişi iken, 2024’te 808 bin kişi** seviyesinde kalmıştır.

Daha uzun süre iş arayanlara bakıldığında, **6-8 ay arası iş arayanlar** 2021’de **700 bin kişi** iken, 2024 dördüncü çeyrekte **357 bin kişiye** gerilemiştir. **9-11 ay iş arayanların sayısında da benzer bir azalma görülmüş**, 2021’de **352 bin kişi** iken 2024’te **162 bin kişiye** düşmüştür.

Bir yıldan uzun süredir iş arayan erkeklerin sayısında da belirgin bir düşüş gözlemlenmektedir. 2021’de **495 bin kişi** bir yıl ile iki yıl arasında iş arıyorken, 2024 dördüncü çeyreğinde bu sayı **152 bin kişiye** gerilemiştir. **Üç yıldan fazla süredir iş arayanların sayısı da benzer şekilde düşüş göstermiş**, 2021’de **74 bin kişi** iken, 2024’te **32 bin kişiye** kadar azalmıştır.

Genel olarak, **erkek işsizler arasında kısa süreli iş arayanların sayısı yüksek seyrederken, uzun süre iş arayanların sayısında ciddi bir düşüş yaşanmıştır.** Bu durum, erkeklerin iş gücü piyasasına daha hızlı dahil olduğunu ya da uzun süre işsiz kalanların iş aramaktan vazgeçtiğini gösterebilir. İşsizlik oranlarının azalması olumlu bir gelişme gibi görünse de, uzun süre iş arayanların iş bulma sürecinde karşılaştıkları zorlukların devam ettiği anlaşılmaktadır.

Tablo 3. İş Arama Süresine Göre İşsizler (15 +yaş) (Bin Kişi) (Kadınlar)

Yıllar	İşsiz	Ay bazında toplam işsiz	1 - 2(ay)	3 - 5 (Ay)	6 - 8 (ay)	9 - 11(Ay)	1 yıl ve daha fazla, 2 yıldan az	2 yıl ve daha fazla, 3 yılda n az	3 yıl ve daha fazla	Yıl Bazında Toplam İşsiz	
Toplam - Total											
2021	I. Çeyrek	1.554	987	320	324	218	124	405	94	69	567
	II. Çeyrek	1.404	816	330	241	160	85	427	103	59	588
	III. Çeyrek	1.694	1.075	584	278	153	61	412	142	65	619
	IV. Çeyrek	1.547	998	463	360	137	39	370	127	52	550
2022	I. Çeyrek	1.521	1.016	433	336	201	46	307	117	80	504
	II. Çeyrek	1.454	994	452	297	181	65	300	101	59	460
	III. Çeyrek	1.575	1.129	616	321	139	53	293	108	44	446
	IV. Çeyrek	1.617	1.174	585	403	136	51	295	99	49	443
2023	I. Çeyrek	1.582	1.144	526	342	216	60	293	89	56	438
	II. Çeyrek	1.471	1.028	466	319	161	83	292	91	60	443
	III. Çeyrek	1.569	1.147	644	304	147	52	291	88	44	422
	IV. Çeyrek	1.391	1.016	481	346	133	56	257	79	40	376

2024	I. Çeyrek	1.430	1.060	486	354	166	53	252	66	52	370
	II. Çeyrek	1.320	970	527	251	135	56	260	55	35	350
	III. Çeyrek	1.585	1.218	742	304	120	52	272	61	34	367
	IV. Çeyrek	1.445	1.123	554	390	140	39	223	66	33	322

Kaynak: TÜİK (05.02.2025)

Tablo 3, 2021-2024 yılları arasında kadın işsizlerin iş arama sürelerine göre dağılımını göstermektedir. Genel olarak, toplam işsiz kadın sayısında dalgalanmalar yaşanmış olup, 2021'in ilk çeyreğinde **1.554 bin kişi** olan işsiz sayısı, 2024 dördüncü çeyrekte **1.445 bin kişiye** gerilemiştir.

İş arama süreleri açısından değerlendirildiğinde, **1-2 ay içinde iş arayanların sayısı en yüksek grubu oluşturmaktadır**. Örneğin, 2021'in üçüncü çeyreğinde bu grupta **1.075 bin kişi** işsizken, 2024'ün üçüncü çeyreğinde bu sayı **1.218 bin kişiye** yükselmiştir. Bu durum, kısa süreli iş arayan kadınların sayısının arttığını ve iş gücü piyasasına yeni katılımların devam ettiğini göstermektedir.

Orta vadeli iş arayanlar (3-5 ay arası iş arayanlar) da dikkat çeken bir grup olup, yıllar içinde dalgalanmalar göstermektedir. 2021'de **320-584 bin kişi** arasında değişen bu sayı, 2024 üçüncü çeyreğinde **742 bin kişiye** ulaşmıştır. Bu artış, özellikle 2023 ve 2024 yıllarında kadınların iş arama süresinin uzadığına işaret etmektedir.

Daha uzun vadeli iş arayanlara bakıldığında, **6-8 ay arası iş arayanlar** 2021'in ilk çeyreğinde **324 bin kişi** iken, 2024 dördüncü çeyrekte **390 bin kişiye** yükselmiştir. Ancak, **9-11 ay arası iş arayanların sayısı genellikle 100-200 bin kişi arasında değişmiş ve ciddi bir artış göstermemiştir**.

Bir yıldan uzun süredir iş arayan kadınların sayısında ise belirgin bir düşüş gözlemlenmektedir. 2021'in ilk çeyreğinde **405 bin kişi** bir yıl ile iki yıl arasında iş arıyorken, 2024 dördüncü çeyreğinde bu sayı **223 bin kişiye** gerilemiştir. **Üç yıldan fazla süredir iş arayanların sayısı da benzer şekilde azalmıştır**; 2021'de **69 bin kişi** olan bu grup, 2024'ün dördüncü çeyreğinde **33 bin kişiye** düşmüştür.

Genel olarak bakıldığında, **kısa süreli iş arayan kadınların sayısında artış görülürken, uzun süreli işsizlerin sayısında azalma eğilimi dikkat çekmektedir**. Bu durum, kadınların iş gücüne katılım oranlarının arttığını, ancak uzun süre işsiz kalanların zaman içinde iş bulma şanslarının azaldığını göstermektedir. İş gücü piyasasında kadın istihdamını artırmaya yönelik politikalar, özellikle uzun süre işsiz kalan kadınlar için daha fazla destek mekanizmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4. Aranılan meslek grubuna göre işsizler(15 +yaş) (Bin Kişi)

Yıllar	Yöneticiler	Profesyonel meslek mensupları	Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	Büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar	Hizmet ve satış elemanları	Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünlerinde çalışanlar	Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	Toplam

Toplam											
2021	I. Çeyrek	84	589	343	430	968	44	519	424	875	4.277
	II. Çeyrek I	63	539	304	399	917	35	502	314	723	3.795
	III. Çeyrek	74	755	319	390	922	14	444	290	703	3.912
	IV. Çeyrek	54	588	322	378	886	23	439	304	686	3.680
2022	I. Çeyrek	57	514	307	402	933	21	518	315	798	3.864
	II. Çeyrek I	60	518	253	379	866	25	416	298	653	3.468
	III. Çeyrek	48	645	268	386	878	19	407	249	601	3.501
	IV. Çeyrek	46	572	313	442	819	24	374	271	672	3.533
2023	I. Çeyrek	64	500	311	410	856	30	401	301	716	3.587
	II. Çeyrek I	67	493	290	405	775	16	367	243	555	3.211
	III. Çeyrek	49	621	274	370	801	9	342	269	538	3.272
	IV. Çeyrek	53	441	259	365	749	20	322	274	545	3.029
2024	I. Çeyrek	61	444	269	362	749	23	374	294	680	3.255
	II. Çeyrek I	47	436	233	353	732	18	369	217	575	2.980
	III. Çeyrek	53	602	332	325	757	13	338	204	555	3.180
	IV. Çeyrek	77	493	290	378	662	18	345	238	542	3.043

Kaynak: TÜİK (05.02.2025)

Tablo 4, 2021-2024 yılları arasında farklı meslek gruplarında işsiz kalan bireylerin dağılımını göstermektedir. Genel olarak toplam işsiz sayısında bir azalma eğilimi gözlemlenmektedir. 2021'in ilk çeyreğinde toplam işsiz sayısı 4.277 bin kişi iken, 2024'ün ikinci çeyreğinde bu rakam 2.980 bin kişiye kadar düşmüştür. Ancak, dönemler arasında dalgalanmalar yaşanmıştır.

Meslek grupları açısından bakıldığında, **hizmet ve satış elemanları**, işsizler arasında en büyük grubu oluşturmaktadır. 2021'in ilk çeyreğinde bu grupta 968 bin işsiz varken, 2024'ün dördüncü çeyreğinde bu sayı 662 bine düşmüştür. **Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışan işsizlerin sayısı da oldukça yüksektir** ve yıllar içinde belirgin bir azalma göstermektedir. 2021'in ilk çeyreğinde bu grupta 875 bin kişi işsizken, 2024 dördüncü çeyrekte 542 bin kişiye kadar gerilemiştir.

Profesyonel meslek mensuplarının işsizlik oranında dalgalanmalar dikkat çekmektedir. 2021 üçüncü çeyreğinde 755 bin kişi ile zirveye ulaşan bu grup, 2024 birinci çeyreğinde 444 bin kişiye düşmüştür. **Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları** kategorisinde de benzer dalgalanmalar gözlemlenmektedir. 2021 ilk çeyreğinde 343 bin olan işsiz sayısı, 2024 üçüncü çeyreğinde 332 bine kadar gerilemiştir.

Diğer meslek gruplarına bakıldığında, **sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar ile tesis ve makine operatörleri ve montajcılar**ın işsizlik oranlarında da dalgalanmalar görülmektedir. Örneğin, sanatkârlar grubunda 2021 birinci çeyreğinde 519 bin kişi işsizken, 2024 dördüncü çeyrekte bu sayı 345 bine düşmüştür. **Tesis ve makine operatörleri** için de 2021'in ilk çeyreğinde 424 bin kişi işsizken, 2024 dördüncü çeyrekte bu sayı 238 bin kişiye kadar gerilemiştir.

Genel olarak, **toplam işsizlikte düşüş trendi gözlemlenmekle birlikte, bazı meslek gruplarında işsizlik dalgalanmalar göstermektedir.** Özellikle hizmet ve satış elemanları ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar, işsizlik oranlarının en yüksek olduğu gruplar olmaya devam etmektedir. Meslek bazlı işsizlik oranlarındaki değişimler, ekonomik koşullara, sektörel büyüme hızlarına ve iş gücü piyasasındaki değişimlere bağlı olarak dalgalanmaktadır.

Tablo 5. Daha önce çalıştığı sektöre göre işsizler (15 +yaş) (Bin Kişi)

Yıllar		İşsiz	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler	8 yıldan önce işten ayrılanlar	İlk kez iş arayanlar
Toplam - Total								
2021	I. Çeyrek	4.277	285	720	544	2.309	154	265
	II. Çeyrek	3.795	214	653	486	2.061	131	250
	III. Çeyrek	3.912	188	639	460	2.113	158	354
	IV. Çeyrek	3.680	272	614	438	1.928	137	292
2022	I. Çeyrek	3.864	255	671	533	1.994	157	255
	II. Çeyrek	3.468	179	583	420	1.890	151	245
	III. Çeyrek	3.501	186	614	349	1.907	133	312
	IV. Çeyrek	3.533	227	615	319	1.946	142	284
2023	I. Çeyrek	3.587	255	606	373	1.929	168	255
	II. Çeyrek	3.211	147	582	320	1.745	158	258
	III. Çeyrek	3.272	133	586	291	1.830	163	269
	IV. Çeyrek	3.029	167	563	277	1.679	151	192
2024	I. Çeyrek	3.255	207	596	373	1.745	165	169
	II. Çeyrek	2.980	139	555	341	1.601	142	203
	III. Çeyrek	3.180	154	581	271	1.783	166	226
	IV. Çeyrek	3.043	170	538	316	1.722	138	159

Tablo 5, 2021-2024 yılları arasında farklı sektörlerden işsiz kalan kişilerin dağılımını göstermektedir. Genel olarak toplam işsiz sayısının dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. 2021'in ilk çeyreğinde toplam işsiz sayısı 4,277 bin kişi ile en yüksek seviyede iken, 2024'ün ikinci çeyreğinde 2,980 bin kişiye düşerek en düşük seviyeye ulaşmıştır.

Sektörel bazda incelendiğinde, **tarım sektöründe işsiz kalanların sayısında belirgin dalgalanmalar** gözlemlenmektedir. 2021 yılında tarımdan işsiz kalanların sayısı 285 bin kişi iken, 2023 yılı üçüncü çeyreğinde 133 bin kişiye kadar gerilemiştir. 2024 yılı başlarında bu sayı tekrar artarak 170 bin civarında seyretmektedir. **Sanayi sektörü** işsizlik açısından nispeten istikrarlı bir yapı sergilemiş, ancak genel olarak bir düşüş eğilimi göstermiştir. **İnşaat sektöründe işsizlik**, 2021 yılında 544 bin kişi ile en yüksek seviyelerden biri olurken, 2024 yılı üçüncü çeyreğinde 271 bin kişiye kadar düşmüştür.

Hizmetler sektörü, işsiz sayısının en fazla olduğu alanlardan biridir. 2021'in ilk çeyreğinde hizmetler sektöründen işsiz kalanların sayısı 2,309 bin kişi iken, 2024'ün ikinci çeyreğinde bu sayı 1,601 bin kişiye kadar gerilemiştir. Ancak üçüncü ve dördüncü çeyreklerde tekrar artış eğilimi görülmektedir.

İlk kez iş arayanların sayısı, yıllar içinde belirgin değişiklikler göstermiştir. 2021 yılında 265 bin kişi olarak başlayan bu kategori, 2024 yılı dördüncü çeyreğinde 159 bin kişiye kadar gerilemiştir. **Sekiz yıldan önce işten ayrılanların** sayısı da zaman içinde dalgalanmış olup,

2021'in ilk çeyreğinde 154 bin kişi iken, 2024'ün üçüncü çeyreğinde 166 bin kişiye yükselmiş, ancak dördüncü çeyrekte tekrar 138 bin kişiye düşmüştür.

Genel olarak, **toplam işsizlik oranında bir düşüş trendi gözlemlenmektedir**. 2021 yılında 4 milyon civarında seyreden işsiz sayısı, 2024 yılına gelindiğinde 3 milyon seviyelerine kadar düşmüştür. Bu durum, ekonomik toparlanma veya iş gücü piyasasındaki değişikliklerle açıklanabilir. Ancak, hizmetler sektöründeki yüksek işsizlik oranı ve sektörel bazdaki dalgalanmalar, bazı alanlarda iş gücü piyasasında hala kırılğanlıkların olduğunu göstermektedir.

4. Sonuç ve öneriler

Bu çalışma, Türkiye'de işsizlik ve iş arama süreçlerini meslek grupları, iş arama kanalları ve iş gücüne katılım dinamikleri açısından incelemiştir. Veriler, toplam işsiz sayısında dalgalanmalar yaşansa da genel olarak uzun vadede bir azalma eğilimi olduğunu göstermektedir. Özellikle kısa süreli işsizlerin oranı yüksek kalmaya devam ederken, uzun süreli işsizlik oranlarında belirgin bir düşüş gözlemlenmiştir. Bu durum, iş gücü piyasasının dinamik yapısını ve iş arama süreçlerinin giderek daha hızlı ilerlediğini ortaya koymaktadır.

İşsizlik özellikle gençler ve kadınlar arasında ciddi bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Genç nüfusta işsizlik oranı genel işsizlik oranının oldukça üzerinde seyretmekte, bu durum eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanmaktadır. Kadın işsizliği ise, iş gücüne katılım oranlarının düşüklüğü ve çalışma hayatındaki yapısal engeller nedeniyle belirgin şekilde yüksek seyretmektedir. Kadınların iş arama süreçlerinde geleneksel yöntemlere daha fazla başvurdukları, eğitim düzeyi yükseldikçe dijital iş arama platformlarının daha yaygın kullanıldığı tespit edilmiştir.

Sektörel bazda değerlendirildiğinde, hizmet sektörü en fazla işsiz bulduğu alan olarak öne çıkmaktadır. Tarım, sanayi ve inşaat sektörlerinde işsiz sayısında dalgalanmalar yaşanırken, hizmetler sektöründe istihdamın kırılğan olduğu gözlemlenmiştir. Meslek grupları açısından bakıldığında, nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanların işsizlik oranlarının yüksek olduğu, ancak uzun vadede azalma eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu durum, iş gücü piyasasında vasıfsız işçilerin iş bulma sürecinin zorlaştığını göstermektedir.

İş arama süreçlerinde geleneksel yöntemler ve dijital kanalların birlikte kullanıldığı tespit edilmiştir. Eğitim seviyesi yüksek bireylerin daha çok dijital platformlardan iş aradığı, düşük eğitim seviyesine sahip bireylerin ise referanslar ve geleneksel yöntemleri tercih ettiği belirlenmiştir. Teknolojik dönüşümün iş gücü piyasasına etkisi giderek artarken, dijital becerilere sahip bireylerin iş bulma şansının daha yüksek olduğu görülmektedir.

İşsizliğin azaltılması ve iş gücü piyasasının daha etkin hale getirilmesi için çeşitli politika önerileri sunulmuştur. İlk olarak, genç işsizliği ile mücadele kapsamında mesleki eğitim programlarının güçlendirilmesi ve iş dünyası ile akademik kurumlar arasındaki iş birliğinin artırılması gerekmektedir. Üniversitelerde iş dünyasına yönelik staj ve sertifika programlarının yaygınlaştırılması, gençlerin iş gücü piyasasına daha hızlı adapte olmalarına katkı sağlayacaktır.

Kadınların iş gücüne katılımını artırmak için esnek çalışma modelleri teşvik edilmeli ve uzaktan çalışma imkanları artırılmalıdır. Özellikle çocuk bakım hizmetlerinin desteklenmesi, kadınların istihdam edilmesini kolaylaştıracak önemli bir adımdır. Ayrıca, kadınların dijital iş arama

kanallarına erişimlerinin artırılması ve bu alanda eğitimlerin düzenlenmesi, iş bulma süreçlerini hızlandıracaktır.

Sektörel bazda değerlendirildiğinde, hizmet sektöründe istihdamın sürdürülebilirliği için turizm, perakende ve sağlık gibi sektörlerde kalıcı iş imkanları sağlanmalıdır. Tarım ve sanayi sektörlerinde ise teknolojik dönüşüm desteklenmeli ve bu alanlarda nitelikli iş gücü yetiştirilmelidir. Özellikle kırsal bölgelerde tarım istihdamının güçlendirilmesi, bölgesel işsizliği azaltmada etkili olacaktır.

İş arama süreçlerinde dijital kanalların kullanımının artırılması için düşük eğitim seviyesine sahip bireyler için dijital okuryazarlık eğitimleri düzenlenmelidir. İş bulma süreçlerini hızlandırmak adına İŞKUR ve özel sektör iş ilanlarının erişilebilirliği artırılmalı, bireylere iş arama süreçlerinde rehberlik sağlayan programlar sunulmalıdır.

Son olarak, uzun süreli işsizlerin iş gücüne tekrar kazandırılması için yeniden beceri kazandırma (reskilling) ve beceri geliştirme (upskilling) programları yaygınlaştırılmalıdır. İşsizlerin mesleki yeterliliklerini artıracak eğitim programlarına erişimlerinin kolaylaştırılması, iş gücü piyasasına entegrasyonlarını hızlandıracaktır. Ayrıca, uzun süre işsiz kalan bireyler için teşvik paketleri oluşturulmalı ve işe dönüş süreçleri desteklenmelidir.

Genel olarak, iş gücü piyasasının dinamikleri dikkate alınarak gençler, kadınlar ve uzun süreli işsizler için özel istihdam politikaları geliştirilmelidir. Teknolojik dönüşüm, dijitalleşme ve eğitim politikalarının iş gücü piyasası ile uyumlu hale getirilmesi, Türkiye’de işsizliği azaltmada kritik bir rol oynayacaktır.

KAYNAKÇA

Acar, S. (2018). *Türkiye’de İşsizlik ve İşgücü Piyasası Dinamikleri: Teorik ve Ampirik Bir İnceleme*. İstanbul: Beta Yayınları.

Çelik, H., & Arslan, M. (2019). "İş Arama Süreçlerinde Dijital Dönüşüm ve Sosyal Sermayenin Etkisi." *Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Dergisi*, 21(2), 45-67.

Ekin, Nusret(2001),Türkiye’de İş Piyasasının Yeniden Yapılanması: Özel İstihdam Büroları, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No:2001-30

Güler, E., & Demir, K. (2021). "Türkiye’de İşgücü Piyasasında Meslek Gruplarına Göre İşsizlik Eğilimleri: 2010-2020 Dönemi Analizi." *Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 102-125.

Koç, M., & Yılmaz, T. (2020). *İşsizlik ve İstihdam Stratejileri: Küresel ve Yerel Perspektifler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Koç, M., & Yılmaz, T. (2020). *Küreselleşme, Dijitalleşme ve İşsizlik: Yeni Ekonomide İstihdam Stratejileri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Öztürk, B. (2022). "Türkiye’de İş Arama Kanalları ve İŞKUR’un Rolü." *İstihdam ve İşgücü Politikaları Dergisi*, 8(1), 30-55.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK).

<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=istihdam-issizlik-ve-ucret-108&dil=1>

(05.03.2025)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). *İşgücü İstatistikleri Raporu: 2023 Yılı Değerlendirmesi*. Ankara: TÜİK Yayınları.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). *İşgücü İstatistikleri Raporu: 2023 Yılı Değerlendirmesi*. Ankara: TÜİK Yayınları.

ORTA VE DOĞU AVRUPA ÜLKELERİNDE İŞSİZLİK HİSTERİSİ: KESKİN VE YUMUŞAK KIRILMALI BİRİM KÖK TESTLERİNDEN ELDE EDİLEN KANITLAR

Arş. Gör. Dr. Ayşe Nur ŞAHİNLER

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, aysenursahinler@aybu.edu.tr - 0000-0001-8724-8444

ÖZET

İşsizlik histerisi, makroekonomik istikrar ve istihdam politikaları için kritik bir öneme sahip olup, uzun vadeli işsizlik oranlarındaki şokların kalıcı etkilerini incelemektedir. Bu çalışma, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde işsizlik histerisi hipotezinin geçerliliğini ampirik olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Avrupa Birliği'ne başvuru süreçleri sonrası Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Polonya, Romanya, Slovakya ve Slovenya gibi ülkelerdeki işsizlik oranları detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Çalışmada, işsizlik histerisinin varlığını tespit etmek amacıyla geleneksel birim kök testi olan ADF testi, keskin kırılmalara izin veren Zivot-Andrews testi, yumuşak geçişlerle kırılmaları modelleyen Fourier ADF testi ve her iki tür kırılmayı da dikkate alan daha gelişmiş birim kök testi olan Furuoka (2017) gibi birim kök testleri kullanılmıştır. Bu ekonometrik yöntemler ile işsizlik oranlarındaki şokların kalıcı etkileri değerlendirilmiştir. Test sonuçları, incelenen ülkeler arasında karmaşık ve çeşitli bulgulara işaret etmektedir. Geleneksel ADF testi sonuçlarında yalnızca Estonya, Litvanya ve Romanya'da durağan bir süreç tespit edilirken, diğer ülkelerde birim kök varlığı gözlemlenmiştir. Bu durum, işsizlik oranlarında meydana gelen şokların kalıcı etkiler yarattığını göstermektedir. Zivot-Andrews test sonuçları beş ülkede (Bulgaristan, Letonya, Polonya, Romanya ve Slovakya), Fourier ADF testi ise altı ülkede (Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Litvanya, Polonya ve Romanya) doğal işsizlik oranının varlığına dair bulgular sunmaktadır. Bununla birlikte Furuoka (2017) birim kök testi sonuçları 10 ülkeden 9'unu durağan bir süreç izlediğini göstermektedir. Bu sonuçlar, işsizlik oranlarındaki yapısal kırılmaların ve doğrusal olmayan trendlerin doğru bir şekilde modellenmesinin önemini vurgulamaktadır. Sonuç olarak, Macaristan hariç, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde işsizlik oranlarının, uygulanan ekonometrik testlere ve dikkate alınan yapısal özelliklere bağlı olarak, zaman içinde ortalama değere doğru bir geri dönüş eğilimi gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : İşsizlik Histerisi, Fourier ADF, FADF-SB Birim Kök Testi

**UNEMPLOYMENT HYSTERESIS IN CENTRAL AND EASTERN EUROPEAN
COUNTRIES: EVIDENCE FROM UNIT ROOT TESTS WITH SHARP AND
SMOOTH BREAKS**

Dr. Ayşe Nur ŞAHİNLER

Ankara Yıldırım Beyazıt University, aysenursahinler@aybu.edu.tr - 0000-0001-8724-8444

ABSTRACT

Unemployment hysteresis is of critical importance for macroeconomic stability and employment policies and analyses the persistent effects of shocks on long-term unemployment rates. This study aims to empirically investigate the validity of the unemployment hysteresis hypothesis in Central and Eastern European countries. Unemployment rates in countries such as Bulgaria, Czech Republic, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, Romania, Slovakia and Slovenia after their applications to the European Union were analyzed in detail. In this study, various unit root tests such as the ADF test, the Zivot-Andrews test that models sharp breaks, the Fourier ADF test that models breaks with smooth transitions and the more advanced unit root test Furuoka (2017) that takes both types of breaks into account were used to detect the existence of unemployment hysteresis. These econometric methods were used to evaluate the persistent effects of shocks on unemployment rates. The test results indicate complex and diverse findings among the countries examined. The traditional ADF test results show a stationary process only in Romania, Lithuania, and Bulgaria, while the presence of a unit root is observed in other countries. This shows that the shocks in unemployment rates have permanent effects. The Zivot-Andrews test results show findings of natural unemployment in five countries (Bulgaria, Latvia, Poland, Slovakia, and Romania), while the Fourier ADF test indicates findings in six countries (Bulgaria, Czech Republic, Estonia, Lithuania, Poland, and Romania). Additionally, the results of the Furuoka (2017) unit root test show that nine out of ten countries follow a stationary process. These findings highlight the importance of correctly modeling structural breaks and nonlinear trends in unemployment rates. As a result, it has been concluded that, except for Hungary, unemployment rates in Central and Eastern European countries show a tendency to return to their mean value over time, depending on the applied econometric tests and the structural characteristics considered.

Key Words: Unemployment Hysteresis, Fourier ADF, FADF-SB Unit Root Test

DÖVİZ HAVALELERİNİN YURTIÇİ TASARRUFLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: TÜRKİYE'DEN BULGULAR

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÇELİK

Dicle Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

huseyincelik@dicle.edu.tr

ORCID:0000-0002-2455-9381

Ekonomilerde canlılık yatırımların gerçekleşme oranıyla doğru orantılı gerçekleşmektedir. Yatırımlar genel düzeyinin yüksek olduğu ekonomilerde gelir ve tüketim dengeleri de arzu edilen seviyede oluşacağından hem halkın refah düzeyinin artmasında hem de genel olarak ekonomik göstergeler beklenen yönde olacaktır. Tasarrufların yetersiz olduğu ülkelerde yatırım finansmanında portföy ve doğrudan yabancı yatırımlar önemli birer kaynaktır. Ancak tüketim için yurtiçi gelirin yanında yurtdışından gelen döviz havaleleri de göz ardı edilmemelidir. Özellikle gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeler için işçi döviz havaleleri tasarruf, yatırım ve tüketim üzerinde etkiye sahip bir faktördür. Buradan hareketle bu çalışmada Türkiye ekonomisi açısından yurtdışı döviz havalelerinin yurtiçi tasarruflar üzerindeki etkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Yurtiçi tasarrufların bağımlı değişken olduğu modelde bireysel döviz havaleleri, sermaye birikimi ve ekonomik büyüme bağımsız değişken olarak alınmıştır. çalışmanın veri seti 1974-2023 dönemini kapsayıp ve yıllık sıklığa sahiptir. Yöntem olarak yapısal kırılmalı zaman serisi analiz yöntemlerinden Zivot & Andrews (1992) birim kök testi ve Gregory & Hansen (1996) eşbütünleşme testi kullanılmıştır. uzun dönem katsayı tahminleri FMOLS ile gerçekleştirilmiştir. elde edilen bulgulara göre tüm değişkenler birinci farkta durağan olmaktadır ve modelde yapısal kırılmalar altında eşbütünleşme ilişkisi elde edilmiştir. Uzun dönem katsayı sonuçlarına göre %1 istatistiksel önem düzeyinde döviz havaleleri yurtiçi tasarrufları ve ekonomik büyüme pozitif yönde etkilerken, sermaye birikimi negatif yönde etkilemektedir. Elde edilen sonuçlar ışığında Türkiye için tasarruflar açısından döviz havalelerinin pozitif bir katkısı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ekonomi açısından önemli olan döviz havalelerinin artması yönünde teşvikler verilmesi hem tasarruf oranlarının artmasına hem de cari denge üzerinde olumlu etki doğuracaktır.

Anahtar kelimeler: Döviz, Döviz havaleleri, Tasarruflar, Türkiye, Eşbütünleşme

THE IMPACT OF REMITTANCES ON DOMESTIC SAVINGS: EVIDENCE FROM TURKIYE

Economic dynamism is directly proportional to the realization rate of investments. In economies where the overall level of investment is high, income and consumption balances will reach desirable levels, contributing to both an increase in public welfare and favorable economic indicators. In countries where savings are insufficient, portfolio and foreign direct investments serve as crucial sources of investment financing. However, in addition to domestic income, remittance inflows from abroad should not be overlooked when considering consumption. Particularly for developing and underdeveloped countries, workers' remittances constitute a significant factor affecting savings, investment, and consumption. Based on this

premise, this study aims to examine the impact of remittance inflows on domestic savings in the Turkish economy. In the proposed model, domestic savings serve as the dependent variable, while individual remittances, capital accumulation, and economic growth are considered independent variables. The dataset spans the period 1974–2023 with annual frequency. The study employs structural break time series analysis methods, specifically the Zivot & Andrews (1992) unit root test and the Gregory & Hansen (1996) cointegration test. Long-term coefficient estimates are obtained using the Fully Modified Ordinary Least Squares (FMOLS) methods. The findings indicate that all variables become stationary at the first difference, and a cointegration relationship exists under structural breaks. According to the long-term coefficient estimates, remittances and economic growth positively affect domestic savings at the 1% statistical significance level, whereas capital accumulation exert a negative impact. These results suggest that remittances positively contribute to domestic savings in Turkey. Given their economic significance, policies aimed at increasing remittance inflows could enhance savings rates and generate positive effects on the current account balance.

Keywords: Foreign exchange, Remittances, Savings, Turkey, Cointegration

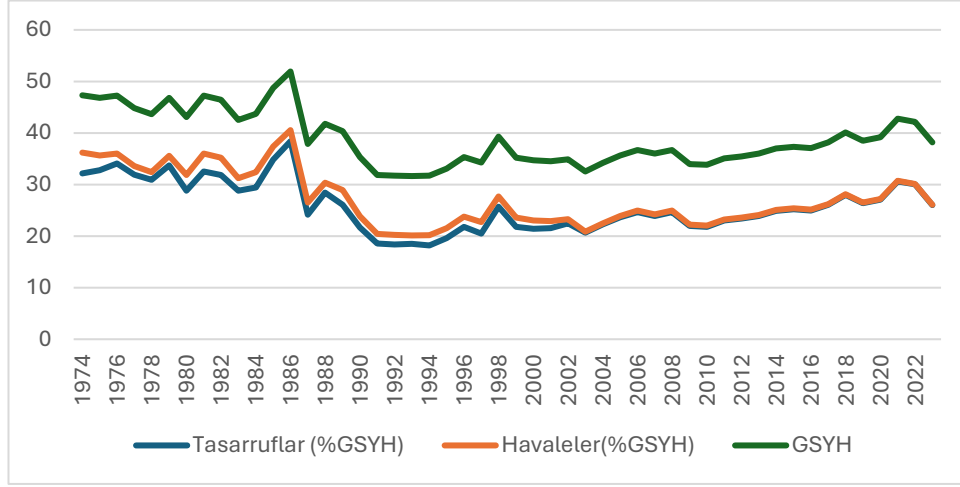
1. Giriş

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere bir işçi göçü geçmişte günümüze kadar var olan bir olgudur. Bu göçler sonucundan işçilerin ana ülkelerine gönderdiği dövizler cari özel transfer içinde yer almaktadır. Cari işlemlerde cari transfer içerisinde yer alan işçi döviz havaleleri 3 bileşen şeklinde ele alınan döviz gelir kalemlerinden biridir. Diğer bir kalem göçmen gönderileri olup sermaye hesabı içinde gösterilmektedir. Bu kalem bireylerin bir ülkeden başka bir ülkeye göç etmesi (yerleşikliğinin değişmesinden) kaynaklanan finansal kaynakları içermektedir. Son kalem işçi ise işçi tazminatları olup ödemeler dengesi içerisinde gelirler grubunda yer almaktadır. Yurtdışında 12 aydan az kalan işçilerin gönderdiği dövizler tazminatlar olarak adlandırılmaktadır (Arı ve Özcan, 2011).

Özellikle bilgi iletişim teknolojilerinde ve ulaşım hizmetlerinin gelişmesine bağlı olarak iletişim maliyetlerinin hızla düşmesi yurtdışına çıkan göçmenlerin aileleriyle daha sık iletişim kurması ailelerine daha fazla destek olmak isteyeceklerdir. Az gelişmiş ülkelerde çeşitli nedenlerden dolayı finansal destek ihtiyaçları döviz havalelerini arttırmaktadır. Benzer şekilde işçi dövizlerinin ana ülkeye dönüşünü güdüleyen çeşitli unsurlar ortaya çıkmaktadır. İşçi dövizlerinin miktarından artışlar gelişmekte olan ülkeler için döviz sağlayan sermaye akımları ve dış yardımlar gibi diğer gelir kaynaklardan daha önemli bir pozisyona gelmektedir. İşçi döviz havalelerinin belli yükümlülükler altına sokmaması ve ileriki dönemlerde geri dönme endişesi taşımamasından dolayı önemi daha da artmaktadır (Arı ve Özcan, 2011).

Grafik 1’de Türkiye’deki döviz havalelerinin tasarruflar ve GSYH ile birlikte 1974-2023 dönemindeki değişimi görülmektedir. döviz havalelerinin tasarruflarla ve ekonomik büyüme ile paralel bir eğilime sahip olduğu söylenebilir. 2003 yılına kadar tasarrufların havale miktarının altında olduğu bu tarihten sonraki dönemlerde hemen hemen aynı oranlarda gerçekleştiği görülmektedir. döviz havalelerinin büyüme ve tasarruflarla paralel bir eğilime sahip olması döviz havalelerinin Türkiye için anlamlılığına da işaret ettiği söylenebilir.

Grafik 1: Türkiye'de İşçi Döviz Havaleleri, Tasarruflar ve GSYH Değişimi (1974-2023)

Kaynak: Dünya Bankasından elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bu çalışmada Türkiye ekonomisi için işçi döviz havalelerinin tasarruflar üzerindeki etkisi 1974-2023 dönemi için yapısal kırılmaları dikkate alan Zivot & Andrews (1992) birim kök testi, Gregory & Hansen (1996) ve FMOLS katsayı tahmincisi ile analiz edilmiştir. Bu çerçevede giriş bölümünden sonra literatür taraması, veri seti ve model, yöntem, bulgular, tartışma ve sonuç bölümü şeklinde bir dizilimle düzenlenmiştir.

2. Literatür

İşçi döviz havalelerinin tasarruflar üzerindeki etkisi genel olarak pozitif yönde olduğu görülmektedir. ilgili literatür Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: İlgili Literatür

Yazar(lar)	Kapsam	Yöntem	Döviz Havaleleri, ekonomik büyüme ve Tasarruflar İlişkisi
Nagar ve Gadallah (2023)	Mısır 1981-2019	ARDL	Pozitif
Adhikari (2023)	Nepal 1978-2021	ARDL	Pozitif
Nnyanzi vd. (2022)	Latin Amerika ve Karayipler 1997-2018	ARDL	Pozitif
Benhamou ve Cassin (2021)	Yükselen ekonomiler (2021)	OLG	Negatif
Gündoğan (2021)	Türkiye	ARDL	Pozitif
Dash (2020)	6 Asya Ülkesi 1991-2017	Eşbütünleşme	Pozitif
Özyılmaz vd. (2019)	Türkiye 1984-2015	ARDL	İstatistiksel olarak anlamsız
Issifu (2018)	SSA Ülkeleri 1984-2014	Rassal etkiler modeli	Pozitif
Quartey vd. (2018)	Gana 2012-2-13	Hane halkı anketleri	Pozitif

Sabra (2016)	MENA ülkeleri 1977-2014	EKK	Pozitif
Raza (2015)	Pakistan	ARDL	Pozitif
Baldé (2011)	Sahraaltı Afrika 1980-2004	OLS, 2SLS	Pozitif
Arı ve Özcan (2011)	Türkiye 1996-2009	GMM	Pozitif
Karagöz (2009)	Türkiye 1970-2005	Regresyon analizi	Pozitif

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3. Veri Seti, Model ve Yöntem

Bu çalışmada döviz havaleleri yurtiçi tasarruflar üzerindeki etkisi 1970-2023 dönemine ait yıllık sıklıktaki veri seti ile Türkiye için incelenmiştir. Değişkenlere ait açıklamalar Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2: Değişkenlere Ait Bilgiler

Seri	Sembol	Kaynak
Yurtiçi brüt tasarruflar (GSYİH'nin %'si)	SV	World Bank
Alınan kişisel işçi dövizleri (GSYİH'nin %'si)	REM	World Bank
Ekonomik büyüme (yıllık %)	GDP	World Bank
Gayrisafi sabit sermaye oluşumu (GSYH'nin %'si)	CAP	World Bank

Çalışmanın ampirik modeli Denklem 1’de verilmiştir:

$$SV_t = \mu_t + \beta_1 REM_t + \beta_2 GDP_t + \beta_3 CAP_t + \varepsilon_t \quad (1)$$

Burada t , zaman boyutunu; μ , sabit terimi; ε , hata terimini; β , katsayıyı temsil etmektedir.

Çalışmanın ampirik analizleri yapısal kırılmaları dikkate alan yöntemler yardımı ile gerçekleştirilmiştir. Birim kök testi Zivot & Andrews (1992) yapısal kırılmalı birim kök testi, Gregory & Hansen (1996) yapısal kırılmalı eşbütünleşme testinden yararlanılmıştır. Son aşamada uzun dönem katsayı tahminleri FMOLS tahmincisi ile gerçekleştirilmiştir.

4. Bulgular ve Tartışma

Birim kök test sonuçları Tablo 3’te verilmiştir. Model A sabitli modeli, Model C sabitli ve trendli modeli temsil etmektedir. Elde edilen sonuçlara göre yapısal kırılmalar altında tüm değişkenlerin Model A ve Model C için düzeyde birim kök içerdiği görülmektedir. düzey değerleri için yapısal kırılma tarihleri tabloda gözlemlenmektedir. Değişkenlerin farkları alındığında birinci farkta durağan hale geldiği görülmektedir.

Tablo 3: Birim Kök Test Sonuçları

Değişkenler	Uygun Gecikme		TB (Kırılma Tarihleri)
	Model	Uzunluğu	
SV	Model A	0	-2.92
	Model C	0	-3.20

REM	Model A	0	-3.66	1995
	Model C	0	-4.37	2001
GDP	Model A	0	-4.11	1999
	Model C	0	-4.28	1999
CAP	Model A	0	-3.72	1998
	Model C	0	-3.27	2000
D(SV)	Model A	0	-4.93	
	Model C	0	-5.17	
D(REM)	Model A	0	-5.93	
	Model C	0	-6.23	
D(GDP)	Model A	0	-6.88	
	Model C	0	-6.76	
D(CAP)	Model A	0	-6.71	
	Model C	0	-6.60	

Not: *** ve ** sırasıyla %1 ve %5 istatistiksel önem düzeylerini temsil etmektedir. Akaike bilgi kriterine göre en fazla gecikme uzunluğu 4 seçilmiştir. Kritik değerler Model A için -5.34 (%1), -4.93 (%5), -4.58 (%10) Model C için -5.57 (%1), -5.08 (%5), -4.82 (%10)'dir.

Birim kök test sonuçları sonucunda tüm değişkenlerin I(1) olduğu gözlemlendikten sonra modelde eşbütünleşme ilişkisi Gregory & Hansen eşbütünleşme testi ile gerçekleştirilmiştir. Bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir. Gregory & Hansen yapısal kırılmalı eşbütünleşme testinde üç modele ait sonuçlar elde edilmektedir. Level Shift, düzeyde kırılmaları; Level & Trend, düzeyle beraber trend de dikkate alındığı model; Regime Shift, rejime bağlı kırılmalar dikkate alınmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre sadece Regime Shift modelinde %5 istatistiksel önem düzeyinde yapısal kırılmalar altında eşbütünleşme ilişkisi elde edilmiştir. Eşbütünleşme ilişkisi elde edilen modele ait kırılma tarihi de 1994 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4: Gregory & Hansen Eşbütünleşme Sonuçları

	Model	TB(Kırılma Tarihleri)	ADF-istatistik
Bağımlı Değişken	Model	TB(Kırılma Tarihleri)	ADF-istatistik
SV	Level Shift	1990	-4.76
SV	Level & Trend	1990	-4.74
SV	Regime Shift	1994	-5.56**

Not: **, %5 istatistiksel önem düzeyini ifade etmektedir. En fazla gecikme uzunluğu 4 ile Akaike bilgi kriterine göre tahminler gerçekleştirilmiştir.

Eşbütünleşme ilişkisi elde edildikten sonra uzun dönem katsayı tahminleri DOLS ile gerçekleştirilmiş olup Tablo 5'te gösterilmiştir. Katsayı tahminleri gerçekleştirilirken eşbütünleşme testinden elde edilen kırılma tarihi kukla değişken olarak eklenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde REM yani döviz havaleleri ile ekonomik büyümeyi teşmil eden GDP yurtiçi tasarrufları üzerinde %1 istatistiksel önem düzeyinde pozitif olarak arttırmaktadır. Bulgular Baldé (2011), Kaberuka ve Namiburu (2014), Přívara ve Trnovský (2021) ile paraleldir. Döviz havaleleri geldikleri ülkede tüketim için önemli bir kaynak oluştururken aynı zaman da tasarruflara da ayrıldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Sermaye birikimini temsil eden CAP değişkenin %5 istatistiksel önem düzeyinde yurtiçi tasarrufları negatif yönde etkilemektedir.

Yani tasarruflar yatırıma dönüştükçe sermaye miktarı arttıkça tasarruflar azalmaktadır. Dolayısıyla sonuçların beklenen yönde olduğu ifade edilebilir.

Tablo 5: DOLS Katsayı Tahmin Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Katsayı	t-İstatistik	Olasılık(Prob.)
REM	4.595***	6.303	0.000
GDP	3.171***	7.185	0.000
CAP	-0.739**	-3.376	0.014
D1994	-3.441***	-5.887	0.001
R²:0.98			
R² adj:0.92			

*** ve **, sırasıyla %1 ve %5 istatistiksel önem düzeyini temsil etmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada döviz havalelerinin yurtiçi tasarruflar açısından önemine ve ampirik olarak sonuçları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma 1974-2023 dönemini kapsayan yıllık frekanslı veri seti ile Türkiye ekonomisi için gerçekleştirilmiştir. ampirik olarak incelenen dönem uzun bir dönemi kapsadığından dolayı analizler yapısal kırılmaları dikkate alan testlerle gerçekleştirilmiştir. yapısal kırılmalı testler arasından Zivot & Andrews (1992) yapısal kırılmalı birim kök testi ile Gregory & Hansen (1992) yapısal kırılmalı eşbütünleşme testi ile gerçekleştirilmiştir. uzun dönem katsayı tahminleri DOLS yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Öncelikle tüm değişkenlerin birinci farta durağan olduğu gözlemlenmiştir. Sonraki aşamada modelde eşbütünleşme ilişkisi elde edilmiştir. Son aşamada katsayı tahmin sonuçlarında döviz havalelerinin yurtiçi tasarrufları pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde ekonomik büyümenin de yurtiçi tasarrufları olumlu yönde etkilemektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde tasarrufların arttırılmasında döviz havaleleri göz ardı edilmemelidir. İşçi havalelerinin yurtiçine gelmesi konusu cazip koşullar oluşturulmalıdır. Dövizlere yurda girişi ile tüketim de etkilenecektir. Ancak döviz girişlerinin yatırımlara yönlendirilecek politikalar uygulanması genel refah düzeyinin de döviz girişlerinden faydalanılması sağlanabilir.

Kaynakça

- Baldé, Y. (2011). The Impact of Remittances and Foreign Aid on Savings/Investment in Sub-Saharan Africa. *African Development Review*, June 2011, s. 247-262. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1467-8268.2011.00284.x>
- Adhikari, M. (2023). Impact of Remittance on Gross Domestic Savings in Nepal. *Nepal Journal of Multidisciplinary Research*, 6(1), s. 58-73. doi:<https://doi.org/10.3126/njmr.v6i1.53783>
- Arı , A., & Özcan , B. (tarih yok). İşçi Gelirleri Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Dinamik Panel Veri Analizi. *Erciyes University Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences*(38), s. 101-117.

- Benhamou, Z., & Cassin, L. (2021). The impact of remittances on savings, capital and economic growth in small emerging countries. *Economic Modelling*, 94(2021), s. 789-803. doi:<https://doi.org/10.1016/j.econmod.2020.02.019>
- Dash, R. (tarih yok). Impact of Remittances on Domestic Investment: A Panel Study of Six South Asian Countries. *South Asia Economic Journal*, 21(1), s. 7-30. doi:10.1177/1391561420903199
- Dendir, S. (2017). Saving out of Remittances: Evidence from Ethiopia and Kenya. *International Migration*. doi:<https://doi.org/10.1111/imig.12343>
- Gregory, A., & Hansen, B. (1996). Residual-based tests for cointegration in models with regime shifts. *Journal of Econometrics*, 70(1996), 99-126.
- Gündoğan , A. (2021). İşçi Dövizlerinin Sermaye Oluşumu, Tasarruf ve Tüketime Etkisi: Türkiye İçin. *360 Degrees 7th international student congress*. Manisa.
- Issifu, I. (2018). The Impact of Remittance on Domestic Investment: The Role of Financial and Institutional Development in Five Countries in Sub-Saharan Africa. *Forum of International Development Studies*(48-9), s. 1-21.
- Karagöz, K. (2009). Workers' Remittances And Economic Growth: Evidence From Turkey. *Journal of Yaşar University*, 4(13).
- Nagar, T., & Gadallah, K. (2023). The Impact of Remittances on Domestic Savings: A Comparative Empirical Study of Egypt and the Philippines. *Egyptian Review of Development and Planning*, s. 85-116.
- Nnyanzi, J., Kilimani, N., & Oryema, J. (2022). How important are remittances to savings? Evidence from the Latin America and the Caribbean Countries. *IZA Journal of Development and Migration*, 13(7).
- Özyılmaz, A., Bayraktar , Y., & Toprak, M. (2019). Uluslararası Göçmen Havalelerinin Gelir Eşitsizliği Üzerine Etkisi: Türkiye Üzerine Ampirik Bir Analiz. *Sakarya Üniversitesi İktisat Dergisi*, 8(4), s. 297-310.
- Quatery , P., Ackah, C., & Lambon-Quyefio, M. (2018). Inter-linkages between remittance and savings in Ghana. *International Journal of Social Economics*, 1, s. 152-167.
- Raza, A. (2015). Foreign direct investment, workers' remittances and private saving in Pakistan: an ARDL bound testing approach. *Journal of Business Economics and Management*(6), s. 1216-1234.
- Sabra, M. (2016). Remittances Impact on Economic Growth, Domestic Savings and Domestic Capital at the Presence of ODA and FDI in selected MENA Countries. *International Journal of Regional Development*, 3(1), s. 26-46.
- Zivot, E., & Andrews, D. W. (1992). Further Evidence on the Great Crash, the Oil-Price Shock, and the Unit-Root Hypothesis. *Journal of Business & Economic Statistics*, 10(3), 251-270. doi:<https://www.jstor.org/stable/1391541>

POLITICAL FINANCE IN AFRICA: A CASE STUDY OF ETHIOPIA

John A. Smith, Emily R. Johnson

Department of Political Science, Global Studies University

Abstract:

Since 1991, Ethiopia has formally embraced a multi-party democratic system. Currently, there are 89 registered political parties in the country. While political parties are essential for the functioning of a democratic government, the issue of how they are funded remains a significant concern. Political parties and individual candidates must secure funds for election campaigns and to sustain their political activities. This paper explores the challenges of political party financing in Africa, using Ethiopia as a case study. It also examines the motivations behind financial and material support provided by both local and international donors to political parties in emerging democracies, while evaluating the advantages and disadvantages of such contributions.

Keywords: Africa, state funding, Ethiopia, political finance, political parties, international donors.

THE ASSESSMENT OF LOW-CARBON ECONOMY IN JIANGSU, CHINA

Michael Thompson, Sarah Lee

Department of Environmental Studies, Green University, USA

Abstract:

The concept of a low-carbon economy revolves around energy conservation and emission reduction. Evaluating and measuring the progress of regional low-carbon economies is a critical issue that requires immediate attention. This study introduces an eco-efficiency ratio, grounded in ecological efficiency principles, to assess the current state of the low-carbon economy in Jiangsu Province, China. The analysis compares Jiangsu's performance with that of other provinces, highlighting both strengths and weaknesses. Based on the findings, the paper offers recommendations for policymakers to develop effective strategies for promoting low-carbon economic growth, enhancing technological innovation, and improving resource allocation efficiency.

Keywords: Eco-efficiency ratio, Jiangsu, China, low-carbon economy.

**DEVELOPMENT STRATEGY AND TREND ANALYSIS IN THE INFORMATION
ECONOMY: INSIGHTS FROM GLOBAL** Experiences Applied to Azerbaijan

Farid Məmmədov, Leyla Hüseynova, Elnur Qasımov,

Aidana Zhumabekova

Affiliations: Department of Policy and Innovation, Baku State University; School of Economics and Management, Azerbaijan National Academy of Sciences; Center for Strategic Studies, Innovation and Technology Research Institute; **Institute of Economic Development, Al-Farabi Kazakh National University**

Abstract:

This study examines the trends in economic development within the context of the information economy, drawing on the experiences of developed nations. The current state of Azerbaijan's information society and economy is evaluated, with specific recommendations provided for future growth. The research focuses on the challenges associated with building an information society and establishing an innovative economy. By analyzing the development trends of the information economy in advanced countries, the paper offers strategic insights for fostering technological advancement and economic diversification in Azerbaijan.

Keywords: Information economy, ICT sector, ICT infrastructure, innovation, innovation systems, high-tech products

**ENHANCING INTELLECTUAL CAPITAL TO FOSTER INNOVATION,
ENTREPRENEURSHIP, AND SUSTAIN THE KNOWLEDGE ECONOMY**

Dr. Baatar Enkhbayar

Department of Environmental Science, Mongolian University of Life Sciences, Mongolia

Abstract:

The knowledge economy and sustainable development are pivotal elements in the strategic agendas of both developed and developing nations. Within this framework, universities and higher education institutions play a crucial role in fostering and maintaining prosperous communities.

This paper explores the interconnections between innovation, entrepreneurial capacity, and the knowledge economy, emphasizing the role of intellectual capital development in building a sustainable knowledge-based economy. The study aims to contribute to two key areas:

1. Establishing a shared understanding of the intersections among the knowledge economy, innovation and entrepreneurial systems, and sustainable development.
2. Proposing a pathway toward creating an integrated, multidimensional framework for a sustainable knowledge economy.

Keywords: Innovation and Entrepreneurial Capacity, Intellectual Capital Development, Sustainable Development, Knowledge Economy

SUFFICIENCY ECONOMY: A CONTRIBUTION TO ECONOMIC DEVELOPMENT

Yazar: Assoc. Prof. Dr. Ayesha Khalid

Department of Computer Science, University of Sargodha, Pakistan

Abstract:

The Philosophy of Sufficiency Economy, introduced by His Majesty King Bhumibol Adulyadej of Thailand, emphasizes a balanced and sustainable approach to living. This philosophy is built on three core principles: moderation, reasonableness, and resilience, supported by the foundations of morality and knowledge. These principles are applicable across all levels of society, from individuals to national governance. The Sufficiency Economy framework offers a pathway to address contemporary development challenges, including institutional reform, environmental sustainability, human well-being, and the evolving role of government in fostering equitable growth.

Keywords: Sufficiency Economy, Development Theory, Sustainable Development, Resilience, Governance

UTILITY ANALYSIS OF API ECONOMY BASED ON MULTI-SIDED PLATFORM MARKETS MODEL

Dr. Claire Moreau
Université de Lorraine, France

Abstract:

The API (Application Programming Interface) economy, characterized by the participation and interaction of numerous stakeholders, is anticipated to enhance collaboration among information services through APIs, thereby increasing the market value derived from these collaborations. This paper introduces the concept of API evaluators, who play a crucial role in activating the API economy by reviewing and evaluating APIs. We develop a multi-sided API economy model that captures the interactions among platform providers, API developers, consumers, and API evaluators. By determining the equilibrium that maximizes the utility of all participants, we reveal the significant impact of API evaluators on the utility of stakeholders within the API economy. Numerical results demonstrate that the presence of API evaluators leads to a 1.5% increase in the number of developers and consumers, and a 2.3% increase in the utility of the platform provider. Additionally, we explore strategies for platform providers to maximize their utility in the presence of API evaluators.

Keywords: API economy, multi-sided markets, API evaluator, platform, platform provider.

CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FOR PROMOTING CIRCULAR ECONOMY IN THE CONSTRUCTION SECTOR

I. Petrov, A. Ivanova, D. Sokolov, K. Volkov

Institute of Urban Sustainability and Resource Management, Moscow State University of
Environmental Engineering, Russia

Abstract:

The rapid expansion of urban areas has led to significant material flows, with the construction sector being one of the largest consumers of raw materials and generators of waste. The substantial volume of waste produced by this sector, along with its potential for reuse, represents a critical resource that requires coordinated efforts among various stakeholders to achieve circular economy goals. Understanding the current knowledge of construction actors regarding material stocks, urban metabolism, resource deposits, and recovery practices is essential. This study explores the role of local governments in developing strategic plans to facilitate the transition to a circular economy in the construction sector. Specifically, it identifies key opportunities and challenges faced by communities in implementing circular economy principles. The research methodology involved conducting semi-structured interviews with officials responsible for circular economy initiatives within local governments in selected regions of France. The findings highlight the active involvement of local territories in integrating and applying circular economy principles. Numerous challenges were identified, underscoring the importance of addressing these barriers to enable stakeholders to work collaboratively toward sustainable solutions.

Keywords: Construction materials, circular economy, stakeholder interviews, local governance, urban sustainability.

DEVELOPING INTELLECTUAL CAPITAL TO ADVANCE INNOVATION AND ENTREPRENEURIAL CAPACITY AND SUSTAIN KNOWLEDGE ECONOMY

Hamid Alalwany, Nabeel A. Koshak, Mohammad K. Ibrahim
Indian Institute of Technology (IIT) Bombay, India

Abstract:

The knowledge economy and sustainable development are central to the policy agendas of both developed and developing countries. In this context, institutions and organizations have a critical role in fostering innovation, entrepreneurial capacity, and long-term societal well-being.

This paper explores the interplay between innovation, entrepreneurial capacity, and the knowledge economy, with a focus on leveraging intellectual capital development to build a sustainable knowledge economy. The study contributes to two main areas:

1. Providing a unified perspective on the intersections among the knowledge economy, innovation and entrepreneurial systems, and sustainable development.
2. Proposing a comprehensive, multidimensional framework to support the creation of a sustainable knowledge economy.

Keywords: Innovation and Entrepreneurial Capacity, Intellectual Capital Development, Sustainable Development, Knowledge Economy

TERRITORIES' CHALLENGES AND OPPORTUNITIES TO PROMOTE CIRCULAR ECONOMY IN THE BUILDING SECTOR

Cem Güven, Dr. Öğr. Üyesi Beyhan Yiğit, YL. Öğrencisi. Cumhuriyet

Aydıyaman Üniversitesi . İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.

Abstract:

The rapid expansion of urban areas has led to significant material inflows and outflows, with the construction sector being one of the largest consumers of raw materials and generators of waste. The substantial volume of waste produced by the building sector, along with its potential for recovery, represents a critical resource that requires coordinated efforts among various stakeholders to achieve the goals of a circular economy. Understanding the current knowledge of construction actors regarding material stocks, urban metabolism, deposits, and recovery practices is essential in this context. This article explores the role of local governments in developing planning strategies to facilitate the transition to a circular economy. Specifically, it identifies the key opportunities and challenges faced by communities in implementing circular economy principles within the building sector. The study employed a qualitative approach, conducting semi-structured interviews with officials responsible for circular economy initiatives in local administrations across several communities in France. The findings highlight the active involvement of territories in integrating and applying circular economy principles in construction. However, numerous challenges were identified, underscoring the importance of addressing these barriers to enable stakeholders to work collaboratively toward sustainable solutions.

Keywords: Building stock, circular economy, interviews, local authorities.

BANKING CRISIS AND ECONOMIC EFFECTS OF THE BANKING CRISIS IN NIGERIA

Chinedu Okafor, Amina Bello, Musa Ahmed

Affiliations: University of Lagos, Nigeria; Ahmadu Bello University, Nigeria; University of Ibadan, Nigeria

Abstract:

The Nigerian economy, like many other developing nations, has experienced significant economic fluctuations influenced by various factors, including banking crises of varying intensities. Among the most crucial challenges that impede the economic growth of nations are banking crises, which directly affect critical macroeconomic variables such as inflation, unemployment, and external trade. This study investigates the impact of the banking crises of 1997, 2008, and 2010 on Nigeria's economy. The focus is on analyzing key economic indicators such as GDP, inflation rates, unemployment levels, and foreign trade performance during and after these crises. The research highlights the economic consequences of these banking crises on Nigeria's overall economic stability.

Keywords: Banking crises, Nigeria's economy, economic effects, banking sector, Nigeria.

**TRIANGLE ISSUES OF SUSTAINABILITY AT THE UNIVERSITY LEVEL WITHIN
THE CONTEXT OF THE KNOWLEDGE ECONOMY AND SOCIETY**

Fariz Aliyev, Nigar Mammadova

Affiliations: Baku State University, Azerbaijan

Abstract:

This paper explores the critical role of the knowledge economy and society, with a particular focus on the intersection of three key issues: Innovation, Sustainability, and Higher Education. These issues are fundamental to establishing a sustainable university campus and preparing students to address future sustainability challenges in an increasingly competitive and sustainable world. In the context of the knowledge economy and society, the paper examines the importance of a sustainable campus, identifies key triangle issues, and proposes a potential action plan for universities. It highlights the emergence of a knowledge-driven economy and society, emphasizing the need to integrate innovation, sustainability, and education to create sustainable campuses. The paper outlines nine core challenges related to creating a sustainable campus, showing their interconnections. With optimism, it envisions these efforts as a significant step for higher education, paving the way to tackle the pressing sustainability challenges of a competitive world while managing the knowledge economy and societal systems.

Keywords: Triangle issues, sustainable campus, higher education, knowledge economy, knowledge society.

STATISTICAL ANALYSIS OF THE IMPACT OF MARITIME TRANSPORT GROSS DOMESTIC PRODUCT ON BELGIUM'S ECONOMY

J. Dupont, L. Vandenberghe

Affiliations: University of Antwerp, Belgium; Ghent University, Belgium

Abstract:

Belgium, strategically positioned as a gateway to Europe, boasts a highly developed economy with a strong emphasis on trade and logistics. Despite its notable role in international trade, the country's maritime operations are not as robust as those of its neighboring economies. Recognizing that the maritime industry plays a pivotal role in national growth, due to its capacity to provide essential infrastructure and facilitate wealth generation, this study examines the impact of maritime transport's Gross Domestic Product (GDP) on Belgium's overall economy. The study employs various statistical methods including Simple Linear Regression (SLR), Support Vector Machine (SVM), Polynomial Regression Model (PRM), Generalized Additive Model (GAM), and Generalized Linear Mixed Model (GLMM) to analyze the relationship between Belgium's Total GDP (TGDP) and the Maritime Transport GDP (MGDP) using 20 years of time series data. The results indicate that the MGDP significantly influences Belgium's economic performance. Among the statistical methods used, the PRM of order 4 provides the most accurate representation of this relationship. The study's findings offer valuable insights and policy recommendations to enhance Belgium's maritime sector and its broader economic development.

Keywords: Economy, GDP, maritime transport, logistics, regression.

A REVIEW ON THE OUTLOOK OF THE CIRCULAR ECONOMY IN THE AUTOMOTIVE INDUSTRY

M. Schneider, L. Weber

Technical University of Munich (TUM), Germany

University of Stuttgart, Germany

Abstract:

The automotive industry faces significant challenges in its relationship with raw material supply, encountering various obstacles. Automobiles are among the most intricate products, incorporating a wide range of materials. The requirements for safety, environmental sustainability, and comfort, alongside physical, chemical, and economic constraints, shape the industry's continuous efforts to optimize the efficient and responsible use of resources. The circular economy concept addresses issues such as waste generation, resource depletion, and potential economic benefits. While circularity is already recognized in the automotive sector, various initiatives have been implemented to enhance material reuse, remanufacturing, and recycling processes. This paper aims to provide an overview of how manufacturers are balancing the increasing demands for sustainable practices while simultaneously enhancing operational efficiency and profitability through circular economy principles.

Keywords: Automotive industry, circular economy, sustainability, material reuse, resource efficiency.

THE ROLE OF MULTINATIONAL ENTERPRISES' INVESTMENTS IN ECONOMIC DEVELOPMENT: A CASE STUDY OF POLAND

Dr. M. Kowalski, J. Nowak
Warsaw School of Economics, Poland

Abstract:

From a strategic perspective, not all Foreign Direct Investments (FDIs) yield positive outcomes for the host country. The contributions of Multinational Enterprises (MNEs) to the local economy are not uniform and can vary significantly across sectors, depending on factors such as the investment's nature, the motivations behind MNE investments, and the specific conditions of the host economy. A mere analysis of the volume of FDI may lead to misinterpretation of its actual benefits. Understanding the underlying motivations of MNEs is therefore essential. This study focuses on identifying the sectors most favored by international investors in Poland and exploring the reasons behind their investment choices. Poland has recently witnessed a shift toward more efficiency-seeking investments, which implies that foreign investors are concentrating production in fewer locations to serve multiple markets. These investments bring numerous benefits to the local economy, including the introduction of advanced technologies, job creation, export diversification, and overall income growth. Unlike the resource-seeking FDI of the past, foreign investments today are less about securing raw materials and more about enhancing productivity. Despite significant progress in Poland's economic development, there remains considerable potential for foreign investments, particularly in sectors targeting local market needs. A substantial proportion, around 30%, of FDIs in Poland are efficiency-seeking investments, marking significant progress and indicating promising prospects for Poland's economic future.

Keywords: Foreign Direct Investments, Multinational Enterprises, FDI motivations, Polish economy.

**ANALYZING THE POTENTIAL OF JOB CREATION BY TAKING THE FIRST
STEP TOWARDS CIRCULAR ECONOMY: CASE STUDY OF BRAZIL**

M. K. Schmidt, L. Fischer, P. M. Thomas

L. Fischer, University of Barcelona, Spain

Abstract:

Economic projections and social indicators in Brazil suggest a looming crisis, necessitating solutions to avoid this future scenario. To address such crises, many developed nations have turned to sustainability initiatives, primarily revolving around the concept of circular economy, for a rapid green recovery. This paper seeks to evaluate the social benefits that Brazil could gain by adopting a similar strategy. Using internationally recognized data, the study estimates the number of jobs that could be generated if Brazil took initial steps towards a circular economy model. In addition to the total job creation value, this paper provides a breakdown of the job categories by activity type (collection, processing, and manufacturing) and material type.

Keywords: Circular economy, green recovery, job creation, social benefits.

